

UNIVERZITA KARLOVA
EVANGELICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Diplomová práce

**Místo setkávání Travná v letech
1968-2004**

Aleš Rosický

Katedra: Církevní dějiny
Vedoucí práce Dr. Pieter Morée
Studijní program: Teologie, magisterská (N6141)
Studijní obor: Evangelická teologie

Praha 2018

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci s názvem Místo setkávání Travná v letech 1968-2004 napsal samostatně a výhradně s použitím uvedených pramenů.

Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna veřejnosti ke studijním účelům.

V Praze dne 26. 4. 2018

Bibliografická citace

ROSICKÝ, Aleš. *Místo setkávání Travná v letech 1968-2004*. Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2018. Vedoucí práce Dr. Pieter Morée.

Anotace

Tato práce se zabývá místem setkávání Travná od jeho založení do roku 2004. Hlavním záměrem práce je popsat, jaké vlivy působily na setkávání mládeže na Travné a jak setkání ovlivnily. Hlavním pramenem, ze kterého práce vychází, je několik rozhovorů, jež autor vedl s lidmi, kteří jsou s Travnou nějakým způsobem spjati. K jejich uskutečnění a zpracování bylo užito metod orální historie. Díky širokému záběru rozhovorů napříč zkoumaným obdobím se můžeme dozvědět také mnoho z historie mládežnických setkávání. Velký prostor je v práci věnován faráři Adolfu Petrovi, který stál u založení Travné i u mnoha dalších událostí se setkáváními spojenými. Další témata, která autor na základě rozhovorů vyhodnotil pro setkávání mládeže jako důležitá, jsou: různé druhy a projevy zbožnosti, práce na Travné, ekumenická a zahraniční spolupráce, doba socialismu a sociální práce na Travné. Autor se pokouší zařadit setkávání na Travné před rokem 1989 do kontextu ostatních církevních setkávání mladých v Československu. Dění na Travné v 90. letech se pak snaží uvést do kontextu nově se formujícího právního a ekonomického systému.

Klíčová slova

Českobratrská církev evangelická, Diakonie ČCE, Travná, Adolf Petr, ekumenismus, komunismus, transformace, mládež

Summary

This thesis describes place of encounter *Travná* from the time of its establishment to 2014. The main aim of this work is to describe what types of influences affected meetings of youth in Travná. The main sources used in this work are several interviews which were conducted with people who are connected to Travná in some way. Methods of oral history were used for the realization and processing of these interviews. Thanks to a wide variety of interviews across the investigated time period, we can find out a lot about the history of youth meetings. A large part of the thesis is devoted to pastor Adolf Petr, who was the founder of Travná and who influenced many other events connected with youth meetings. Other topics which arose from the interviews and which are important for the youth meetings are different types and displays of piety, work in Travná, ecumenical and foreign collaboration, time of Communism and social work in Travná. The author tries to put encounters in Travná before 1989 into the context of other young people church meetings in Czechoslovakia. Events from 1990s Travná are seen in the context of a newly formed legal and economic system.

Keywords

The Evangelical Church of the Czech Brethren, Diakonia ECCB, Travná, Adolf Petr, Ecumenism, Communism, Transformation, Youth

Poděkování

Rád bych poděkoval svému vedoucímu práce Dr. P. Moréemu a doktorandu M. Pfannovi za pomoc s vedením mé práce. Poděkování patří také Mgr. A. Zapletalovi za pomoc s korekturou a všem dotazovaným, kteří mi byli ochotni poskytnout rozhovory, díky nimž tato práce mohla vzniknout. Poděkování patří také mé ženě a všem, kteří mě během psaní této práce podporovali.

Obsah

Úvod.....	11
Dostupné zdroje	11
Sekundární literatura.....	12
Metodologie.....	13
Kvalitativní výzkum za pomoci rozhovorů	13
Respondenti.....	14
Zpracování rozhovorů.....	15
Chronologický postup	17
Úskalí metodologického postupu.....	17
Cíle a záměr této práce	18
Vlastní zkušenosti.....	19
Úvod k dobovému a církevnímu pozadí.....	19
Českobratrská církev evangelická za doby socialistického Československa.....	19
Platy duchovních.....	21
Práce s mládeží za socialismu.....	21
Brigády mládeže a vývoj ČCE v době socialistického Československa ...	23
Situace v ČCE po roce 1989.....	25
Obnovení fungování Diakonie ČCE	26
Transformace ekonomického a právního systému.....	27
1. Adolf Petr a vznik Travné.....	28
1.1 Jak se stal Adolf Petr farářem v Javorníku	28
Před studiem teologie	28
Studentská léta.....	29
Začátek působení v Javorníku	30
1.2 Co předcházelo založení Travné.....	31
1.3 Začátek Travné.....	33
1.4. Osobnost a charakter Adolfa Petra	35
1.5. Jak Adolf Petr ovlivnil Travnou v jejích počátcích?	41
2. Práce na Travné a její mezinárodní charakter	42
2.1 Travná jako Mezinárodní středisko mládeže.....	42
Jak byly navázány kontakty se zahraničím	42
2.2 Práce na Travné	44
Primitivní podmínky.....	46
Rekonstrukce.....	47
2.3 Dopad práce na účastníky	48
2.4 Němci a Norové	50
2.5 Vliv Zahraničních partnerů a hostů na Travnou	51
3 Travná v době socialistického Československa	53
3.1 Problémy se Státní bezpečností a náhradní bydlení.....	53

3.2 Travná a místní obyvatelé	56
3.3 Komu patří Travná a co je náplní sborové práce?	57
Pracovní vytíženost.....	57
Pastorační práce.....	59
Dům na Travné jako rekreační dům Petrových	60
3.4. Souhlas ke kazatelské službě	63
3.5 Doba normalizace.....	66
Hypotéza o vztahu mezi StB a Adolfem Petrem	68
Snaha skrýt před KNV a StB opravdový rozsah setkávání.....	70
80. léta a Krajský národní výbor.....	70
Dopad normalizace na mládež.....	72
3.6 Rodina Petrových.....	72
3.7 Dopad snahy církevních tajemníků a StB na Travnou	73
4. Travná a ekumena	74
4.1 Ekumenické rysy Travné	74
4.2. Řádové sestry	76
5 Aktivity na Travné a její charakter	80
5.1 Četnost setkání a účast.....	80
5.2 Programy na Travné.....	81
5.3 Volnočasové aktivity a zvyky.....	83
5.4 Duchovní programy, politické debaty a zpěv	83
Duchovní programy v době socialistického Československa.....	83
5.5 Obohacení Travnou	85
Upřímná radost a pestrost duchovních programů.....	85
Duchovní přínos	86
5.6 Charakter a zbožnost Travné	87
5.7 Travná a Zbytov	91
5.8 Travná v kontextu církve.....	92
6 Travná a Diakonie	94
6.1 Jak se Travná dostala pod správu Diakonie	94
EAN kódy a invalidní vozíky	94
Co předání Travné Diakonii předcházelo	96
6.2. Adolf Petr a jeho způsob vedení střediska Diakonie	98
Konec Adolfa Petra ve vedení střediska Diakonie.....	101
Dopad odstavení Adolfa Petra na mládež.....	102
6.3. Ředitelé střediska	102
Doktor Schwarz a výběrové řízení.....	102
Eva Svobodová.....	103
Zákaz setkávání mládeže na Travné a vztah mládeže k Diakonii	105
Jaroslav Brančík	107
Vztah ústředí k ředitelům Diakonie	107

6.4 Občanské sdružení Setkávání a navrácení budovy Travné jejímu původnímu účelu	108
Vznik O. S. Setkávání.....	108
První setkání O. S. Setkávání se zástupci Diakonie v Javorníku	109
Protahující se vyjednávání a předání	110
Rozkol ve sboru	113
6.5 Hypotéza o polistopadovém vývoji na Travné v kontextu 90. let.....	114
6.6 Soudní spor s Adolfem Petrem	114
Spor z pohledů médií	115
Osobní a oficiální rovina sporu	116
Soud v kontextu reflexe Českého soudnictví v 90. letech	118
Dopad soudního sporu a Adolf Petr	119
Závěr.....	121
Vize setkávání mládeže	121
Vlivy formující setkávání	121
Seznam literatury	125
Seznam zkratk.....	134
Přílohy	135
Příloha 1. Časová osa.....	135
Příloha 2. Znění písemného souhlasu o zpracování rozhovorů	137
Příloha 3. Fotografie	138

Úvod

Tématem této práce je Místo setkávání Travná v letech 1968 až 2004, především vlivy, které na Travnou působily, a jejich dopad na setkávání mládeže zde konaná. Místo setkávání Travná najdeme v Rychlebských horách nedaleko Javorníku. Patří k místům, kam přijížděla mladá generace nejen z Českobratrské církve evangelické (ČCE) na brigády a pobyty s křesťanskými programy. Vzniklo v době socialistického Československa, prošlo převrácením, existencí pod Diakonií ČCE a následně pod Občanským sdružením Setkávání, jež se roku 2015 transformovalo v Setkávání Travná, z.s.¹, pod nímž jeho činnost pokračuje do dnešní doby.

Události, o nichž jsem slyšel z vyprávění současných i bývalých účastníků Travné, ve mně probudily větší zájem se tímto tématem zabývat. Proto se v této práci zabývám tím, co se na místě setkávání Travná dělo a co to znamenalo a znamená v životech lidí, kteří setkání mládeže na Travné právě ve formujících letech svého života navštěvovali. K tomu, abych se zabýval právě tímto tématem, přispělo malým dílem i nadcházející 50. výročí setkávání na Travné. Svým výzkumem se chci také podílet na současném bádání soudobých dějin v oblasti práce s mládeží v ČCE za doby minulého režimu.

Dostupné zdroje

Oficiálních zdrojů, jež by pojednávaly o setkávání na Travné, máme minimum. Patří k nim článek Antonína Plachého v *Českém bratru* z roku 2012², oficiální web Setkávání Travná z.s.³ a web se vzpomínkami

¹ Něco málo z historie domu [online]. [zobrazeno 6. prosince 2017]. Dostupné z: <http://www.travna.cz/index.php?section=247>.

² PLACHÝ, Antonín. *Setkání na Travné ovlivnila životy i víru mnohých. Jubilea manželů Petrových. Český bratr*. 2012, 2012(4). Dostupné také z: <http://www.ceskybratr.cz/archives/category/cirkev-zije/page/45>.

na javornického faráře Adolfa Petra.⁴ Z neoficiálních zdrojů jsem dostal k dispozici almanach ke 40. výročí Travné, který vydalo pro vlastní potřebu občanského sdružení Setkávání.⁵ Hlavním pramenem této práce je však několik rozhovorů, které jsem vedl především s lidmi, již byli v určité době zapojeni ve vedení setkávání mládeže, nebo střediska Diakonie. Podrobněji se k rozhovorům vyjadřuji níže. Při práci jsem vycházel také z archivních materiálů synodní rady ČCE, severomoravského Krajského národního výboru a osobního archivu Hany Petrové.⁶

Sekundární literatura

Kromě výše zmíněných zdrojů o setkávání na Travné jsem pro tuto práci a pro přípravu a zpracování rozhovorů použil knihy o kvalitativním výzkumu, zejména titul *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*,⁷ práce zabývající se dobou normalizace a situací ČCE v době socialistického Československa, například *Co byla normalizace?* a *Českobratrská církev evangelická v agenturním rozpracování StB*⁸ a knihy, které pojednávají o práci s evangelickou mládeží ve stejném období, zejména *Knížnice studijních textů Cesty církve*.⁹ Jedním ze zdrojů je také fotokniha německého faráře Klause

³ Úvod [online]. [zobrazeno 12. prosince 2017]. Dostupné z: <http://travna.cz/index.php?section=1>.

⁴ KOUTECKÝ, Martin a kolektiv. *Adolf Petr. Vzpomínka na bratra faráře Adolfa Petra* [online]. 2015 (cit. 25. září 2017). URL: <https://padlet.com/martinkoutecky/adolf>.

⁵ Kolektiv autorů. *Almanach Travná 2008*. 2008.

⁶ Archiv SR ČCE, složka Travná, 1969-1974, SM KNV Ostrava, Osobní spis Adolf Petr. Osobní archiv Hany PETROVÉ.

⁷ ŠVAŘÍČEK, Roman – ŠEĎOVÁ, Klára. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0644-6.

⁸ KOLÁŘ, Pavel – PULLMANN, Michal. *Co byla normalizace?: studie o pozdním socialismu*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2016. ISBN 978-80-87912-62-1.

DINUŠ, Peter. *Českobratrská církev evangelická v agenturním rozpracování StB: Sešity 11*. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, 2004. ISBN: 80-8621-08-01.

LABESIUS, Klaus. *Fotokniha Petrových*. Nepublikováno.

⁹ BROŽ, Miroslav. *Církev v proměnách času 1969-1999: Sborník Českobratrské církve evangelické*. Praha: Kalich, 2002. ISBN 80-7017-697-0.

Labesia, který ji věnoval manželům Petrovým.¹⁰ Stručnou zmínku o setkávání na Travné můžeme najít také v knize *Církev v proměnách času*.¹¹ Informace k dobovým souvislostem 90. let jsem čerpal z několika dokumentů a publikací knihovny *Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR*. Vycházím také z dalších veřejně dostupných informací, časopisových a novinových článků, akademických prací a z digitálních médií. Kompletní seznam použité literatury, rozhovorů a dalších zdrojů je uveden v rejstříku.

Metodologie

Kvalitativní výzkum za pomoci rozhovorů

Jak výše zmiňuji, nejvíce informací jsem získal z rozhovorů s pamětníky. Všichni souhlasili svým podpisem s následným zpracováním rozhovorů ve znění přiloženého dokumentu.¹² Jednotlivé souhlasy jsou uloženy v soukromém archivu Aleše Rosického.

Pro rozhovory jsem si vždy připravil seznam otázek odvislých od toho, co jsem o dotazovaném dopředu věděl z předchozích neformálních rozhovorů a veřejně dostupných informací. Během rozhovorů jsem se dozvěděl o několika dalších lidech, kteří jsou vhodnými kandidáty pro další rozhovory. Použil jsem tedy metodu „snowball sampling technique“, jež využívá dříve oslovených respondentů k doporučení osob pro uskutečnění dalších rozhovorů.¹³

HLAVÁČ, Pavel a kolektiv. *Cesta církve I-VIII. Knižnice studijních textů Českobratrské církve evangelické*. Praha: Českobratrská církev evangelická, 2009 -2017.

¹⁰ LABESIUS, Klaus. *Fotokniha Petrových*.

¹¹ BROŽ, Miroslav. *Církev v proměnách času 1969-1999: Sborník Českobratrské církve evangelické*.

¹² Viz Příloha 2.

¹³ VANĚK, Miroslav – MÜCKE, Pavel. *Třetí strana trojúhelníku: teorie a praxe orální historie. Orální historie a soudobé dějiny. 2., přepracované a doplněné vydání*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015. ISBN 978-80-246-2931-5, s. 159.

Dotazovaným jsem se snažil dát prostor vyjádřit se k tématu v širším rozsahu, než vymezovaly dané otázky. Snažil jsem se přitom nepokládat otázky sugestivního charakteru, jež dotazovaným podsunují již určitý názor na věc.¹⁴ Nemohu říct, že se mi to vždy dařilo, a to zvláště u doplňujících otázek. S každým dalším rozhovorem jsem byl o dění na Travné více informován, a tak jsem se mohl ptát dotazovaných na další detaily a podrobnosti.

Respondenti

Rozhovory jsem uskutečnil s manželkou Adolfa Petra, Hanou Petrovou, s faráři a Petrovými přáteli Antonínem Plachým, Štěpánem Jančou a Janem Lukášem, dále pak s docentem katedry Starého Zákona ETF Petrem Slámou, který se rovněž setkání na Travné aktivně účastnil. Hana Petrová v počátcích na Travné vařila a všemožně Adolfa Petra a Travnou podporovala, Antonín Plachý jezdil na Travnou v 70. letech, nejdříve jako účastník, později ji organizoval a aktivně se účastnil jednání občanského sdružení Setkávání s Diakonií. Účastnil se jich také Štěpán Janča, jenž byl na Travné na civilní službě v druhé polovině 90. let. Jan Lukáš a Petr Sláma na Travnou jezdili a připravovali na ní duchovní programy. Jan Lukáš v 80. letech, Petr Sláma s přibližně dvouletou pauzou od poloviny 80. let do roku 1993.

Další rozhovory pak byly s účastníky Travné Tomášem Černým, Radkem Maternou, Danielou Kenningovou, s bývalou náměstkyní ředitele Diakonie Evou Grollovou a s bývalými řediteli javornické Diakonie Evou Svobodovou a Jaroslavem Brančíkem. Tomáš Černý na Travnou jezdí od roku 1993 a v době, kdy byla ředitelkou Diakonie Eva Svobodová, setkávání mládeže vedl. Radek Materna se setkání účastní již od 80. let. Daniela Kenning

¹⁴ ŠVARÍČEK, Roman – ŠEĐOVÁ, Klára. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách.*

na Travné rok pracovala a setkání se ve zkoumaném období účastnila mezi lety 1988-2000. Eva Grollová jezdila na Travnou z pozice náměstkyně ředitele Diakonie. Jaroslav Brančík se stal ředitelem Travné v Javorníku po Evě Svobodové a podílel se na předání budovy na Travné občanskému sdružení Setkávání.¹⁵

Zpracování rozhovorů

Uskutečněné rozhovory jsem přepsal do textové podoby a zpracoval pomocí otevřeného kódování, přičemž jsem postupoval podle knihy *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*, kdy jsem přepsané rozhovory rozdělil na menší textové jednotky podle významových celků a označil je příslušným kódem, přičemž kódů může být u jednoho celku více. Kromě připsaných kódů jsem používal výrazy samotných respondentů, jež vystihovaly konkrétní úsek přepsaného rozhovoru.¹⁶

Tento postup je podle knihy *InterViews Learning the Craft of Qualitative Research Interviewing* přínosný především proto, že umožňuje velké množství dat zpřehlednit a zároveň na danou problematiku nahlédnout detailněji. Umožňuje také identifikovat počáteční kategorie a jejich průběžné revidování společně s revidováním použitého kódování a vytváření nových kategorií, nebo revidování kategorií stávajících.¹⁷

Kódy jsem tedy seskupil do významových kategorií, např. „Adolf Petr“, nebo „Práce na Travné“ a po několika revizích z nich vytvořil dokument, jenž obsahuje několik kategorií, což jsou vlastně klíčová slova nadřazená skupině klíčových slov nebo kódů, jež jsou s nimi významově propojeny. Například

¹⁵ Rozhovory se všemi dotazovanými, dále specifikováno.

¹⁶ ŠVARÍČEK, Roman – ŠEĐOVÁ, Klára. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*, s. 211-217.

¹⁷ KVALE, Steinar – BRINKMANN, Svend. *InterViews: learning the craft of qualitative research interviewing*. Third edition. Los Angeles: Sage Publications, 2015. ISBN 978-1-4522-7572-7. s. 226-228.

„charakter Travné“ jako nadřazené klíčové slovo a k němu přiřazená klíčová slova: „pluralita, spontánní, zbožnost“ a další. U všech klíčových slov jsou pak odkazy do přepsaných rozhovorů.

Tyto kategorie jsem použil s přihlédnutím k výzkumné otázce této práce ke zformování jednotlivých témat, jež byla základem pro konkrétní kapitoly. Některá témata spolu natolik souvisela, že jsem je spojil do jedné kapitoly např. „práce na Travné“ a „mezinárodní rozměr Travné“. Při vytváření jednotlivých kapitol jsem tedy použil metodu tématického kódování, kdy po uskutečnění otevřeného kódování jsem analyzoval materiály v rámci tématických celků.

Právě metodu tématického kódování jsem vyhodnotil jako adekvátní pro tento druh práce. Pomůže nám totiž určit a specifikovat, jaké vlivy měly dopad na mládežnická setkání na Travné. Například kapitola o Adolfu Petrovi nám ozřejmí, kým Adolf Petr byl, jak ovlivnil dění na Travné a jak spoluutvářel její charakter. Kapitola o Travné a Diakonii nám přiblíží, jak se na Travné pracovalo s myšlenkou sociální práce a jak ji to ovlivnilo.

Na některých místech jsem se pokusil využít techniku konstantní komparace.¹⁸ V této metodě dochází k neustálému porovnávání a hledání podobností a rozdílů ve všech rovinách práce s daty.¹⁹ V práci jsem porovnával nejen rozhovory mezi sebou, ale také s ostatními zdroji, a to nejčastěji s tvrzeními týkajícími se času. Příkladem, kdy nejde pouze o vymezení určitého období je pak srovnání střediska na Travné se setkáváním na Zbytově.

Posledním krokem pak bylo na základě uspořádaných výpovědí respondentů a informací z ostatních zdrojů vytvářet další možné výstupy vzájemným porovnáváním a vytvářením hypotéz. Skrze ně jsem se snažil hledat odpovědi na níže uvedenou výzkumnou otázku. Shrnuji je pak v závěru

¹⁸ ŠVARÍČEK, Roman – ŠEĐOVÁ, Klára. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*, s. 25.

¹⁹ Tamtéž, s. 223-230.

této práce, ale nacházejí se i v jejím průběhu. Jako příklad uvádím část kapitoly o aktivitách na Travné, kde jsem se snažil nastínit vývoj spirituality (zbožnosti) na Travné a její konkrétní projevy, jež měly dopad na průběh setkávání.

Chronologický postup

Jakkoliv se snažím postupovat chronologicky, tematické celky jsou někdy komplexnějšího charakteru, tudíž některé kapitoly této práce zahrnují delší časové rozpětí, nebo se o stejné době pojednává ve více kapitolách. Celkově se v této práci věnuji podrobněji období mezi lety 1968 a 1989, což je od začátku brigád na Travné až do listopadového převratu v Československu. Tu reflektují kapitoly 1. – 4. Období mezi lety 1989 a 1998 nenajdeme v práci na jednom místě, ale nejvíce se jej týkají kapitoly 2., 4., 5., ale i část poslední kapitoly. Jedná se především o stavbu přístavby, norské účastníky Travné a ekumenický rozměr setkávání. Období od roku 1998 do roku 2004 pak reflektuje především poslední kapitola. V tomto období si setkání mládeže na Travné prošla krizí a byla transformována do dnešní podoby. Časovému rozdělení je však nadřazeno rozdělení tematické.

Úskalí metodologického postupu

Jelikož pracujeme s metodami kvalitativního výzkumu, musíme přijmout také jeho limity. Kvantitativní výzkum by nám pomohl zkoumané jevy zobecnit. U výzkumu kvalitativního je právě zobecňování jeho úskalím. Proto je vhodné obě metody kombinovat. Bez výzkumu kvantitativního tedy nemůžeme utvářet všeobecně platná obecná tvrzení. Zároveň však tato forma kvalitativního výzkumu přináší jedinečný způsob, jak nahlížet na autenticitu

respondentů a zohledňovat jejich emoce, prožívání a sebereflexi.²⁰ Metody orální historie nám tedy pomáhají do hloubky odhalit určité skutečnosti a jevy, které nastaly.²¹

Valná většina dotazovaných na Travnou jezdila delší časové období a někteří ji ještě stále navštěvují. Většina dotazovaných se také určitou dobu podílela na vedení Travné, a tak byli doslova ve středu dění, ale ne vždy to bylo po celou dobu jejich účasti na Travné. Určitým omezením tak může být právě pohled dotazovaných z „vedoucí“²² pozice. Na druhou stranu má širší spektrum dotazovaných pomoci ke komplexnějšímu pohledu na celou problematiku i na jednotlivá časová období pomocí výše uvedených metod kvalitativního výzkumu.

Cíle a záměr této práce

Výzkumnou otázku lze formulovat takto: Jaké vlivy ovlivňovaly aktivity pořádané v místě setkávání Travná mezi lety 1968-2004 a jaký byl dopad těchto vlivů na aktivity na Travné a skrze ně také na její účastníky, organizátory a pozorovatele? Budou nás přitom zajímat především setkávání křesťanské mládeže na Travné při různých brigádách a setkáních, ale okrajově také práce Diakonie. Pozorovateli jsou myšleni lidé a skupiny, které dění na Travné nějak zasáhlo, ale přímo se jej neúčastnili. Pro pochopení toho, jaký měly jednotlivé vlivy dopad na tato setkání, budeme se zabývat jak vznikem Travné, a osobou Adolfa Petra, který je se setkáními úzce spjat, tak dalšími důležitými lidmi spojenými většinou s jejich organizací, působením církevních

²⁰ VANĚK, Miroslav – MÜCKE, Pavel. *Třetí strana trojúhelníku: teorie a praxe orální historie. Orální historie a soudobé dějiny.*

²¹ ŠVAŘÍČEK, Roman – ŠEĎOVÁ, Klára. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*, s. 207-247.

²² O tom, do jaké míry byly aktivity na Travné systematicky vedeny, se pojednává v kapitole *Charakter Travné a aktivity na Travné.*

tajemníků a Státní bezpečnosti v době totalitní vlády komunistické strany, střediskem Diakonie v Javorníku, občanským sdružením Setkávání a dalšími vlivy, které přímo nebo nepřímo ovlivňovaly aktivity pořádané v místě setkávání Travná.

Vlastní zkušenosti

S Travnou a její historií mě pojí především několikaletá účast na jejích setkáváních. Někteří její účastníci, kteří Travnou dnes více či méně aktivně navštěvují, pamatují ještě období zkoumané v této práci, a tak se s některými dotazovanými znám již delší dobu. Jiné jsem oslovil v průběhu výzkumu a někteří mi sami nabídli pomoc nebo poskytli materiály. To je však souhrn velmi zjednodušující. Bývalého faráře v Javorníku Adolfa Petra jsem sice ještě zažil, ale tehdy jsem toho o minulosti Travné mnoho nevěděl a osobně jsem s ním nemluvil. O jeho významu pro vznik a fungování Travné a pro lidi, kteří na Travnou jezdili nebo jezdí, jsem se dozvěděl více až po jeho smrti. Jeho odkaz žije v současnosti stále v myslích pamětníků, o čemž svědčí nejen výpovědi dotazovaných, ale také webová stránka, která slouží ke sdílení vzpomínek na něj, ať už v textové, zvukové či vizuální podobě.²³

Úvod k dobovému a církevnímu pozadí

Českobratrská církev evangelická za doby socialistického Československa.

Socialistickým Československem je v této práci myšleno celé období mezi lety 1948 a 1989. Události spojené s Travnou se však většinou odehrávaly až v letech 1969-1989, proto se tímto označením budeme odkazovat právě

²³ KOUTECKÝ, Martin a kolektiv. *Adolf Petr. Vzpomínka na bratra faráře Adolfa Petra* [online]. 2015 (cit. 25. září 2017). URL: <https://padlet.com/martinkoutecky/adolf>.

na toto období. Do jaké míry bylo Československo socialistické a do jaké míry komunistické, není předmětem této práce, krátce se však této problematice věnuji v části práce, která pojednává o období normalizace.

Vláda v socialistickém Československu vykonávala nad církvemi státní dozor prostřednictvím centrálního úřadu. Místně to byl krajský národní výbor a pod ním okresní národní výbor. V nich pak působili církevní tajemníci. V jejich kompetencích bylo mimo jiné udělování státního souhlasu, například pro ustanovení nebo přemístění farářů.²⁴ V říjnu roku 1949 bylo toto nastavení ustanoveno schválením církevních zákonů²⁵, které byly dále specifikovány dalšími výnosy a vládními nařízeními, z nichž některé sloužily jako metodické doporučení a vysvětlení.²⁶ Prakticky to však znamenalo, že farářské souhlasy byly závislé na konkrétních tajemnicích, již je posuzovali zvláště dle politického posouzení dané osoby. ČCE, stejně jako ostatní církve, tedy na udělení souhlasu neměla právním systémem ustanovený vliv, takže se nemohla rozhodnutí tajemníků příliš účinně bránit.²⁷ Určitý vliv však přesto měla, což dokazuje její snaha lobovat za své duchovní.²⁸ K výše uvedené situaci došlo i přes skutečnost, že se v roce 1949 ČCE podařilo prosadit, aby podle církevních zákonů byli faráři vedeni jako zaměstnanci církve, a bylo jí slíbeno, že odebrání souhlasu bude vykonáno pouze po konzultaci s vedením církve. To však nebylo státními úřady dodrženo.²⁹

²⁴ DINUŠ, Peter. *Českobratrská církev evangelická v agenturním rozpracování StB: Sešity*, s. 11.

²⁵ LABESIUS, Klaus. *Fotokniha Petrových*, s. 80.

²⁶ CUHRA, Jaroslav. *Církevní politika KSČ a státu v letech 1969-1972*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 1999. ISBN 80-85270-84-6, s. 9.

²⁷ DINUŠ, Peter. *Českobratrská církev evangelická v agenturním rozpracování StB: Sešity*, s. 10.

²⁸ BROŽ, Miroslav. *Církev v proměnách času 1969-1999: Sborník Českobratrské církve evangelické*, s. 25.

²⁹ MORÉE, Peter C. A. – PIŠKULA, Jiří. *"Nejpokrokovější církevní pracovník": protestantské církve a Josef Lukl Hromádka v letech 1945-1969*. Benešov: EMAN, 2015, ISBN 978-80-88060-03-1, s. 77.

Platy duchovních

To, že dle církevních zákonů byli duchovní placeni státem, byla určitá forma jejich kontroly. První platy duchovních v roce 1949 znamenaly pro většinu z nich sice přilepšení, ale o pár let později v roce 1953 přišla měnová reforma, jež zredukovala úspory z předešlých let. Vláda pak nezvýšila platy duchovních až do roku 1981, kdy po jejich zvýšení dosahovaly 45% průměrného platu v ČSSR.³⁰ Z toho je zřejmé, že za doby totalitní vlády komunistické strany se díky inflaci dostávalo farářům čím dál méně finančních prostředků a tím se dostávali do čím dál bídňějších poměrů. Tohoto stavu využil Státní úřad pro věci církevní vyplácením výkonnostní složky platu. V knize „*Nejpokrokovější církevní pracovník*“ se můžeme dočíst: „*Výkonnostní složka platu byla vlastně prémie stanovenou podle toho, jak byl dotyčný duchovní, administrátor, či zaměstnanec bohoslovecké fakulty loajální vůči státu.*“³¹ Kromě toho však státní orgány nezákonně zasahovaly také do platových výměrů.³² Již v roce 1956 však vyplácení odměn přešlo v pravomoc tajemníků krajských národních výborů.³³

Práce s mládeží za socialismu

Pro tuto práci jsou směrodatné především aktivity mládeže související s Českobratrskou církví evangelickou. Je tomu tak proto, že aktivity spojené s místem setkávání na Travné byly také celou dobu spjaté, ačkoliv ne vždy oficiálně, s javornickým sborem ČCE a s jeho farářem Adolfem Petrem, který

³⁰ Tamtéž, s. 110-111.

³¹ Tamtéž, s. 111. Po roce 1967 nahradil tento úřad *Sekretariát pro věci církevní*, spadající pod ministerstvo kultury. VANTOVÁ, Alena. *Fungování Sekretariátu pro věci církevní 1967 – 1989*. Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2013. Vedoucí práce Dr. Pieter Morée, s. 9.

³² MORÉE, Peter C. A. – PIŠKULA, Jiří. „*Nejpokrokovější církevní pracovník*“: protestantské církve a Josef Lukl Hromádka v letech 1945-1969. s. 111.

³³ Tamtéž, s. 113.

byl po celou dobu zkoumaného období farářem javornického sboru.³⁴ Takovýchto aktivit s mládeží se konalo v socialistickém Československu více.

Práce s mládeží nebyla v křesťanském prostředí za doby socialismu samozřejmostí, natož pak setkávání se s lidmi ze Západu. Kniha *Církev v proměnách času* popisuje práci s mládeží a dětmi v Českobratrské církvi evangelické a ukazuje na to, že především v dobách normalizace, tj. v 70. a 80. letech, bylo poměrně obtížné pracovat s mládeží v církevním prostředí. „Státní ideologie byla považována za jedinou správnou a možnou. Tento výchovný trend se měl realizovat především u dětí a mladé generace pomocí školního vzdělávání a další zájmové činnosti.“³⁵ Zdůrazňovaly se ateistické principy a na jakékoliv náboženství včetně křesťanství se hledělo jako na zpátečnictví.³⁶

Církevní práce s mládeží tedy nebyla samozřejmostí, ale v omezené míře tolerována byla. Mládež se scházela lokálně ve svých sborech. V Bělči nad Orlicí byly pořádány kurzy pro mládež do roku 1959, kdy bylo středisko nuceně předáno Krajskému domu pionýrů. Poté dostala církev souhlas pořádat kurzy ve Vrbně pod Pradědem, kde se konaly pětkrát ročně, třikrát ročně mohly být na KEBF a jedenkrát v Herlíkovicích. Od roku 1972 pak byly omezeny věkem 18 let a kurzy na KEBF musely být zrušeny. Od roku 1977 byl pak počet účastníků státní správou omezen na 50. Všechna tato setkávání se konala se souhlasem příslušného úředního orgánu. Vidíme zde tedy, že možností setkávání mládeže bylo kvůli nařízením státní správy postupem času stále méně.³⁷ I tím vzrostl zájem o další možnosti setkávání a potřeba je pořádat.

³⁴KOUTECKÝ, Martin a kolektiv. *Adolf Petr. Vzpomínka na bratra faráře Adolfa Petra* [online]. 2015 (cit. 25. září 2017). URL: <https://padlet.com/martinkoutecky/adolf>.

³⁵ ŠILAROVÁ, Květuše – BROŽ, Miroslav. *Církev v proměnách času 1969-1999: Sborník Českobratrské církve evangelické*, s. 13.

³⁶ Tamtéž, s. 13.

³⁷ Tamtéž, s. 19.

Brigády mládeže a vývoj ČCE v době socialistického Československa

Kromě toho se konaly brigády mládeže, na nichž můžeme pozorovat, jak státní ideologie nebyla vždy uplatňována se stejnou důsledností, ale v realizaci se v jednotlivých obdobích velmi lišila. Evangelické brigády navazovaly na praxi, která se osvědčila v mládežnické organizaci Akademická Ymca, která brigády pořádala již od roku 1939. Mezi lety 1951-1958 byly organizovány Komenského evangelickou bohosloveckou fakultou³⁸, za administrativní pomoci Marty Kačerové a organizační Karla Trusiny. Tehdy byly ještě provozovány se souhlasem, ač k nelibosti státních úřadů. Na každou z těchto brigád synodní rada delegovala faráře, který měl na starosti duchovní vedení.³⁹

V letech 1959-1967 bylo Synodní radě zakázáno brigády inzerovat a administrativně i organizačně zajišťovat. Probíhaly však i přesto pod vedením studentů teologie, kteří neoficiálně spolupracovali s Martou Kačerovou.⁴⁰ Zvláštním obdobím byly roky 1968-1972, kdy došlo nejprve k uvolnění poměrů, ve kterých nejen evangelíci volali po obnovení náboženské svobody v Československu a snažili se o obnovení některých činností, jako je například výuka náboženství na školách, práce s mládeží a celkově o změnu postavení věřících ve společnosti.⁴¹ 21. srpna 1968 však došlo k okupaci země vojsky Varšavské smlouvy.⁴² Posléze začala přicházet od roku 1969 doba normalizace, čili navrácení ke starým pořádkům, která však neproběhla náhle, ale spíše pozvolna.⁴³ To je jedním z důvodů, proč se v této době mohly konat brigády oficiálně znovu pod synodní radou.⁴⁴

³⁸ Dále jen KEBF.

³⁹ *Cesta církve IV.* s. 11-12.

⁴⁰ Tamtéž, s. 12.

⁴¹ MORĚE, Peter C. A.. *Jak ČCE nabyla ducha svobody a jak o něj přišla.* *Cesta církve I.* s. 29-30.

⁴² MORĚE, Peter C. A.. *"Nejpokrokovější církevní pracovník"*, s. 285 a 296.

⁴³ *Cesta církve I.* s. 33.

⁴⁴ *Cesta církve IV.* s. 12.

Za zlomový okamžik pokládá Dr. Pieter Morée jednání synodní rady se Sekretariátem pro věci církevní na začátku 70. let. Zde bylo synodní radě vyhrožováno a byla nabádána ke změně „nepříznivého“ vývoje církve. Pod tímto tlakem přistoupila na jistá opatření, což však vyvolalo v církvi silnou emoční odezvu, jelikož mnozí členové církve s jejím postupem nesouhlasili.⁴⁵ Dr. Morée zde píše: „Důsledkem obratu církevního vedení v lednu a únoru roku 1972 začal v ČCE proces rozdělení mezi těmi, kteří se chtěli vyhnout konfliktu s režimem, a těmi, kteří si přáli církev, která mluví aktivně a kriticky do politických událostí v zemi.“⁴⁶ Za tímto problémem stojí kromě zmiňovaných událostí také teologický konflikt a debaty o postoji věřících k vládnoucí moci.

Evangelické brigády tato situace ovlivnila tak, že se v roce 1973 a 1974 brigády konaly opět neoficiálně pod studenty KEBF.⁴⁷ Pro rok 1975 byl zásadní zásah Státní bezpečnosti do jedné z brigád, kdy byli její organizátoři přinuceni rozeslat účastníkům telegram, aby nejezdili. Od tohoto roku se již organizovalo brigád méně. I přesto, že dle autorů knižnice *Cesty církve IV* jejich pořádání znamenalo větší riziko, než po roce 1959, několik málo jednotlivců je přesto organizovalo. Po tomto roce se konaly brigády v Jáchymově, Kunvaldě, Herlíkovicích, Klášteře nad Dědinou a v Bohuslavicích.⁴⁸

Mimo to existovalo také několik míst setkávání, kde se sdružovala mládež. Patřil k nim pražský Interkalich, kde se potkávala vysokoškolská mládež, setkání na Zbytově, vedené Janem Kellerem⁴⁹, mezigenerační

⁴⁵ *Cesta církve I.* s. 37-38.

⁴⁶ Tamtéž, s. 39.

⁴⁷ *Cesta církve IV*, s. 12.

⁴⁸ Tamtéž, s. 18.

⁴⁹ ŠILAROVÁ, Květuše – BROŽ, Miroslav. *Církev v proměnách času 1969-1999: Sborník Českobratrské církve evangelické*, s. 18.

setkávání v Chotěboři⁵⁰, a další setkávání, především ve sborech ČCE.⁵¹ Jedním z nich bylo právě setkávání na Travné, jímž se tato práce chce zabývat a jejímž hlavním představitelem je Adolf Petr.

V době 80. let byla Českobratrská církev evangelická konfrontována s charismatickým proudem, jehož počátky však můžeme vidět již mnohem dříve.⁵² Křesťanům ovlivněným tímto hnutím se jevil život tradičních evangelíků málo rozhodný a horlivý.⁵³ K syntéze hnutí s ČCE nakonec nedošlo. Ve své diplomové práci o oddělení sboru na Maninách od ČCE (Holešovice), sice Th.D. Labaj píše, že v něm ČCE viděla i pozitivní aspekty, ale převládalo v ní jeho kritické hodnocení, a to i kvůli špatným zkušenostem s hnutím v jeho počátcích. Rozdělení tak bylo bolestnou událostí jak pro ČCE, tak i pro nově vzniklé společenství.⁵⁴

Situace v ČCE po roce 1989

Situace v Českobratrské církvi evangelické po roce 1989 zatím není důkladně zdokumentována. Je zřejmé, že se církev musela vypořádat s konáním svého vedení i jednotlivých členů v předcházejícím období a volat k pokání, o čemž pojednává například bakalářská práce Magdaleny Dvořáčkové.⁵⁵ Namísto státního dohledu přišla ČCE do styku s novými problémy. Dle tvrzení Jana Čapka byl oproti předchozímu režimu čas

⁵⁰ VETTER, Jaroslav (ed.). *Evangelické středisko Chotěboř: sborník ke 40. výročí otevření střediska*. Praha: Českobratrská církev evangelická, 2011. ISBN 978-808-7098-240. s. 28-31.

⁵¹ BROŽ, Miroslav. *Církev v proměnách času 1969-1999: Sborník Českobratrské církve evangelické*.

⁵² LABAJ, Radek. *Oživení nebo rozkol?* [online]. Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2010 [zobrazeno 12. prosince 2017]. Dostupné z: https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/33081/DPTX_2010_2_11270_RZSZET09_177697_0_105614.pdf?sequence=1&isAllowed=y, s. 34-36 a 49-50.

⁵³ ČAPEK, Jan – ŠILAROVÁ, Květuše (13+) – BROŽ, Miroslav. *Církev v proměnách času 1969-1999: Sborník Českobratrské církve evangelické*, s. 11-14.

⁵⁴ Tamtéž, s. 74-79 a 80-81.

⁵⁵ DVOŘÁČKOVÁ, Magdalena. *Českobratrská církev evangelická v demokratické revoluci 1989*. Bakalářská práce. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Fakulta sociálních věd, 2014. Dostupné také z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/download/130131070>.

po převratu charakterizován spěchem, návalem práce a důrazem na individualitu. Církvi bylo otevřeno mnoho nových možností. Zvláště důležité pro tuto práci je otevření hranic a možnost větší zahraniční spolupráce. Církev byla zvána k mnohým úkolům, které před převratem dělat nemohla, ale zároveň jí k nim chyběly zkušenosti.⁵⁶

Po roce 1989 měla ČCE také větší svobodu pěstovat ekumenické vztahy nejen s ostatními českými církvemi, ale také s církvemi v zahraničí.⁵⁷ V omezených možnostech minulého režimu se to však dělo již dříve.⁵⁸

Obnovení fungování Diakonie ČCE

Roku 1989 byla obnovena činnost Diakonie ČCE, která navázala na Českou Diakonii, jejíž činnost byla přerušena roku 1952, kdy bylo její působení režimem zakázáno. Již v 2. polovině 80. let začalo několik sympatizantů s diakonickou prací, jak odborníků, tak laiků, přemýšlet o možnostech sociální práce církve. Když se roku 1989 objevila příležitost, rádi se jí chopili.⁵⁹ V 90. letech se činnost Diakonie rozvíjela a zároveň se na synodech ČCE vymezoval vztah mezi církví a Diakonií. Prvním ředitelem Diakonie ČCE byl Karel Schwarz a jeho nástupcem pak Pavel Vychopeň. Co se týče struktury Diakonie, každé středisko Diakonie mělo vždy svůj partnerský sbor. Diakonie a staršovstvo toho sboru mělo pak výsadní právo volit představenstvo střediska.⁶⁰

⁵⁶ ČAPEK, Jan – ŠILAROVÁ, Květuše (13+) – BROŽ, Miroslav. *Církev v proměnách času 1969-1999: Sborník Českobratrské církve evangelické*, s. 11-14.

⁵⁷ BROŽ, Miroslav. *Církev v proměnách času 1969-1999: Sborník Českobratrské církve evangelické*, s. 30-34.

⁵⁸ Tamtéž, s. 30-34.

⁵⁹ *Historie Diakonie ČCE* [online]. [zobrazeno 23. října 2017].

Dostupné z: <https://www.diakonie.cz/o-diakonii/historie/>.

⁶⁰ BÁRTA, Zdeněk – BROŽ, Miroslav. *Církev v proměnách času 1969-1999: Sborník Českobratrské církve evangelické*, s. 45-46.

Transformace ekonomického a právního systému

Z dokumentů *Fondu národního majetku (FNM)* se můžeme dozvědět, že byl tento fond na začátku 90. let jakýmsi prostředníkem pro realizaci ekonomické transformace. Součástí těchto procesů byla například kupónová privatizace a prodávání akcií kapitálovému trhu.⁶¹ Součástí privatizačních transformací byly: „*restituce - navrácení majetku bývalým vlastníkům, - převod vlastnických práv k majetku ze státu na obce, - transformace socialistických družstev na družstva soukromá a na soukromé obchodní společnosti, - malá privatizace, - velká privatizace.*“⁶² Nelze však předpokládat, že všichni hned věděli, jak se mají v nově vznikajícím ekonomickém systému pohybovat a ne všichni to dělali správně. FNM se sice na vývoj v zemi díval pozitivně, z mnoha stran byl však tento vývoj i s odstupem času kritizován. Jedním z kritiků byl například František Dvořák, jenž poukazoval mimo jiné na „skrytou“ peněžní reformu 90. let a na zneužívání privatizace.⁶³

⁶¹ JEŽEK, Tomáš. *The National property of the Czech Republic: 1992 Annual Report*. 1992.,

JEŽEK, Tomáš. *Fond Národního Majetku: Výroční zpráva 1993*. 1993, s. 5.

⁶² VALEŠ, Lukáš – PETRÁŠ, Jiří. *Sametová revoluce v českých obcích, městech a regionech, aneb, 25 let poté*. V Českých Budějovicích: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2014. ISBN 978-80-87472-75-0, s. 226.

⁶³ DVOŘÁK, František. *Velká loupež, aneb, Bourání státu: (příspěvek ke kritickému hodnocení závěru XX. století v ČR)*. Praha: CZ Books, c2004. ISBN 80-903515-2-2, s. 38-41.

1. Adolf Petr a vznik Travné

Travná je malá vesnice nedaleko Javorníka v Rychlebských horách. V této práci je Travnou ale myšleno místo setkávání Travná, jež je místně spojené s domem číslo 4, jemuž někteří účastníci tohoto setkávání říkali „Čtyřka“⁶⁴. V dokumentech je také zmiňován jako dům čp. 89. Ve většině případů je tedy Travnou myšlen dům, který se nachází na adrese Travná 4.

1.1 Jak se stal Adolf Petr farářem v Javorníku

Před studiem teologie

Adolf Petr se narodil 17. března 1932 ve Velkém Tresném na Vysočině. Antonín Plachý o něm píše: „*Ve sboru a mládeži ho duchovně ovlivnil farář Vilém Jelínek, který ho také konfirmoval. Mladý Adolf měl velkou touhu stát se misionářem.*“⁶⁵ Studium na reálném gymnáziu v Brně ukončil maturitou a poté se v roce 1950 chtěl přihlásit na Komenského evangelickou bohosloveckou fakultu (KEBF), ale nebyl přijat. Učil 2 roky na ZŠ v Petřvaldě a zároveň studoval pedagogickou fakultu v Olomouci.⁶⁶ V této době našel útočiště na faře v Orlové u faráře Jaroslava Košťála, učil náboženství a aktivně pracoval s mládeží.

⁶⁴ Rozhovory s Hanou PETROVOU, manželkou Adolfa Petra, Javorník ve Slezsku, duben 2017, říjen 2017.

⁶⁵ PLACHÝ, Antonín. Setkání na Travné ovlivnila životy i víru mnohých. Jubilea manželů Petrových. *Český bratr*. 2012, 2012(4). Dostupné také z: <http://www.ceskybratr.cz/archives/category/cirkev-zije/page/45>.

⁶⁶ KOUTECKÝ, Martin a kolektiv. *Adolf Petr. Vzpomínka na bratra faráře Adolfa Petra* [online]. 2015 (cit. 25. září 2017). URL: <https://padlet.com/martinkoutecky/adolf>.

Studentská léta

Roku 1952 znovu podal přihlášku na KEBF, byl přijat a dokončil ji v roce 1957.⁶⁷ O jeho studentském životě víme to, že byl aktivní v oblasti práce s mládeží. Zde se také seznámil se svou budoucí ženou, tehdy ještě Hanou Milerovou. Společně pak jezdili na evangelické brigády do Velkých Karlovic u Vrba pod Pradědem a do Alojzova.⁶⁸

Z doby jeho studií se o něm dochoval záznam v protokolu registrace svazků spolupracovníků z StB z 5. 12. 1954. Jistý Adolf Petr je v něm veden jako spolupracovník StB. Není tam však uvedeno datum narození. Tento svazek byl v roce 1958 převeden pod Krajský národní výbor v Ostravě a Okresní národní výbor v Jeseníku.⁶⁹ Protože v té době již Petr v Javorníku působil, je velmi pravděpodobné, že se jedná o stejnou osobu. To by znamenalo, že Adolf Petr podepsal spolupráci s StB na KEBF. Víc toho ale o spolupráci nevíme, jelikož složka Adolfa Petra, vedená ve spisu StB *Svazky tajných spolupracovníků*, byla 14. listopadu 1989 skartována.⁷⁰ O ostatních záznamech a nedochovaných dokumentech je napsáno v kapitole *Travná v době socialistického Československa*.

Státní úřad pro věci církevní se snažil mít vliv kromě celé církve i na studenty fakulty, podporoval mezi nimi ty loajální, a zatlačoval ty, jež se proti státnímu zřízení a církevní politice vymezovali.⁷¹ Od jeho programu se odvíjela také činnost StB, jež kromě dalšího jevila zájem i o metody

⁶⁷ PLACHÝ, Antonín. *Setkání na Travné ovlivnila životy i víru mnohých*. 2012.

⁶⁸ Tamtéž.

⁶⁹ ABS, jmenné evidence, *Protokol registrace svazků spolupracovníků*, 1. zvláštní odbor MV, 6. 2. 1954. Dostupné z: https://www.abscr.cz/data/pdf/knihy//C54/C54_17.pdf. s.415.

⁷⁰ ABS, jmenné evidence, *Protokol registrace svazků agenturního a kontrarozvědného rozpracování*, SEO KS SNB Ostrava, 16.6.1983, Dostupné z: https://www.abscr.cz/data/pdf/knihy//OST/OST_28.pdf.

⁷¹ DINUŠ, Peter. *Československá církev evangelická v agenturním rozpracování StB: Sešity 11*, s. 30.

a formy, kterými církev působila na mládež.⁷² Adolf Petr i Hana Milerová jezdili na brigády, kde pracovali s mládeží, a zároveň studovali teologii. Pravděpodobně se tedy o ně Státní bezpečnost, jako i o ostatní studenty zajímala. Podle Dinuše hledala StB mezi studenty kandidáty pro spolupráci a pečlivě je vybírala, přičemž brala v potaz také jejich charakterové a morální vlastnosti. Někdy také využívala metody donucení pomocí kompromitujících skutečností.⁷³ O žádných ale v případě Petrových nevíme.⁷⁴ Důvody Státní bezpečnosti jsou nám zřejmé. Proč však Petr – s předpokladem, že jde o jeho osobu – spolupráci podepsal již na fakultě, však nemůžeme, vzhledem k nedostatku informací s jistotou tvrdit. Zajímavé však je, že v roce 1956 se Adolf Petr i Hana Milerová podepsali pod dopis studentů KEBF prezidentu ČSR Antonínu Zápotockému, jemuž se v pozdější interpretaci rozumí jako opatrně kritickému hlasu některých evangelíků, který se přidal k odmítnutí stalinského modelu potlačování lidských práv.⁷⁵ Odpovědi na tento dopis se však studenti nedočkali.⁷⁶

Začátek působení v Javorníku

Adolf Petr přišel do sboru Českobratrské církve evangelické (ČCE) v Javorníku na výpomoc, v té době se tam konala rekonstrukce a sbor byl poměrně velký. Hledali někoho dočasně. Petr zrovna dokončoval studium. Od jara roku 1957 do podzimu téhož roku, kdy měl nastoupit na vojnu, nebyl zaměstnán. Rozhodl se tedy do Javorníku na tento čas nastoupit. Sbor si ho zvolil a 1. 4. 1957 se stal jeho kazatelem.⁷⁷ Jelikož dostal modrou knížku

⁷² Tamtéž.

⁷³ Tamtéž, s. 23.

⁷⁴ Rozhovory s pamětníky.

⁷⁵ *Cesta církve III.* s. 91-93.

⁷⁶ Tamtéž.

⁷⁷ Adolf Petr, Hana Stoupalová, BROŽ, Miroslav. *Církev v proměnách času 1969-1999: Sborník Českobratrské církve evangelické*, s. 169-170.

JANDÍKOVÁ, Hana. *F. Adolf Petr (zemř.)* [online] (cit. 26. září 2017). URL:

https://www.evangelnet.cz/cce/kazatel/145-adolf_petr

a na vojnu ho nevzali, na sboru již zůstal. 1. 10. téhož roku začal tedy v Javorníku působit jako vikář.⁷⁸ Práce měl tehdy hodně, zejména manuální, staral se také o několik mládežníků, ale brigády se nekonaly.⁷⁹ Následující rok (1958) se oženil s Hanou Milerovou.⁸⁰

Farářem byl ordinován 8. 11. 1964. Pozvánka k této ordinaci se dochovala na synodní radě⁸¹ a žádost o souhlas k jeho ordinaci, již poslala synodní rada ČCE severomoravskému Krajskému národnímu výboru (Sm KNV), se dochovala v Zemském archivu v Opavě.⁸² Souhlas mu udělen byl. V Javorníku tedy působil nejprve jako kazatel, poté jako vikář a od roku 1964 jako evangelický farář.

Hana Petrová také studovala na KEBF a po svatbě s Adolfem Petrem pokračovala ve studiu ještě 2 roky v Praze a do Javorníka dojížděla jen občas. Z důvodu absence dostupného farářského místa poblíž Javorníku se však po studiu farářkou nestala. Zpětně konstatovala, že v Javorníku bylo práce dost, a tak se nikam nehrnula.⁸³

1.2 Co předcházelo založení Travné

Součástí Petrova života byly vedle sborové práce především brigády a setkání mládeže na Travné. Co jej tedy vedlo k tomu začít brigády na Travné organizovat? Snad úplně prvním podnětem k práci s mládeží mohlo

⁷⁸ JANDÍKOVÁ, Hana. *F. Adolf Petr (zemř.)* [online] (cit. 26. září 2017). URL: https://www.evangelnet.cz/cce/kazatel/145-adolf_petr

⁷⁹ Rozhovor s Hanou PETROVOU, duben 2017.

⁸⁰ JANDÍKOVÁ, Hana. *F. Adolf Petr (zemř.)* [online] (cit. 26. září 2017). URL: https://www.evangelnet.cz/cce/kazatel/145-adolf_petr, PLACHÝ, Antonín. Setkání na Travné ovlivnila životy i víru mnohých. Jubilea manželů Petrových. *Český bratr*. 2012, 2012(4). Dostupné také z: <http://www.ceskybratr.cz/archives/category/cirkev-zije/page/45>.

⁸¹ AF SR ČCE, Pozvánka na instalační bohoslužebné shromáždění Adolfa Petra.

⁸² SM KNV Ostrava, Osobní spis Adolf Petr.

⁸³ Rozhovor s Hanou PETROVOU, říjen 2017.

být dle vzpomínek Hany Petrové doporučení členky synodní rady Marty Kačerové, aby Petr uspořádal brigádu pro mládež. S Martou Kačerovou se Petr již pravděpodobně znal z brigád v Alojzově, kam jezdil během studií, jelikož tam společně s Blahoslavem Šourkem brigády vedla.⁸⁴ Brigáda pořádaná Petrem se podle Hany Petrové následně uskutečnila ve Vrbně kolem roku 1956.⁸⁵ Podle knižnice textů *Cesta církve IV* však Adolf Petr organizoval brigádu již v roce 1955.⁸⁶ Ve druhém díle této knižnice vzpomíná Blahoslav Šourek rok 1955, nebo i rok 1954.⁸⁷

Bezprostředně však setkávání na Travné předcházela až lesní brigáda, které se konala o deset let později, tedy v roce 1965, nebo podle Hany Petrové v roce 1966, kdy byli mládežníci ubytováni v malých osadách poblíž Javorníka, Hošticích a Vlčicích.⁸⁸ Tuto brigádu pořádal Petr už v době svého působení v Javorníku. Podle Hany Petrové ale s brigádami na Travné nijak nesouvisela. Hana Petrová řekla, že díky její realizaci věděli, že něco takového je možné pořádat. K dobové situaci se vyjadřuje takto: „*Když nebylo možné shromážďovat mládež jinak, na nějakých biblických kurzech a podobně, tak se to řešilo tím, že se udělala brigáda. Vedl to obvykle někdo z farářů, ale spíš studenti z fakulty, protože faráři u toho, to nebyla dobrá věc.*“⁸⁹ Jak již z úvodu víme, v obdobích, kdy synodní rada ČCE a KEBF nesměly organizovat brigády, se ujali se této činnosti studenti teologie. Faráři totiž byli pod dohledem církevních tajemníků a i k těmto činnostem potřebovali souhlas. Když se pak o nějakou práci pokoušeli, mohlo se stát, že příslušný

⁸⁴ PLACHÝ, Antonín. Setkání na Travné ovlivnila životy i víru mnohých. Jubilea manželů Petrových. *Český bratr*. 2012, 2012(4). Dostupné také z:

<http://www.ceskybratr.cz/archives/category/cirkev-zije/page/45>.

⁸⁵ Rozhovor s Hanou PETROVOU, říjen 2017.

⁸⁶ *Cesta církve IV*. s. 14.

⁸⁷ *Cesta církve II*. s. 66-67.

⁸⁸ Rozhovory s Hanou PETROVOU, duben 2017, říjen 2017.

Cesta církve IV, s. 16.

⁸⁹ Rozhovor s Hanou PETROVOU, duben 2017.

krajský tajemník podnikl různé kroky pro to, aby setkávání přerušil, nebo je alespoň omezoval. Tak tomu bylo například v Chotěboři,⁹⁰ ale jak později uvidíme, i u Adolfa Petra.

To, že se Petrovi povedlo uspořádat brigádu, znamenalo, že právě v tomto období bylo možné uspořádat setkání křesťanské mládeže pod hlavičkou pracovní brigády. Setkání se neúčastnili výhradně lidé věřící, ale byla jich tam většina.⁹¹

1.3 Začátek Travné

Teprve na jaře roku 1968 se naskytla situace, jež nastartovala postupné vznikání brigád a setkávání na Travné. Toho roku se přihlásilo farářů Veberovi ze Šumperka, který pořádal mládežnické brigády na Senince pod Kralickým Sněžníkem, příliš mnoho zájemců, a tak oslovil Petrovy, zda by si nevzali na starost 5 evangelických skautů z Německa. Adolf Petr s tím souhlasil a sehnal pro ně práci v lese. Bydlení měli tehdy na ubytovně v Račím údolí. Ke skautům se na brigádě připojily ještě tři dívky z NDR, Holanďané se svými dětmi, kteří byli u Petrových na návštěvě, a několik místních lidí, jako byli třeba Uhříkovi, nebo Jan Košťál, jenž vypravil na tuto brigádu své čtyři syny. Prý to bylo proti jejich vůli, ale jak na brigádu přijeli, chytlo je to a byli rádi, že mohli přijet.⁹²

U těchto brigád však nebylo vyhovující společné ubytování s dělníky. Nebylo tam dost soukromí a dělníci hodně pili. Hana Petrová vzpomíná, že si účastníci říkali: „*Kéž bychom tak měli nějaké místo, kde bychom se mohli*

⁹⁰ VETTER, Jaroslav (ed.). *Evangelické středisko Chotěboř: sborník ke 40. výročí otevření střediska*. s. 28-31.

⁹¹ Rozhovor s Hanou PETROVOU, duben 2017 a Rozhovor s Antonínem PLACHÝM, spolupracovníkem Adolfa Petra na Travné. Slavkov, květen 2017.

⁹² Rozhovor s Hanou PETROVOU, říjen 2017.

*sejít a být sami.*⁹³ Petr situaci konzultoval ještě s jedním farářem z NDR, který za ním přijel. Rozhodli se, že se pro mládež bude hledat nějaké vlastní ubytování.

Petrovi se spojili s národním výborem a dostali několik nabídek budov. Většina z nich však byla pro práci s mládeží z různých důvodů nevyhovující. Nakonec jim byl nabídnut také dům na Travné, tehdy částečně ruina. Petrová to popisovala takto: *„Byla to poloviční ruina, měla jeden jediný vodovodní kohoutek v přízemí, záchod byl dřevěný domeček v zahradě a bylo to hodně poničené. V prvním patře bydlely kozy, měly tam z desek udělané takové přemostění. Na půdě bydlely slepice a dům byl prázdný, protože tam předtím bydleli Řekové, kteří se odstěhovali. A protože se usoudilo, že je to krásné místo, naproti kostelu, na slunečné stráni, že by se s tím dalo něco udělat. Tak jsme řekli: 'Ano.'“*⁹⁴ Dále pak, když brigády začínaly: *„Nahoře bylo seno, zbytky po zvířatech, bylo to hodně, hodně nouzové, ale mládež byla nadšená.“*⁹⁵ Petrovi dům koupili na sebe, jako rekreační objekt. Štěpán Janča uvedl, že budova na Travné byla zakoupena alespoň z části z německých peněz.⁹⁶ O tom, proč tento objekt musel být zakoupen jako rekreační dům pro Petrovy, a proč jej nekoupila přímo církev, se píše v kapitole *Travná v době socialistického Československa*.

Na podzim roku 1968 se zde poprvé setkala mládež a začalo vyklízení a práce na domu, který dle popisu dotazovaných opravdu nebyl v příliš dobrém stavu a prvních několik let se v něm ani nedalo bydlet. Je zajímavé, že se o stavu domu zmiňuje celá řada dotazovaných a také vzpomínkový

⁹³ Rozhovor s Hanou PETROVOU, duben 2017.

⁹⁴ Rozhovor s Hanou PETROVOU, duben 2017.

⁹⁵ Tamtéž.

⁹⁶ Rozhovor se Štěpánem JANČOU, bývalým účastníkem a bývalým vedoucím Travné. Orlová, říjen 2017.

Almanach k 40. výročí Travné⁹⁷, jež tuto dobu popisuje téměř jako dobu bájí a pověstí. To však není ničím překvapivým, přihlédneme-li k tomu, že pro řadu pamětníků to byl počátek několikaletého navštěvování brigád na Travné nebo jednoduše doba jejich mládí. Má to však zcela zásadně dopad na vnímání historie Travné, ale hypoteticky také na obsah některých setkání, kdy se ve volných chvílích nebo i při jiných aktivitách tyto příběhy pravděpodobně znovu a znovu předávaly. To odvozuji z toho, že se tomu tak děje dodnes. Vede to pak k idealizaci minulosti, která minimálně dle dobových záznamů nebyla zas tak jednoduchá, jak ji příběhy často s nadsázkou popisují.

1.4. Osobnost a charakter Adolfa Petra

Mnozí lidé na Adolfa Petra a jeho práci vzpomínají a je zřejmé, že setkávání na Travné měla dosah daleko za hranice Travné a javornického sboru. Důkazem toho jsou nejen výpovědi dotazovaných, ale také vzpomínky mnoha dalších lidí, bývalých účastníků Travné, kteří jsou dnes aktivní v církvi, především (ale ne pouze) v moravskoslezském seniorátu, a také existence podpůrných spolků pro Travnou v zahraničí.⁹⁸ Jaký tedy Adolf Petr byl a co bylo jeho přínosem pro setkávání na Travné? Jak moc se on sám podílel na charakteru Travné?

Na otázku, proč začali Petrovi na Travné brigády pořádat, odpověděla Hana Petrová: „*Kolem mládeže jsme se točili pořád. Naskytla se taková krásná možnost a brigády byly od státu jakž takž tolerované. Byla to krásná příležitost*

⁹⁷ Rozhovor s Hanou PETROVOU, duben 2017, rozhovor s Antonínem PLACHÝM, květen 2017, rozhovor s Janem LUKÁŠEM, bývalým účastníkem Travné. Olomouc, říjen 2017, rozhovor s Radkem MATERNOU, dlouholetým účastníkem Travné. Travná, říjen 2017, kolektiv autorů. *Almanach Travná 2008*. 2008, s. 1.

⁹⁸ Rozhovor s Hanou PETROVOU, říjen 2017, rozhovor s Jaroslavem BRANČÍKEM, bývalým ředitelem střediska Diakonie v Javorníku. Olomouc, listopad 2017, rozhovor se Štěpánem JANČOU, říjen 2017.

je [mládežníky] *shromazďovat*.⁹⁹ Je pravda, že v době, kdy Travná vznikla, došlo k uvolnění poměrů v zemi. A ačkoliv tyto příznivější podmínky netrvaly dlouho, byla vhodná doba k zahájení setkávání. Zároveň to přesto chtělo i určitou dávku odvahy. Bylo však přirozené, že když se již dříve podařilo uspořádat lesní brigádu, pokusit se o něco podobného později již nebylo tak těžké. Počáteční impulz tedy nebyl nijak ambiciózní. Byl zájem brigády organizovat, a tak se pro to Petrovi rozhodli.

Jednou z Petrových charakteristik byla určitě pracovitost a nadšení pro práci s mládeží. O tom vypovídají nejen vzpomínky několika pamětníků na faráře v montérkách¹⁰⁰, ale také číselné údaje, zaznamenané v archivu synodní rady ČCE mezi dokumenty tehdejšího javornického staršovstva.¹⁰¹ Blíže se tomuto dokumentu věnujeme v podkapitole o javornickém sboru. Jeden z účastníků setkávání na Travné sdílel na vzpomínkové webové stránce o Adolfu Petrovi úryvek z Petrova kázání: „*Je možné, že se - jako křesťané - nadřete jako koně, ale nebojte se toho, stojí to za to.*“¹⁰² To, že se své práci opravdu věnoval napilno, potvrzuje také jeho žena Hana Petrová.¹⁰³

Adolf Petr působil také na poli ekumeny. Součástí ekumenické práce byly vřelé vztahy a vzájemná spolupráce s řádovými sestrami v Javorníku.¹⁰⁴ Touto otázkou zabýváme v kapitole *Travná a ekumena*. Na Travné se pak ekumena tvořila třeba již tím, že se Petr účastníků neptal, z jaké církve jsou nebo čemu věří, a svým vystupováním pomáhal sjednocovat tehdejší mladé věřící i nevěřící. Podle Petra Slámy Adolf Petr nerazil žádnou speciální formu teologie a uměl dát dostatek prostoru druhým. Sláma to dokládá vzpomínkou,

⁹⁹ Rozhovor s Hanou PETROVOU, duben 2017.

¹⁰⁰ Rozhovor s Antonínem PLACHÝM, květen 2017.

¹⁰¹ Archiv Synodní rady, usnesení staršovstva o domu č. 89, Javorník ve Slezsku, 1974.

¹⁰² HOJNÝ, Jaroslav. *Adolf Petr* [online]. 2015 [zobrazeno 25. září 2017]. Dostupné z:

<https://padlet.com/martinkoutecky/adolf>.

¹⁰³ Rozhovor s Hanou PETROVOU, duben 2017.

¹⁰⁴ Rozhovor s Hanou PETROVOU, říjen 2017.

že lidé měli na Travné dostatek prostoru k projevování svých obdarování a různých druhů zbožnosti, které se na Travné za jeho účasti vyskytovaly.¹⁰⁵ Sláma podobně jako Plachý tvrdí, že role Adolfa Petra na Travné byla spíše podpůrná než dominantní. Staral se, aby všechno fungovalo tak, jak má. K tomu patřilo i to, že dokázal konverzace mezi jednotlivými proudy usměrnit, jak to tvrdí Janča a Plachý. Janča dodává, že se to dělo s „*tváří milosrdnou a laskavou*“. Na Travné Petra brali vážně jak zastánci konzervativnějších, tak liberálnějších směrů křesťanství.¹⁰⁶

Jan Lukáš pak tvrdí, že ačkoliv Petrova kázání nebyla nijak teologicky hluboká, oceňoval na nich, že měly jiskru a aktualizaci do života, jež nebyla banální. Mimochodem i v tom se udál jistý vývoj, jelikož se dochoval záznam z počátků, kdy v roce 1958 moravskoslezský senior Stehlík sice Petrovo kázání chválil, ale poznamenal, že by mělo být vztaženo více k životu a být méně theologicko-teoretické.¹⁰⁷ Lukáš tvrdí, že Petr byl člověkem především autentickým. Byl tímž člověkem při práci na Travné, když překládal Němcům i za kazatelnou.¹⁰⁸ Z toho se zdá, že Adolf Petr příliš nerozlišoval mezi pracovním a osobním vztahem s lidmi. Byl prostě člověkem, který měl lásku k lidem, a jak tvrdí Jaroslav Brancík, druhým lidem principiálně věřil, na což později doplatil při stavbě přístavby na Travné.¹⁰⁹

Jeho bezprostřední vztah především k mladým lidem ohromil Antonína Plachého. Plachý zmiňuje historku, kdy po oslovení Adolfa Petra slovy „*bratře faráři*“ mu Petr odpověděl: „*Já jsem Petr, tak mi tykej*“.¹¹⁰ Mládežníci mu tak říkali, vzpomíná Plachý, jelikož neměl rád, když se mu říkalo Adolf. Podobnou

¹⁰⁵ Rozhovor s Petrem SLÁMOU, bývalým účastníkem Travné. Praha, květen 2017.

¹⁰⁶ Rozhovor se Štěpánem JANČOU, říjen 2017.

¹⁰⁷ Archiv SR ČCE složka Travná, 1956-1974. STEHLÍK, Visitace v Javorníku, 1957.

¹⁰⁸ Rozhovor s Janem LUKÁŠEM, říjen 2017.

¹⁰⁹ Rozhovor s Jaroslavem BRANČÍKEM, listopad 2017.

¹¹⁰ Rozhovor s Antonínem PLACHÝM, květen 2017.

zkušenost vzpomněl i Štěpán Janča, když řekl, že mu Petr hned nabídl tykání.¹¹¹

Na druhou stranu Hana Petrová poznamenala, že její manžel nikdy na Travné s mládežníky nenocoval.¹¹² To naopak podporuje tvrzení, že měl Petr jasné nastavené hranice mezi prací a osobním životem. Otázkou je, do jaké míry učinil toto opatření v době socialismu z bezpečnostních důvodů. Jasné hranice však podporuje také vzpomínka Antonína Plachého na Petrovy zájmy. Zmiňuje, že se až o mnoho let později dozvěděl, kolik vlastně toho Adolf Petr věděl o Javornicku a Jesenicku nebo o umění. Na mládeži o tom však tehdy vůbec nemluvil.¹¹³ To je důkazem toho, že se našly i oblasti života, které s mládežníky nesdílel.

Ačkoliv Petrův vztah k mladým byl bezprostřední, dokázal se, podle Petra Slámy, také „zlobit a úpět“. A to například, když mládež slavila velikonoční zvyky poměrně drsným způsobem. Adolf Petr to nenesl dobře a zlobil se na ně. Účastníci Travné si však zvyky nechtěli nechat vzít.¹¹⁴

Jan Lukáš reflektuje jako velmi dobré, že v době, kdy začal na Travnou jezdit, což je po roce 1980, se tam mládežníci přátelili bez ohledu na věkové rozdíly. To podle něj tehdy v sekulární společnosti nebylo zvykem.¹¹⁵ Tato skutečnost mohla být do jisté míry ovlivněna právě charakterem Adolfa Petra a jeho bezprostředním vztahem k mládeži. Stejně tak to ale mohlo být specifikum křesťanského mládežnického prostředí celkově, což by bylo třeba doložit patričním výzkumem. V prostředí Travné, zvláště za doby socialistického Československa, by to mohlo být způsobeno také prostou nouzí o místa setkávání. Petr Sláma popisuje skutečnost, že křesťané byli v lokálních setkáváních mládeže ochromeni jakousi malostí, která opadla

¹¹¹ Rozhovor se Štěpánem JANČOU, říjen 2017.

¹¹² Rozhovor s Hanou PETROVOU, duben 2017.

¹¹³ Rozhovor s Antonínem PLACHÝM, květen 2017.

¹¹⁴ Rozhovor s Petrem SLÁMOU, květen 2017.

¹¹⁵ Rozhovor s Janem LUKÁŠEM, říjen 2017.

právě při společných setkáních na Travné, kde se shromáždil větší počet mladých křesťanů.¹¹⁶ Kromě toho k tomu mohl přispět také mezinárodní rozměr setkávání. Dalším faktorem, který vedl k mezigeneračnímu přijetí, mohla být společná práce, které se věnujeme v kapitole o práci na Travné. Petrův přístup k mladým tedy doplňoval ostatní z těchto faktorů, je však třeba podotknout, že to byl právě on, kdo stál mimo další organizátory za pořádáním brigád a setkání.

Podle Štěpána Janči neměl Petr příliš v lásce práci s účetnictvím. Tomuto tématu a Petrovým kompetencím v této oblasti se budeme věnovat v kapitole *Travná a Diakonie*. Již zde však uvedeme zkušenost Štěpána Janči, který tvrdí, že Adolf Petr byl v této oblasti docela chaotický. Popisuje svůj vlastní zážitek z období, kdy byl v Javorníku na civilní službě: „*Když jsme měli dostat výplatu jako civilkáři a Diakonie neměla žádné peníze, tak mi to Adolf vyplatil ze svého. A potom, když, já nevím, za tři týdny přišly peníze, si to vzal prostě z té Diakonie.*“¹¹⁷ Dále k tomu ještě dodal, že Petrovi práce s účetnictvím nedělala žádnou radost.¹¹⁸ I další zdroje nám popisují, že Petrovo nakládání s účetnictvím, ač s dobrým záměrem, nebylo vedeno odpovídajícím způsobem.¹¹⁹

Tomáš Černý zastává názor, že Adolf Petr byl spíše vizionářem než praktickým člověkem. To je sice částečně zpochybněno Petrovým zápalem pro práci, ale možná právě jeho nadšenectví jak ve sboru, tak v práci s mládeží, o kterém vypovídají jak Petr Sláma¹²⁰, tak Štěpán Janča¹²¹, tuto

¹¹⁶ Rozhovor s Petrem SLÁMOU, květen 2017.

¹¹⁷ Rozhovor se Štěpánem JANČOU, říjen 2017.

¹¹⁸ Tamtéž.

¹¹⁹ Rozhovor s Jaroslavem BRANČÍKEM, listopad 2017, rozhovor s Evou SVOBODOVOU, bývalou ředitelkou střediska Diakonie v Javorníku. Javorník ve Slezsku, listopad 2017.

¹²⁰ Rozhovor s Petrem SLÁMOU, květen 2017.

¹²¹ Rozhovor se Štěpánem JANČOU, říjen 2017.

hypotézu potvrzují. Byl farářem s vizí a praktickými zkušenostmi, ale neměl vzdělání v technických ani ekonomických oborech.

Janča také v době mezi lety 1995 a 1998, kdy byl na civilní službě, pokládal za moudré, aby se Adolf Petr už ze své služby faráře stáhnul a předal ji mladším. Sám měl dokonce svého času s Adolfem Petrem rozjednáno, že by do Javorníka nastoupil, ale nakonec z toho sešlo. Když tedy znovu probíhala volba Petra za faráře javornického sboru, většina lidí hlasovala, aby zůstal. Štěpán Janča vzpomíná, že Petr byl vlastně cca 40 let jediným farářem javornického sboru. Lidé ze sboru tedy na něj byli uvázaní, jelikož byl jejich jediným farářem po velkou část jejich života. I přes Jančovo varování se však Petr zapojoval, dokud mu síly stačily.¹²² I to mohlo podporovat obdivuhodný a nekritický přístup, který k Adolfovi Petrovi mnozí měli. Zde je Petrova autorita a důvěra farníků vykreslena na dění v javornickém sboru. Pravděpodobně však docházelo k něčemu takovému i mezi mládeží na Travné. Budeme se tomu věnovat v následujících kapitolách.¹²³

Adolf Petr byl tedy člověk v mnoha ohledech velice schopný, především jeho kompetence pro práci s mládeží jsou známy nejenom přímým účastníkům Travné. Z dotazovaných například Eva Grollová ocenila, že dokáže k sobě přitáhnout mládež a nabídnout jí duchovní zážitek.¹²⁴ Na druhou stranu vlastnosti a způsob práce, které mu pomáhaly při práci s mládeží, narážely podle Evy Grollové na hranice nově se tvořícího právního systému¹²⁵ po roce 1989. Avšak Petrova spontánnost a jistá chaotičnost, jež mu byla vlastní, ač pro mládež mohla být oživením, v jiných oblastech silně narazila. Dovolím si také předpokládat, že Petr k životu přistupoval

¹²² Tamtéž.

¹²³ Tamtéž.

¹²⁴ Rozhovor s Evou GROLLOVOU, bývalou náměstkyní ředitele Diakonie. Praha, listopad 2017.

¹²⁵ Tamtéž.

s určitou vizí, možná i viděnou očima víry, jež ale ne vždy, a možná právě proto, byla postavena na realistických očekáváních. Termínem „oči víry“ je zde myšlena důvěra v Boží vedení v práci, kterou na Travné konal.

1.5. Jak Adolf Petr ovlivnil Travnou v jejích počátcích?

Chceme-li mluvit o dopadu Adolfa Petra na charakter Travné, bude to velmi komplexní záležitost. Stál u jejího vzniku, podílel se jak na její organizaci, tak na osobní komunikaci s jejími účastníky, některé z nich duchovně vedl. Travné se účastnila i jeho širší rodina a Petr byl účastníky i dalšími vedoucími uznáván. V každé z těchto oblastí tedy setkávání nějakým způsobem ovlivnil a dal mu počáteční impulz, pro který však inspiraci načerpal již v letech dřívějších brigád, kam jezdil i se svou budoucí ženou. Zároveň se však na Travnou přenesly i všechny chyby, jichž se v průběhu života dopustil.

V založení brigád Petrem můžeme jako dopad vidět jejich pracovní charakter, který je spojen s duchovním programem a rozšířen o mezinárodní rozměr, krátce na to také o rozměr ekumenický. Svobodná a uvolněná atmosféra je kromě dobových souvislostí spojena s bezprostředním přístupem Petra k mládeži, který mu pomohl získat si u mládeže důvěru. Tím, že Petr usiloval spíše o samotné zajištění základních prostředků pro chod brigád a v diskuzích a programech dával přednost přirozeným tématům a debatám účastníků, ostatních farářů a studentů teologie před vlastními zamyšleními, pomohl na Travné utvářet svobodné prostředí, kde každý mohl bez obav říci svůj názor. Více než o to, aby se například teologie účastníků vyvíjela určitým směrem, byla pro Travnou určující už samotná existence těchto setkání. Na účastníky však Petr působil také v duchovní oblasti, a to formou osobních

rozhovorů jako duchovní poradce. O tom se podrobněji píše v kapitole *Travná v době socialistického Československa*.

2. Práce na Travné a její mezinárodní charakter

2.1 Travná jako Mezinárodní středisko mládeže

Jak byly navázány kontakty se zahraničím

O tom, že Travná byla mezinárodním místem setkávání, víme již z kapitoly o vzniku Travné, kdy se na jarní brigádě v roce 1968 setkali jak místní účastníci, tak lidé z Německa a Nizozemci.¹²⁶ Jakým způsobem tyto vztahy vznikaly, víme jen částečně. Hana Petrová vzpomíná, že s Nizozemci se seznámili v roce 1968 přes synodní radu, které právě z Nizozemska napsali, že mají zájem o kontakty s českými faráři.¹²⁷ Právě v roce 1968 k tomu byla vhodná příležitost, jelikož v Československu došlo k uvolnění poměrů.¹²⁸

Spolupráce evangelíků s německými církvemi se rozvíjela již dříve, například ve druhé polovině 50. let, kdy do ČSR přijela skupina německých farářů z NSR, což vedlo k navázání nových kontaktů.¹²⁹ Hana Petrová zmínila faráře Jiřího Vebera, jenž jim zahraniční hosty doporučil. Kontakty se pak podle ní šířily mezi jednotlivými sbory v zahraničí, ať už doporučením účastníků z první brigády, návštěvami Petrových v německých sborech v průběhu dovolené¹³⁰, nebo tajnou korespondencí.¹³¹ Norové se pak podle

¹²⁶ Rozhovor s Hanou PETROVOU, říjen 2017.

¹²⁷ Tamtéž.

¹²⁸ Viz Úvod.

¹²⁹ *Kalendář československý na rok 2018*. Praha: Kalich, 1922-. ISBN 978-80-7017-243-8. ISSN 0862-0814. s. 142-143.

¹³⁰ Rozhovor s Hanou PETROVOU, říjen 2017.

¹³¹ Rozhovor s Hanou PETROVOU, duben 2017.

Hany Petrové dozvěděli o Travné prostřednictvím sboru za hranicemi NDR, který měl kontakty se sborem v NDR.¹³²

V létě roku 1968 se manželům Petrovým podařilo dostat se do partnerského sboru jednoho sboru z NDR v NSR. Muselo to být pravděpodobně ještě před vpádem okupačních vojsk. Zde se Adolf Petr sdílel o mezinárodních brigádách, a tak se stalo, že v roce 1969 na brigádu přijeli také účastníci NSR. To potvrzuje dopis Petrovi od jistého Arna Hinze z NSR, jenž odpovídá na Petrovu zprávu a píše mimo jiné, kolik účastníků od nich přijede a že budou rádi pracovat se skupinami z Anglie. Dále napsal, že ostatní mohou probrat, až přijede za měsíc v dubnu do Prahy.¹³³

V roce 1969 konstatoval moravskoslezský senior Hlaváč ve vizitační zprávě z Javorníka pro synodní radu ČCE, že v Travné u Javorníka farář Petr buduje mezinárodní středisko mládeže.¹³⁴ Právě brigády v roce 1969 máme dobře zaznamenány samotným Adolfem Petrem. V jeho zprávě z uplynulých čtyř běhů v tomto roce se můžeme dozvědět nejenom to, že v létě 1969 navštívili Travnou Švýcaři, Němci ze Západního Berlína, Němci z NDR, Angličané, Rakušané a také účastníci z Československa, ale také různé organizační problémy s množstvím lidí, jejichž počet se prudce měnil běh od běhu. Například na prvním běhu bylo jen pár lidí, zatímco na běhu třetím byla účast 91 lidí oproti 50-55 plánovaným, na dva dny skokově vzrostla dokonce na 131 lidí. Mládežníků z Československa přitom bylo na tomto běhu pouze 21. Bylo tedy potřeba zajistit ubytování na třech místech, z nichž jedno bylo 9 kilometrů vzdáleno a velké skupiny cizinců bylo těžké zapojit do jednoho celkového kolektivu brigády. Zajímavým momentem tohoto

¹³² Rozhovor s Hanou PETROVOU, říjen 2017.

¹³³ Archiv SR ČCE složka Travná, 1969-1974.

¹³⁴ Archiv SR ČCE složka Travná, 1969-1974. Zpráva o návštěvě sboru Javorník ve Slezsku, Listopad 1969.

třetího setkání byly ranní pobožnosti, které se konaly ve čtyřech jazycích. Petr také napsal, že se hodně zpívalo u táborového ohně.

Organizátoři včetně Adolfa Petra si tehdy předsevzali, aby si na brigádě mládežníci na sebe vydělali, měli možnost si procvičit cizí jazyk, a aby se vytvářelo společenství u evangelia. Primitivní podmínky na Travné a množství účastníků ztěžovaly realizaci tohoto předsevzetí, a to hlavně z logistických důvodů. Přesto to vypadá, že byl Adolf Petr s brigádou spokojen, když v dopise poděkoval všem, kdo všemožnými prostředky pomohli, ocenil kus práce, který mládežníci udělali a jež udělal dobrý dojem na veřejnost. Zmínil také ochotu své ženy, která po celou dobu mládežníkům vařila.¹³⁵ Podle Hany Petrové s Petrem navenek tvrdili, že jde o brigády mládeže a o budování pohraničí.¹³⁶ To znamená, že veřejně se prezentovali jako prospěšní pro socialistickou společnost. Díky tomu se brigády mohly uskutečňovat. Na konkrétních setkáních se však konaly také pobožnosti a panovala tam svobodná atmosféra, o níž je napsáno v předchozí kapitole. Nebylo nicméně možné skrýt nedělní bohoslužby, kdy se celé osazenstvo brigády vydalo na javornickou faru.¹³⁷

2.2 Práce na Travné

Hlavní náplní setkání byla společná práce. Antonín Plachý vzpomíná, že když měli přijet zahraniční hosté například z Německa, museli být pozváni národním výborem a muselo být zajištěné, že budou mít kde pracovat. Bylo tedy třeba se domluvit například se státním statkem a práci

¹³⁵ Archiv SR ČCE složka Travná, 1969-1974. Zpráva o akci na Travné, léto 1969.

¹³⁶ Rozhovor s Hanou PETROVOU, duben 2017.

¹³⁷ Tamtéž.

pro brigádníky ze zahraničí dopředu zajistit. Tak to fungovalo do roku 1972.¹³⁸ Jan Krupa vzpomíná, že „v čase, kdy měl Adolf velké problémy s pronásledováním, jsme zase jako dva z nejstarších chodili jediná pracovat do Javorníka k zedníkům“¹³⁹. Problémům, jaké Adolf Petr měl se Státní bezpečnosti, se věnuje kapitola následující. Krupa uvádí, že šli ti nejstarší z nich, aby (s největší pravděpodobností) o setkávání nemluvili. Tato spolupráce však od té doby fungovala pouze výjimečně anebo vůbec, jak to výše popsal Jan Krupa.¹⁴⁰ Pracovalo se třeba v lese nebo na statku, na žních, ale třeba taky na stavbě nebo na zpevňování cest. Polovina tedy pracovala brigádně za peníze na jídlo, opravy a rekonstrukci domu a druhá polovina na domě. V době, kdy na Travnou jezdil Antonín Plachý, chtěla většina mládežníků pracovat hlavně na domě, ale Petr práci vždy nějak rozdělil.¹⁴¹

Dokud měl aktivní Javorník kazatelskou stanici ve Skorošicích, jezdilo se někdy pracovat i tam.¹⁴² Jako příklad zde máme brigádu z léta 1969, které se věnuje již dříve zmíněná zpráva seniora Hlaváče. Tam se pracovalo v lese a na přípravě pro kladení nových chodníků. U budovy Travné se pak kopal septik, dělala se elektroinstalace, základy první přístavby, osazovaly se okna, podkrovní místnosti se obkládaly dřevotřískou.¹⁴³ O době, kdy mládežnické brigády nemohly na Travné probíhat, je blíže pojednáno v kapitolách *Travná za socialistického Československa* a *Travná a Diakonie*.

¹³⁸ PLACHÝ, Antonín, e-mailová konverzace Aleše Rosického s Antonínem Plachým. 17. 12. 2017.

¹³⁹ KRUPA, Jan, Kolektiv autorů. *Almanach Travná 2008*. 2008. s. 2.

¹⁴⁰ E-mailová konverzace s Antonínem Plachým, 17. 12. 2017.

¹⁴¹ Tamtéž.

Rozhovor s Antonínem PLACHÝM, květen 2017.

¹⁴² Rozhovor s Antonínem PLACHÝM, květen 2017.

¹⁴³ Archiv SR ČCE složka Travná, 1969-1974. Zpráva o akci na Travné, léto 1969.

Primitivní podmínky

Již v podkapitole Začátek Travné bylo zmíněno, že když Petrovi dům na Travné koupili, byla to ve své podstatě ruina. Trvalo několik let, než bylo vůbec možné na Travné přespávat. Nejprve její účastníci bydleli ve staré hospodě, ve které však, jak vzpomíná Hana Petrová, nemohli být příliš dlouhou dobu, protože na jednom plese místní Jednoty pořádně zatopili a od kamen potom hospoda chytla a vyhořela.¹⁴⁴ Později bydleli v budově naproti hřbitovu a potom na bývalé katolické faře, která dnes už opět katolickou farou je. Tehdy ovšem patřila státnímu statku.

Jelikož Hana Petrová v začátcích Travné pro brigádníky vařila, vzpomíná, že i tyto náhradní objekty byly ve velmi primitivním stavu. Když měla vařit, musela kvůli nedostatečnému zázemí v kuchyni začít již v 5 hodin ráno, aby kolem poledne bylo pro tak velké množství lidí něco k jídlu připraveno.

Ráda vzpomíná na historku o dívkách z NSR. *„Potřebovala jsem jet na nákup odpoledne, tak jsem tam děvčatům, které měly službu v ten den říkala, děvčata, zatopte, postavte vodu, připravte brambory, uvaříme prostě část večere a já to dodělám, až se vrátím. Když jsme se vrátila, zima, voda studená, děvčata ušmudlaný od uhlí a uplakaný, my jsme to nedokázaly zatopit.“*¹⁴⁵ Ukázalo se, že tyto dívky ze Západního Berlína v životě nerozdělávaly oheň. Pokoušely se zapálit uhlí tak, že chtěly kus uhlí zapálit zápalkou. Petrová tvrdí, že měli spoustu takových historek.

Z toho plyne, že také zahraniční hosté měli mnoho silných zážitků a vzpomínek na Travnou. Hana Petrová vzpomíná, že jako již starší paní byla s mládeží v Halle v nějakém zařízení diakonie. Když ji přidali do nějakého kroužku seniorů a ze zápisníku se jí vysypaly nějaké věci, paní, která seděla

¹⁴⁴ Rozhovor s Hanou PETROVOU, říjen 2017.

¹⁴⁵ Tamtéž.

vedle ní, to zpozorovala a řekla: „*omlouvám, ale já se chci podívat na ten obrázek*“ a řekla: „*Jé, Travná, tam jsem byla.*“¹⁴⁶

Petrová si především z prvních let brigád, kdy vařila, odnesla spoustu zážitků. Ačkoliv se v začátcích Travné Petrovi museli vypořádat s různými praktickými problémy, zpětně na tato léta vzpomíná ráda.

Rekonstrukce

Kromě času, kdy účastníci Travné na budově nemohli být, se na ní pořád něco opravovalo, rekonstruovalo, nebo přistavovalo. V prvních letech Travné se stavěla první přístavba, která zahrnovala sociální zařízení. Zároveň se muselo vybourat staré schodiště a stropy, které byly z tenkých trámů, a nahradit je novými. Petrová tvrdí, že zhruba v polovině 70. let byl dům v již lepším stavu, ale primitivní podmínky v něm byly pořád.¹⁴⁷ Zde je nutné poznamenat, že mezi lety 1972-1975 brigády pravděpodobně neprobíhaly, viz kapitola *Travná v době socialistického Československa*. To by znamenalo, že se většina oprav stihla udělat na brigádách do roku 1972, nebo že byl dům přijatelný k bydlení až někdy po roce 1975.

Ještě před rokem 1989 se u domu stavěly dvě garáže, které měly původně sloužit jako shromažďovací místnosti a garážemi být pouze navenek.¹⁴⁸ Po roce 1990 byly z Norska přislíbeny dotace, a tak se začalo se stavbou druhé přístavby.¹⁴⁹ Nejprve se stavěla podzemní garáž, neboli sklepy, a potom zbytek přístavby.¹⁵⁰ Přístavba však nikdy zcela dostavěna. Podle fotodokumentace německého faráře Klause Labesia byla

¹⁴⁶ Rozhovor s Hanou PETROVOU, duben 2017.

¹⁴⁷ Rozhovory s Hanou PETROVOU, duben 2017, říjen 2017.

¹⁴⁸ Rozhovor s Hanou PETROVOU, duben 2017.

¹⁴⁹ Rozhovor s Hanou PETROVOU, říjen 2017. O financování přístavby se píše v kapitole *Travná a Diakonie*.

¹⁵⁰ Jedná se o prostory za domem, ne vedle něj, tedy ne prostory budované před rokem 1989. Přístavbou v dnešním chápání se myslí právě tyto prostory postavené za domem.

přístavba uvedena do dnešního stavu zhruba po roce 1997.¹⁵¹ To potvrzuje i Tomáš Černý, který tam tou dobou jezdil. Říká, že se na přístavbě pracovalo do roku 1997 nebo 1998.¹⁵² O této přístavbě a událostech s ní spojených dále pojednává kapitola *Travná a Diakonie*. V době, kdy byla ředitelkou javornického střediska Diakonie Eva Svobodová, se na Travné musel zabezpečit balkon, aby nespádl. Další zásadní změny se na domě podle Evy Svobodové v té době neděly.¹⁵³

2.3 Dopad práce na účastníky

Je zajímavé, jakým způsobem reflektují dopad práce na mládežníky Antonín Plachý a Tomáš Černý. Plachý tvrdí, že práce spojená se skutečností, že se na Travné moc nespalo, odstraňovala z lidí přetvářku a pomáhala k tomu, aby atmosféra na Travné byla přirozená.¹⁵⁴ Podle Tomáše Černého vzniká při práci mezi lidmi mnohem silnější pouto, právě proto, že spolu něco vytvářejí. Podle něj bylo proto tehdy společenství na Travné pevnější, než později. Brigády se konaly jak před převratem, tak i po něm, s dobovými souvislostmi to tedy spojitost v tomto ohledu pravděpodobně nemělo. Na Travnou přitom jezdí Černý zhruba od roku 1993.¹⁵⁵ Černý i Plachý vypovídají o Travné v kontextu jiného období - Plachý ještě za prvních brigád a Černý již za stavby druhé přístavby, která nebyla dostavěna. Oba pohledy však mají společné to, že práci viděli jako spojující a jednotící prvek. Plachý k tomu přidává také prvek přirozenosti, jež je možno chápat také jako určitý projev svobody.

¹⁵¹ Fotokniha Petrových, Klaus LABESIUS.

¹⁵² Rozhovor s Tomášem ČERNÝM, dlouholetým účastníkem a bývalým vedoucím Travné. Travná, říjen 2017.

¹⁵³ Rozhovor s Evou SVOBODOVOU, listopad 2017.

¹⁵⁴ Rozhovor s Antonínem PLACHÝM, květen 2017.

¹⁵⁵ Rozhovor s Tomášem ČERNÝM, říjen 2017.

Práce nejen že lidi na Travné spojovala, ale také se díky ní mohli naučit nové praktické dovednosti. To, že tomu tak opravdu bylo, potvrzuje i účastník Travné Jan Krupa.¹⁵⁶ V tomto byla Travná velmi podobná ostatním brigádám, jež jsou zmíněny v úvodu.

Práce na Travné je však také spojena s jakýmsi očekáváním anebo naopak neočekáváním jejího dokončení. Někteří účastníci Travné mohli přemýšlet podobně jako Jan Lukáš, který se asi po dvou letech, když se práce na Travné o moc neposunuly, jednoho z účastníků zeptal: *“kdy se plánuje dokončení?”*¹⁵⁷ Odpovědí mu byl nechápavý výraz, z něž pochopil, že dokončení se neplánuje nikdy. Důležitým bylo několikrát se do roka setkat a společně pracovat.¹⁵⁸ Z toho vyvozují, že takových lidí, kteří na dokončení čekali, mohlo být více, ale pro většinu to tehdy nehrálo velikou roli. Důležitější pro ně byla komunita a možnost něco dělat společně. To nám lépe vykresluje, jak mládežníci Travné a práci rozuměli. Tuto skutečnost později reflektuje i Eva Svobodová, jež viděla činnost mládeže s odstupem z pozice ředitelky střediska Diakonie.¹⁵⁹ Mládež pracovala na budově Travné a později i na jejích přístavbách ráda, ale důvod, proč tam jezdila, byl podle Svobodové jinde než ve vizi jejího dokončení. Přesto však mám za to, že se objevovali účastníci, kterým na jejím dokončení záleželo. Neberu přitom v potaz pořadatele setkání, u nichž je to pravděpodobnější. V 90. letech na Travné pracovalo kromě mládeže i několik firem.¹⁶⁰ Na základě toho a na základě Petrovy vize postavit středisko setkávání předpokládám, že touha po dokončení byla v 90. letech silnější.

¹⁵⁶ Kolektiv autorů. *Almanach Travná 2008*. 2008 s. 2.

¹⁵⁷ Rozhovor s Janem LUKÁŠEM, říjen 2017.

¹⁵⁸ Tamtéž.

¹⁵⁹ Rozhovor s Evou SVOBODOVOU, listopad 2017.

¹⁶⁰ Archiv SR ČCE, 3. zasedání XXX. Synodu ČCE.

2.4 Němci a Norové

Ačkoliv na Travnou jezdili lidé z různých států, nejvíce dotazovaní vzpomínali Němce a Nory. Podle jejich výpovědí také účastníci z těchto států jezdili nejčastěji. O německých účastnících jsme se již dozvěděli výše. Jezdili na Travnou už od jejího začátku. Vystřídali se zde Němci z několika míst v NDR. Jejich hlavním zástupcem byl farář Klaus Labesius. Adolf Petr se kvůli nim naučil německy a pomáhal na Travné překládat.¹⁶¹

Někdy kolem revoluce se na Travné objevili také Norové. Jejich hlavním představitelem byl Svein Slettevold. Ten nejenom, že byl farářem a vozil na Východ Bible, ale byl také majitelem autobusové společnosti. Podle Štěpána Janči jezdilo nejvíce Norů na Travnou mezi lety 1990-1996, zejména na Velikonoce. Když jezdili autobusem, bylo jich cca 30-40, ale později už jezdili jenom auty.¹⁶² Petr Sláma vzpomíná, že Norové měli v očích českých účastníků respekt, jelikož byli ze západního bloku, jinak se oblékali a byli prostě odlišní. Doslova řekl, že „*co řekli, to platilo*“¹⁶³, ale nezneužívali toho.¹⁶⁴ Pro Čechy bylo tehdy všechno západní nové a přitažlivé¹⁶⁵ a právě kvůli tomu nebylo lehké se vůči tomu kriticky vymezit.

Je zde třeba uvést, že ne všechny brigády a setkání byly mezinárodní. Adolf Petr umožňoval Němcům pořádat i vlastní pobyty. V Německu totiž byly některé prázdniny v jiných termínech než u nás.¹⁶⁶ Někteří ze zahraničních hostů na Travné navazovali kontakty a rádi a dlouho se pak do ČR a na Travnou vraceli. Někteří se dokonce učili česky.¹⁶⁷

¹⁶¹ Rozhovor se Štěpánem JANČOU, říjen 2017.

¹⁶² Tamtéž.

¹⁶³ Rozhovor s Petrem SLÁMOU, 2017.

¹⁶⁴ Tamtéž.

¹⁶⁵ KOLÁŘ, Pavel a PULLMANN, Michal. *Co byla normalizace?: studie o pozdním socialismu*. s. 45.

¹⁶⁶ Rozhovor s Hanou PETROVOU, duben 2017.

¹⁶⁷ Tamtéž.

Sláma tvrdí, že lidé z Německa, které Adolf Petr zval a přivedl na Travnou, měli spíše sborotvorný než politický charakter.¹⁶⁸ To naznačuje, že pro Adolfa Petra bylo důležitější dostávat svému povolání, starat se o sbor a o setkávání na Travné, než stavět se proti režimu. Je však otázkou, zda by zahraniční hosté, kteří by se proti režimu stavěli, mohli vůbec do Československa přijet. Zda toto nastavení Petra vedlo k nějakému kompromisu se Státní bezpečností a Krajským národním výborem, aby setkání mohla fungovat, je sice možné, ale nemůžeme to na základě tohoto výroku tvrdit. Více by tomu ale mohla nasvědčovat nepřehlédnutelná přítomnost mládeže a zahraničních účastníků na Travné. Jedná se však pouze o hypotézu.

2.5 Vliv Zahraničních partnerů a hostů na Travnou

Kromě toho, že na Travnou přijížděla řada cizinců, vzniklo v zahraničí několik podpůrných spolků, které měly pro Travnou velký finanční význam. Tyto podpůrné spolky nezískávaly pro Travnou pouze finanční, ale také věcnou podporu. Štěpán Janča tvrdí, že když byl v Javorníku na civilní službě, tak v období mezi lety 1995 a 1997 na Travnou jezdily kamiony se starými věcmi.¹⁶⁹ Kromě toho, že zahraniční partneři Travnou finančně a věcně podporovali, měli na ni také určité požadavky. O tom je více napsáno v kapitole *Travná a Diakonie*.

Zahraniční účast brigádníků je dotazovanými chápána pozitivně. Jan Lukáš vidí přínos setkání s nimi v osobním přátelství. Vzpomíná, že měl několikrát možnost do Německa jako student teologie vyjet.¹⁷⁰ Tomáš Černý zmiňuje, že naprosto běžně některé programy připravovali cizinci, a to nejen programy duchovního charakteru. Oceňoval u zahraničních účastníků právě

¹⁶⁸ Rozhovor s Petrem SLÁMOU, květen 2017.

¹⁶⁹ Rozhovor se Štěpánem JANČOU, říjen 2017.

¹⁷⁰ Rozhovor s Janem LUKÁŠEM, říjen 2017.

jejich jiný pohled na věci, daný tím, že nebyli místní, a také to, že setkání s nimi přinášelo určité povzbuzení, že jako křesťané tady nejsme sami.¹⁷¹ Celkově byl tedy dopad podpory zahraničních partnerů pro Travnou určující. Štěpán Janča tvrdí, že jen díky ní bylo možno zahájit stavbu druhé přístavby.¹⁷²

Od očividného přínosu, jakým je například možnost procvičit si cizí jazyk, přinesla mezinárodní spolupráce mnoho benefitů pro konkrétní jednotlivce, již mohli navazovat vzájemná přátelství, někdy i dlouhotrvající. S tím bylo spojeno i několik málo možností jet se podívat do Německa nebo do Norska, ať již studijně, nebo jako součást společenství. Štěpán Janča vzpomněl minimálně dva autobusové zájezdy do Norska pořádané Adolfem Petrem.¹⁷³ Klíčová je i finanční podpora ze zahraničí, která hrála zásadní roli například v dříve zmíněné stavbě přístavby. O tom, jaký vliv měla přítomnost zahraničních hostů na duchovní programy a další aktivity, je pojednáno v kapitole *Aktivity na Travné a její charakter*.

¹⁷¹ Rozhovor s Tomášem ČERNÝM, říjen 2017.

¹⁷² Rozhovor se Štěpánem JANČOU, říjen 2017.

¹⁷³ Tamtéž.

3 Travná v době socialistického Československa

3.1 Problémy se Státní bezpečností a náhradní bydlení

Lesní brigády se po zahájení setkávání proměnily v mezinárodní tábory mládeže. Doslova se jednalo o takové lokální setkávání Východu se Západem, které se odehrávalo až do roku 1972. Antonín Plachý napsal, že v letech 1972-1975 přerušil brigády státní zákaz.¹⁷⁴ V rozhovoru zmínil, že museli setkání na čas úplně přerušit, jelikož se Travná stala předmětem zájmu Státní bezpečnosti¹⁷⁵ a Adolf Petr tehdy dostal závažnou výstrahu. Důvodem bylo právě setkávání mládeže a východních Němců se západními. Hana Petrová tvrdí, že po něm chtěl tehdy církevní tajemník, aby napsal všem, kdo na Travnou jezdili, ať nejezdí, že jsou na Travné nežádoucí.¹⁷⁶ Nejspíše to bylo v roce 1972, nebo krátce předtím. V roce 1972 přišel podle Petrové také zákaz přijímání západních hostů. Vízové politice za normalizace se věnuje diplomová práce Terezy Maškové. Zde se můžeme dočíst, že zákon o pobytu cizinců na území ČSSR se nezměnil od roku 1965 až do roku 1992. Je však možné dohledat odlišnosti v jeho uplatňování.¹⁷⁷ K jisté změně ve státních strukturách pro udělování víz došlo v roce 1971, ale vstup pro osoby potenciálně nebezpečné, jak byli vnímáni armádní příslušníci nebo představitelé církví ze Západu, muselo odsouhlasit Federální ministerstvo zahraničních věcí, nebo Federální ministerstvo vnitra.¹⁷⁸ Je tedy

¹⁷⁴ PLACHÝ, Antonín. Setkání na Travné ovlivnila životy i víru mnohých. Jubilea manželů Petrových. *Český bratr*. 2012, 2012(4). Dostupné také z:

<http://www.ceskybratr.cz/archives/category/cirkev-zije/page/45>.

¹⁷⁵ Rozhovor s Antonínem PLACHÝM, květen 2017.

¹⁷⁶ Rozhovor s Antonínem PLACHÝM, květen 2017, rozhovor s Hanou PETROVOU, říjen 2017.

¹⁷⁷ MAŠKOVÁ, Bc. et BcA. Tereza. „Západní cizinci“ v normalizačním Československu. Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2013. Vedoucí práce PhDr. Přemysl Houda, PhD. Dostupné online: <https://goo.gl/9xUCrt>, s. 30.

¹⁷⁸ Tamtéž, s. 34-35.

pravděpodobné, že v době nastupující normalizace k takovému opatření dojít mohlo, ať už konkrétně pro některé osoby jezdící na Travnou, nebo pro širší okruh žadatelů.

Po tomto zákazu se podle slov Hany Petrové konala setkání oficiálně bez západních Němců, ale přesto občas někdo přijel a Petr jim v tom nebránil. Nedocházelo k tomu však o letních prázdninách, ale během roku, aby tím neprovokovali.¹⁷⁹ Mezi lety 1972-1975 se však mládež na Travné pravděpodobně vůbec neselektovala. Antonín Plachý, který v té době brigády navštěvoval, uvedl ve do výše citovaném časopisu *Český Bratr*, že mezi těmito lety brigády na Travné nebyly a jezdilo se pomáhat do sborů v Suchdole nad Odrou a do Frýdku-Místku, kde se budovalo sborové zázemí.¹⁸⁰ Petrová však tvrdí, že v tuto dobu jezdili mimo léto na Travnou němečtí konfirmandi.¹⁸¹ Sám Petr v jednom z dokumentů napsal, že roku 1972 zakázal brigády na Travné tajemník KNV v Ostravě K. Patrsche. Petr se to dozvěděl písemně od MS seniora Hlaváče.¹⁸²

Jan Lukáš potom vzpomíná, že v 80. letech se na Travné potkával především s Němci z NDR.¹⁸³ Reálně tedy setkávání mládeže ze západu s východní probíhalo do roku 1972 a poté až po převratu, kdy začali jezdit na Travnou Norové.¹⁸⁴ Mládežníci z NSR se sice v období mezi rokem 1972 a 1989 na Travné také vyskytovali, ale nebylo jich mnoho, nebo se nepotkávali s ostatními.

¹⁷⁹ Rozhovor s Hanou PETROVOU, duben 2017.

¹⁸⁰ PLACHÝ, Antonín. Setkání na Travné ovlivnila životy i víru mnohých. Jubilea manželů Petrových. *Český bratr*. 2012, 2012(4). Dostupné také z: <http://www.ceskybratr.cz/archives/category/cirkev-zije/page/45>.

¹⁸¹ Rozhovor s Hanou PETROVOU, říjen 2017.

¹⁸² Archiv SR ČCE, složka Travná, 1969-1974. *Prohlášení Adolfa Petra*, srpen 1973.

¹⁸³ Rozhovor s Janem LUKÁŠEM, říjen 2017.

¹⁸⁴ Rozhovor se Štěpánem Jančou, 2017.

Roku 1974 napsal Adolf Petr synodní radě o vyjádření k pracím na Travné, které již asi 2 roky neprobíhaly.¹⁸⁵ To potvrzuje zastavení oficiálních brigád na Travné. Od tohoto dopisu nemáme další zprávy o fungování Travné ze synodní rady, ale z rozhovoru s Hanou Petrovou víme, že brigády se začaly organizovat několik let po roce 1972.¹⁸⁶ Podle dříve zmíněného článku Antonína Plachého by to měl být rok 1975.¹⁸⁷ Předpokládám tedy, že brigády byly přerušeny v letech 1972-1975.

Také Jan Lukáš zmiňuje období, kdy se mládež místo na Travnou raději vypravila na jiné místo. Na Travnou mládežníci jeli ještě v roce 1983 a brigády pravděpodobně fungovaly i v roce 1984. V roce 1985 nebo 1986 jela mládež do Suchdola a do Nýznerova u Žulové. Tam bydleli v lesním srubu a pracovali v lese. Lukáš tvrdí, že to byly asi dva roky, během kterých Travnou nenavštívili, aby předešli nepříjemnostem ze strany státu. O tom, že nemohou být na Travné, se prý dozvěděli ze vzkazu: „*Nad Travnou se stahujou mraky.*“¹⁸⁸ Obrazová dokumentace ze soukromé fotoknihy, kterou dostali Petrovi od Klause Labesia, však obsahuje několik fotek opatřených daty z letní brigády v roce 1986.¹⁸⁹ Důvodem ke krátkému přerušení nebyl tentokrát zákaz tajemníka z KNV, jako v 70. letech¹⁹⁰, ale, jak tvrdí Lukáš, Petrovy problémy se státní bezpečností. Jaké byly tyto problémy, neuvádí, vzpomíná však na jejich důsledky, které jsou uvedeny výše.

Nejpravděpodobněji tedy brigády na Travné neprobíhaly v letech 1972-1975, přičemž je možné, že sem v tu dobu jezdili němečtí konfirmandi. Brigády neprobíhaly také v roce 1985 a možná ani v roce 1984 a na začátku

¹⁸⁵ Archiv SR ČCE složka Travná, 1969-1974.

¹⁸⁶ Rozhovor s Hanou PETROVOU, duben 2017.

¹⁸⁷ PLACHÝ, Antonín. Setkání na Travné ovlivnila životy i víru mnohých. Jubilea manželů Petrových. *Český bratr*. 2012, 2012(4). Dostupné také z:

<http://www.ceskybratr.cz/archives/category/cirkev-zije/page/45>.

¹⁸⁸ Rozhovor s Janem LUKÁŠEM, říjen 2017.

¹⁸⁹ Fotokniha Petrových, Klaus LABESIUS.

¹⁹⁰ Archiv SR ČCE, složka Travná, 1969-1974. *Prohlášení Adolfa Petra*, srpen 1973.

roku 1986. Krátce před touto druhou pomlkou a po ní probíhaly pravděpodobně v omezené míře.¹⁹¹

3.2 Travná a místní obyvatelé

Antonín Plachý vzpomíná na některé, tehdy možná nepříjemné, situace s nadsázkou a spíše s pobavením než s pocitem zlosti. Jako příklad uvádím historku, kterou zažil s Němci: „Přijeli Němci a přivezli takovou vlaječku ice-creme, pověsili to na ten barák a potom přišlo udání na Adolfa Petra, že tam sedíme s Němci, a že máme vlaječky, a že při těch vlaječkách sedíme apod.“¹⁹² I přes takovéto události Plachý tvrdí, že měla Adolfa Petra většina lidí v Javorníku ráda a respektovali ho.¹⁹³ To souviselo také s tím, že tam bylo málo lidí k práci a tak se brigádnická pomoc mládeže místním hodila (viz kapitola o práci na Travné).

Hana Petrová vzpomíná na tzv. tajné dárcy: „Adolf říkal, že jednou přijel ráno na Travnou, tam co je teď parkoviště a byla tam vysypaná hromada písku, nikdy se nedopátral, kdo to tam dovez, to byl prostě od někoho dárek. Jindy zase přijel a říkal, měl jsem tam na schodech složený několikery dveře.“¹⁹⁴

Z toho Petrovi usuzovali, že jsou v okolí lidé, kteří s nimi sympatizovali, ale kteří by se k nim veřejně nepřiznali.¹⁹⁵ Alespoň částečně to také potvrzuje tvrzení Antonína Plachého, že na Travné měli lidé Petrovy rádi. Tyto zkušenosti i aktivity anonymních dárců ukazují na pozitivní dojem z mládežnických brigád, jež z nich místní mohli mít.

¹⁹¹ Rozhovor s Antonínem PLACHÝM, květen 2017.

¹⁹² Rozhovor s Antonínem PLACHÝM, květen 2017.

¹⁹³ Tamtéž.

¹⁹⁴ Rozhovor s Hanou PETROVOU, říjen 2017.

¹⁹⁵ Tamtéž.

3.3 Komu patří Travná a co je náplní sborové práce?

Pracovní vytíženost

Jakkoliv je Adolf Petr spojován především s domem na Travné, je nutno připomenout, že byl také evangelickým farářem v Javorníku. Krátký úsek z doby jeho působení máme zaznamenaný v dokumentech z archivu synodní rady. Ten reflektuje období od začátku Petrova působení v Javorníku do roku 1974. Toto období mělo pro Travnou a farářské působení Adolfa Petra zásadní význam. Setkávání a brigády totiž v této době vznikly, byly formovány a zároveň byla ohrožena jejich existence. Stejně tak i státní souhlas pro Petrovu farářskou práci v Javorníku byl v této době ohrožen.¹⁹⁶ Pořádání brigád na Travné však ovlivňovalo i místní sbor, o kterém se díky nim také můžeme něco dozvědět.

Dle prozkoumaných evidencí byl Petr prací na sboru i na Travné opravdu vytížený. V již upraveném usnesení staršovstva po pozměňovacím návrhu MS seniorátu k oddělení Petrova majetku na budově Travné od majetku církve, nabitého na budově prací mládeže, se řeší poměrná část za odpracované hodiny manželů Petrových. Ta měla být odečtena od dluhu za zhodnocení domu, jež bylo brigádami a prací na domu učiněno mezi léty 1968 a 1972. Dům na Travné totiž mládežnickými brigádami zvyšoval svou hodnotu a Petrovi jej chtěli v budoucnu předat církvi. 22. 5. 1974 došlo k jednání staršovstva, jež usneslo, po komunikaci s Adolfem Petrem a synodní radou, že zhodnocení, které bylo na domě brigádami vytvořeno, budou Petrovi splácet.¹⁹⁷ Podle Petrové dohodnutou částku posléze spláceli.¹⁹⁸

O Adolfovi Petrovi je v návrhu napsáno: „*Br. faráři Adolfo Petrovi bude uznán podíl na zhodnocení za 4 dovolené, které si nevybral. 28 dní x 4 = 122 dní*

¹⁹⁶ Archiv SR ČCE, složka Travná, 1969-1974.

¹⁹⁷ Archiv SR ČCE, složka Travná, 1969-1974, *Usnesení staršovstva o domu č. 89 v Javorníku-osadě Travná*, květen 1974.

¹⁹⁸ Rozhovor s Hanou PETROVOU, duben 2017.

po 12 hodinách = 1 344 hodin.¹⁹⁹ Celkově pak odpracoval na Travné 6 276 hodin organizováním brigád, stavby, zajišťováním práce u podniků, přípravou a uskutečňováním programů a vlastní manuální prací. 411 dní (4 932 h) z toho byl čas, kdy „neměl dovolenou“. Za každý tento den mu byly uznány 3 hodiny nad pracovní povinnost. Celkem mu tedy bylo uznáno, v průběhu těchto čtyř let, 2577 hodin (tj. 215 dní po 12 h) práce mimo regulérní pracovní dobu.²⁰⁰

Jak moc tyto údaje korespondují s realitou, zjistit nelze, je však jisté, že Petr byl opravdu pracovitým člověkem. Jeho zápal a nadšení potvrzuje také svědectví jeho ženy, která mu byla v tomto pracovním nasazení oporou a v prvních letech pro účastníky brigád vařila. Potvrzuje to i další dokument staršovstva, které zmiňuje „pracovní dobu“ Petrových: „*Pracovali od 5 hodin ráno do 21. -22. hodin večera.*“²⁰¹

Objevuje se tedy otázka, jaký dopad měla práce na Travné na práci sborovou a zda je možné rozumět práci s mládeží na Travné jako sborové práci. Javornický sbor se na přelomu 60. a 70. let postupně umenšoval. Již v roce 1969 si místní v javornickém sboru stěžovali na úbytek cca 45 členů. Důvodem však alespoň podle moravskoslezského seniora Hlaváče pravděpodobně nebyla Petrova vytíženost, ale podle zprávy za něj mohlo hromadné stěhování se z pohraničí. Mnozí členové sboru se tehdy vraceli na Valašsko. Dalším důvodem mohla být probíhající sekularizace společnosti.²⁰² Do roku 1969 se tedy sbor umenšil na průměrnou účast bohoslužeb 15-17 členů sboru, ve stanici Skorošice cca 10. Většina členů sboru

¹⁹⁹ Archiv SR ČCE, složka Travná, 1969-1974, *Usnesení staršovstva o domu č. 89 v Javorníku-osadě Travná*, květen 1974.

²⁰⁰ Tamtéž.

²⁰¹ Archiv SR ČCE, složka Travná, 1969-1974, *Dodatek k předchozímu původnímu usnesení staršovstva, Javorník ve Slezsku 25. dubna 1973.*

²⁰² Obyvatelstvo podle náboženské víry v letech 1921 - 2011 [online]., 1 [zobrazeno 23. ledna 2018]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20551795/1702201401.pdf/68758640-22b5-4eba-9733-95c75a479d42?version=1.0>.

byla staršího věku. V Javorníku pak bylo kolem 8 dětí. Mládež se nescházela, ale připojovala se o sobotách a v létě pomocí na Travné.²⁰³ Jelikož brigády naplno probíhaly až od roku 1969, je možné si představit, že při této účasti bohoslužeb mohl Petr zvládat jak se starat o sbor, tak o setkávání na Travné. Sborová práce v pohraničí však byla komplikovaná i tím, že členové sboru byli roztroušeni v okolních vesnicích a někteří se pro špatné autobusové spojení na bohoslužby nemohli dostavit a Petr se za nimi musel nějak dopravit.²⁰⁴ Je tedy pravděpodobné, že takové množství práce s mládeží do sborové práce muselo zasahovat. Přesto však byly pro javornický sbor brigády na Travné vítanou činností.²⁰⁵ Potvrzuje to i skutečnost, že přítomnost mládeže na Travné měla za důsledek, že když byla na Travné mládež, byla při nedělní bohoslužbě modlitebna tak plná, že někteří museli stát venku.²⁰⁶

Pastorační práce

Dokumenty staršovstva nám také potvrdily, že Travná pro Petra opravdu hodně znamenala. Brigád se účastnila i místní mládež a víme, že Petr si s mládeží rozuměl. Antonín Plachý vzpomíná, že když jej trápil nějaký problém, nejprve jej probral s Petrem.²⁰⁷ Díky tomuto i výše uvedeným svědectvím v kapitole o Adolfu Petrovi můžeme říct, že jako farář konal Petr mezi mládežníky pastorační práci a mládežníkům se osobně věnoval. Tomuto osobnímu vztahu mezi Petrem a mládežníky nejspíše napomáhala i přirozená atmosféra, o níž jsme se zmínili výše. Teoreticky mohlo pomoci již to, že zastával farářský úřad.

Jakkoliv se Petr na Travné nevěnoval tolik členům sboru, i práce s mládeží patří do kompetence faráře, a užitek z ní byl podle respondentů

²⁰³ Archiv SR ČCE, zpráva o návštěvě sboru Javorník ve Slezsku, Senior Hlaváč, 1969.

²⁰⁴ Tamtéž.

²⁰⁵ Tamtéž.

²⁰⁶ Rozhovor s Hanou PETROVOU, duben 2017.

²⁰⁷ Rozhovor s Antonínem PLACHÝM, květen 2017.

veliký. Štěpán Janča tvrdí, že Petrovi se snažili i o oživení v rámci javornického sboru, k němuž ale nakonec nedošlo. Jako pozitivní však vidí dopad, kdy účastníci Travné inspirovaní Petrem přenášeli toto nadšení do svých vlastních sborů v Československu i v zahraničí. Pro některé byl Petr, podle Janči, jakýmsi „*duchovním poradcem*“.²⁰⁸ Pastorační práce tedy patřila k jeho silným stránkám farářského povolání a její dopad (alespoň podle Jančova tvrzení) dosahoval za hranice ČCE. Podobně se vyjadřuje i Antonín Plachý, který tvrdí, že Travná i skrze Petra oslovila velkou spoustu lidí.²⁰⁹

Dům na Travné jako rekreační dům Petrových

Roku 1972 byl Adolf Petr obviněn kvůli prodeji 9 600 tuzexových poukázek jistému Leitmanovi. Důvodem obžaloby bylo, že je prodal za vyšší částku, než stály v československých korunách. Poukázky dostal od Holanďanů a zisk v korunách předal do ČCE.²¹⁰ Adolf Petr měl v zahraničí mnoho kontaktů a mezi ně patřili jak Holanďané, tak několik německých sborů.²¹¹ Okresní církevní tajemník jej chtěl kvůli stíhání zbavit státního souhlasu v Javorníku, ale krajský církevní tajemník čekal na vyjádření soudu. Odvolací řízení nakonec pro Adolfa Petra vyšlo pozitivně a v Javorníku mohl zůstat.²¹² Hana Petrová také zmiňuje soudní spor z roku 1972 a tvrdí, že byl Adolf Petr obviněn z obohacování se na mládeži, jelikož mládež pomáhala brigádami na domě v jejich soukromém vlastnictví.²¹³ Z archivních dokumentů není úplně jasné, zda se jednalo o stejný spor, je to však velice pravděpodobné. Částka, kterou Petr získal prodejem tuzexových poukázek, byla, dle jednoho z archivních materiálů, použita právě na údržbu domu

²⁰⁸ Rozhovor se Štěpánem JANČOU, říjen 2017.

²⁰⁹ Rozhovor s Antonínem PLACHÝM, květen 2017.

²¹⁰ Archiv SR ČCE, složka Travná, 1969-1974. *Obžaloba*, Šumperk, 1972.

²¹¹ Rozhovor s Hanou PETROVOU, duben 2017.

²¹² Archiv SR ČCE, složka Travná, 1969-1974 obvinění, rozsudek, korespondence mezi Adolfem Petrem a synodní radou, 1972.

²¹³ Rozhovor s Hanou PETROVOU, říjen 2017.

na Travné.²¹⁴ Tento dokument byl poslán nejspíše od někoho ze seniorátního výboru Moravskoslezského seniorátu ČCE. Podpis sice není čitelný, ale dokument je z Olomouce, kde seniorátní výbor sídlil, a ne z Ostravy, kde sídlil Krajský národní výbor.²¹⁵ Dokument se k případu Adolfa Petra vyjadřuje kladně a v jednom vyjádření spojuje jak nesouhlas s tím, že by se Petr obohatil na prodeji poukázek, tak na práci mládeže na Travné. Tvrdí, že to, co dělal, bylo ve prospěch brigádnického centra na Travné, a ne pro vlastní obohacení.²¹⁶

Jelikož soud probíhal v období, kdy byl Petrův souhlas dokonce třikrát ohrožen, je pravděpodobné, že byl vyvolán záměrně, aby Petra souhlasu pro práci v javornickém sboru zbavil. Oficiálním argumentem rozsudku pro Petrovu nevinu bylo sice, že Petr s Leitmanem domluvil nejprve prodání auta, jež mělo vyšší tržní hodnotu, než by mu Leitman v Kčs zaplatil. To by bylo právně v pořádku, ale pro nedostatek času Petr Leitmana pověřil koupí auta za tuzexové poukázky. Protiprávního tedy nic neudělal a peníze poukázal MS seniorátu ČCE.²¹⁷ Co doopravdy však nakonec vedlo soudce k rozhodnutí, a zda musel Petr učinit určité ústupky, aby si státní souhlas zachoval, nevíme.

Aby však Petrovi předešli alespoň částečně dalším nepříjemnostem, bylo vytvořeno na doporučení tajemníka synodní rady Eugena Zeleného²¹⁸ prohlášení pro ČCE²¹⁹, jež specifikuje nově účel domu jako domu pro rodinnou rekreaci a dává možnost ČCE, až bude práce s mládeží na něm znovu možná, požádat o převedení domu do církevního vlastnictví. Podmínkou bylo, že za něj Petrovi zaplatí počáteční náklady a zachová

²¹⁴ Archiv SR ČCE, složka Travná, 1969-1974. *Vyjádření k věci br. f. Adolfa Petra v Javorníku*, Olomouc, 1972.

²¹⁵ Dále jen KNV.

²¹⁶ Tamtéž.

²¹⁷ Archiv SR ČCE, rozsudek, korespondence mezi Adolfem Petrem a synodní radou, 1972.

²¹⁸ Archiv SR ČCE, složka Travná, 1969-1974. A. PETER - Záležitosti kolem Travné, srpen 1973.

²¹⁹ Archiv SR ČCE složka Travná, 1969-1974. Prohlášení Adolfa Petra, srpen 1973.

původní účel objektu.²²⁰ Dlouho se pak předpokládalo, že se dům v budoucnu prodá církvi.²²¹

Od této doby byla Travná dlouho vedena jako rekreační dům Petrových a jako jejich soukromý majetek. Hana Petrová tvrdí, že dům nepovažovali za svůj, ale měli ho tak pouze úředně, což potvrzují právě zmíněné dokumenty. Petrová prohlášení pro ČCE považovala za nejlepší řešení dané situace, poté co museli brigády přerušit. Sloužilo podle ní jako určitý druh ochrany, aby nikdo nemohl říct, že dům patří církvi, ale že slouží (včetně toho, co se v něm odehrává) jako dům pro rodinné rekreace Petrových. Zároveň, což v prohlášení také stálo, mělo sloužit jako doklad toho, že investice na domě vykonané nemají sloužit k obohacení Petrových. To vychází z toho, že Petr v dokumentu napsal, že po zákazu brigád ze strany KNV se rozhodl dokončit rekonstrukci domu sám pro rekreační účely.²²²

Dokumentu zpětně můžeme rozumět jako jakési úřední ochraně před dalším nařknutím z obohacování se na mládeži a vymezení setkávání jako necírkevní aktivity. Do jaké míry to však bylo účinné a do jaké míry v tom hrály roli další faktory, je zatím otázkou. Zároveň na něm můžeme vidět dvojakost života v té době, kdy na jednu stranu byla setkání zakázána a na druhou se připravoval prostor pro jejich opětovnou realizaci (oficiálně již jen jako rodinných rekreací).

Po dvou letech od zákazu začali mládežníci jezdit na Travnou za Petrovými a i oni sami to brali jako čistě rodinnou záležitost. Neoficiálně se za tím nicméně skrývala církevní práce, ačkoliv konaná v Petrově volném čase. Petrová vzpomíná, jak jednou přijela StB a chtěli od nich doklady

²²⁰ Tamtéž.

²²¹ Rozhovor s Hanou PETROVOU, duben 2017.

Místo církvi byla Travná později bezplatně převedena do majetku Diakonie ČCE. Viz. Něco málo z historie domu [online]. [zobrazeno 26. září 2017]. Dostupné z: <http://www.travna.cz/index.php?section=247>.

²²² Tamtéž; Rozhovor s Hanou PETROVOU, duben 2017.

a kartotéky, ale oni nic takového neměli, protože kartotéka, kterou si vedli, byla právě z bezpečnostních důvodů spálena.²²³ Jindy zas za nimi přijel na Travnou tajemník a ptal se jich: „*Na co máte vy 5 záchodů v domě, když je to váš rekreační dům?*“²²⁴ I zde je tedy vidět jistá dvojznačnost. Před tajemníkem se snažili vydávat setkávání za rodinnou rekreaci, zatímco StB o jejich setkávání již něco věděla, ale nejspíše neměla dost dobrý přehled o tom, jak je rozsáhlé. Je však nutno podotknout, že nevíme, jak tyto události datovat. Později se však k tomuto setkání s StB ještě vrátíme.

Travná byla rodinnou rekreací ještě i jiným způsobem. Štěpán Janča vzpomněl: „*Ono se mluví o Adolfovi, ale oni byli vždycky oba dva. A dokonce vlastně tam měli i svoji rodinu.*“ Vzpomíná například na rodiče Hany Petrové a na to, jak jim s mládežníky chodili zpívat pod okna, když už nemohli vycházet z domu.²²⁵ Kromě mládeže a Petrových přátel se tedy na Travné setkávala také jeho rodina, a to včetně rodičů Hany Petrové. Důležitost tohoto chápání Travné, kdy roli hrál nejen Petr, ale celá rodina, potvrzuje také Plachý v dříve zmíněném článku.²²⁶

3.4. Souhlas ke kazatelské službě

A ačkoliv to někdy vypadalo, že se Petrovi budou muset přestěhovat jinam (například kvůli již dříve zmíněnému soudnímu sporu a s tím spojené hrozby ztráty státního souhlasu ke kazatelské službě v Javorníku), zůstal nakonec Adolf Petr se svou ženou v Javorníku po zbytek života.²²⁷ Nutno však

²²³ Rozhovor s Hanou PETROVOU, duben 2017.

²²⁴ Tamtéž.

²²⁵ Rozhovor se Štěpánem JANČOU, říjen 2017.

²²⁶ PLACHÝ, Antonín. Setkání na Travné ovlivnila životy i víru mnohých. Jubilea manželů Petrových. *Český bratr*. 2012, 2012(4). Dostupné také z:

<http://www.ceskybratr.cz/archives/category/cirkev-zije/page/45>.

²²⁷ Rozhovor s Hanou PETROVOU, duben 2017.

poznámenat, že odebrání souhlasu, ač třeba lokálně, hrozilo Petrovi rovnou několikrát.²²⁸

Hana Petrová porovnává jejich situaci s osudem faráře Vebera ze Šumperka, který o státní souhlas přišel velmi brzy. Říká, že neví, jak bylo možné, že Adolf Petr o souhlas nepřišel. „*My jsme si pořád říkali, no tak, i když bratři liberálové tvrdí, že jsme příliš pietističtí, ale říkáme teda opravdu, to bylo shůry dáno, to nebyla prostě práce jednoho člověka. Že to tady mohlo takhle fungovat.*“²²⁹ Není zřejmé, co přesně tímto výrokem myslela. Mohlo by to znamenat, že vidí průběh událostí této doby očima víry, což stejně jako výše, kde uvádím toto slovní spojení, znamená s důvěrou Bohu, že za setkáními stojí. Vědomě se přitom odlišuje od druhých, kteří vnímají události kritičtěji a připisují důvody a následky toho, co se událo, především lidským aktérům. Z označení „*bratři*“ však usuzuji, že nemá za to, že by Bůh nestál za jinými podobnými aktivitami, které tehdy měly problémů s úřady a StB více. Konkrétně se pak vyjadřuje ke skutečnosti, že Petrovi byl nakonec souhlas ponechán, důsledkem čehož bylo pokračování mládežnických setkávání.

Farář Veber také podnikal mládežnické brigády, zároveň byl ale stoupencem hnutí Nová orientace. Po odhalení těchto činností StB mu příslušný tajemník v roce 1975 souhlas vzal.²³⁰ Jak již bylo zmíněno výše, i o dění na Travné StB něco věděla. Do přerušení brigád v 70. letech fungovaly ještě oficiálně a vědět o nich mohli všichni, ale z 80. let se nám dochoval záznam StB o podniknutí jistých opatření proti Petrovi a setkávání, který nás bude zajímat dále.²³¹

²²⁸ Tamtéž.

²²⁹ Rozhovor s Hanou PETROVOU, říjen 2017.

²³⁰ DINUŠ, Peter. *Československá církev evangelická v agenturním rozpracování StB: Sešity*, s. 75.

²³¹ Tamtéž, s. 79.

Jak již bylo zmíněno výše, přerušil v 70. letech setkávání tajemník KNV v Ostravě, ale státní souhlas Petrovi nakonec neodebral. Petrovi však tehdy hrozilo odebrání souhlasu lokálního a přesunutí na jiný sbor. Petrová tvrdí, že měli být z Javorníka přesunutí asi třikrát. Jednou už měli dokonce sbalené věci do krabic. Adolf Petr měl být poslán někam do Brna, ale tamější tajemník se proti tomu ohradil, že jednoho buřiče tam už mají a že „*nepotřebuje dalšího jako je Petr*“²³². Za rok nebo dva na to chtěli Adolfa Petra poslat do Aše, ale potom si uvědomili, že má Petr v Německu mnoho kontaktů a takto by ho k hranicím přiblížili.²³³ Možnost přesunutí do Aše se dle dokumentů synodní rady projednávala právě v rámci výše zmíněného soudního sporu v roce 1972.²³⁴ K některé, pravděpodobně té nezmíněné, z těchto tří situací možná došlo v roce 1969, kdy Petr dostal od tajemníka synodní rady dopisem doporučení ke koupi domu v Nymburce. Nelze to však s jistotou tvrdit, protože zde není uveden účel koupě.²³⁵

Petrovi tedy souhlas odebrán nebyl, ale stejně je ze strany státu potkaly nepříjemnosti. Petrová na to vzpomíná: „*No a ty nepříjemnosti potom, to se násobilo, třeba nám odebrali pasy, že, takže jsme nesměli vůbec cestovat, muselo se pořád hlásit, kde, když jsem já hledala zaměstnání, tak pro mě tady práce nebyla.*“²³⁶ I tímto postupem byli Petrovy od sdružování mládeže odrazováni.

Nepříjemnosti v předchozím odstavci zmíněné se však musely odehrát před rokem 1973, protože tehdy Hana Petrová začala pracovat na nádraží. Tvrdí, že to tehdy vzal jeden člověk na sebe.²³⁷ Možná to však již nemusel být

²³² Rozhovor s Hanou PETROVOU, říjen 2017.

²³³ Tamtéž.

²³⁴ Archiv SR ČCE, složka Travná, 1969-1974, *Dopis MS seniorátu synodní radě ve věci situace br. f. Adolfa Petra*, 1972.

²³⁵ Archiv SR ČCE, složka Travná, 1969-1974, *Dokument o odprodeji domu čp. 89 Adolfovi a Haně Petrovým* – tj. Budova Travné.

²³⁶ Tamtéž.

²³⁷ Tamtéž.

později takový problém, jelikož se mládež na Travné, až na německé konfirmandy, v tomto roce již nescházela. Její setkávání ve spojitosti s návštěvami zahraničních hostů a jejich setkáváním s místními se pak jeví jako důvod, proč měl být Petr přesunut na jiné místo, a proč měl tehdy tolik problémů.²³⁸

3.5 Doba normalizace

Z obou přerušení setkávání na Travné je jasné, že doba normalizace se také na brigádách na Travné na čas podepsala. Jak tomu tedy bylo v 80. letech a jaký byl vztah mezi Petrem a Státní bezpečností? Záznam o spolupráci Petra se Státní bezpečností byl zmíněn již dříve, ale v jaké době a do jaké míry Petr se Státní bezpečností spolupracoval, to nám neozřejmil. Pomocí mohou být záznamy ve dvou dalších seznamech o spolupráci s StB. Podobně jako v prvním případě se však nejedná o žádnou složku, pouze o záznamy o navázání spolupráce v seznamech. Jeden je z roku 1974 pod označením *Bavor*²³⁹ a druhý z roku 1983 pod označením *Franta*²⁴⁰. V obou z nich se shoduje datum narození s narozením Adolfa Petra a s nejvyšší pravděpodobností se tedy jedná o jeho osobu, což potvrzuje i jeho obecná známost v Moravskoslezském kraji. Tu dosvědčuje například vzpomínka Hany Petrové na to, že jim jednou přišel dopis s pouhým označením: *Adolf Petr, Morava*.²⁴¹

²³⁸ Viz. Úvod.

²³⁹ ABS, jmenné evidence, *Protokol registrace svazků agenturního a kontrarozvědného rozpracování*, SEO KS SNB Ostrava [online]. 1974 [cit. 2018-04-08]. Dostupné z: https://www.abscr.cz/data/pdf/knihy//OST/OST_15.pdf, s. 49.

²⁴⁰ ABS, Jmenné evidence, *Protokol registrace svazků agenturního a kontrarozvědného rozpracování*, SEO KS SNB Ostrava [online]. 1983 [cit. 2018-04-08]. Dostupné z: https://www.abscr.cz/data/pdf/knihy//OST/OST_28.pdf, s. 15.

²⁴¹ Rozhovor s Hanou PETROVOU, říjen 2017.

Z agenturního rozpracování ČCE Státní bezpečností máme o Petrovi pouze jednu zmínku: „v roce 1981 přijala StB „operativní opatření“ k faráři Adolfu Petrovi z Javorníku, u kterého zjistila kontakty do západních zemí a NDR. Vlivovou agenturou usilovala o utlumení jeho aktivity.“²⁴² Agenturou je podle slovníku vnitřních označení v rámci StB myšlena skupina tajných spolupracovníků a cílem zmíněných opatřeními může být například „odhalení, diskreditace“ nebo „znemožnění činnosti“. ²⁴³ V typování, jímž je podle slovníku pravděpodobně myšleno vyhledávání potenciálních spolupracovníků, a při provádění svých dalších opatření využila StB „zmapování“ staršovstev. Prakticky tomu rozumím tak, že chtěli Petra diskreditovat, nebo zamezit setkávání mládeže na Travné, k čemuž se snažili využít členy staršovstev.²⁴⁴ Z provedeného výzkumu vidíme, že tato blíže nespecifikovaná opatření setkávání na Travné opravdu na čas ochromila.

Jak je ale možné, že po zbytek času setkávání na Travné probíhat mohla? Současní badatelé se snaží nově reflektovat dobu normalizace. Patří mezi ně například také Pavel Kolář a Michal Pullmann. V jejich pojetí doby normalizace nestojí na jedné straně zlý režim s KNV a StB a na druhé straně jeho bezbranné oběti.²⁴⁵ Kdyby tomu tak bylo, setkávání by byla jednoduše například fyzicky potlačena. I socialistickému zřízení státu šlo o udržitelnost, a tak se po okupaci různými způsoby snažil přesvědčovat společnost o správnosti jeho zásahů proti jeho odpůrcům, včetně ideologického směřování. Viděl přitom, že zjevnou násilnou cestou přesvědčivý nebude, a tak se až na výjimky neuchyloval k radikálním

²⁴² DINUŠ, Peter. *Československá církev evangelická v agenturním rozpracování StB: Sešity*. Praha, 2004, s. 79.

²⁴³ *Slovník rozvědčné terminologie (I. správa SNB)* [online]. 1988. [zobrazeno 28. února 2018]. Dostupné z: <https://www.abscr.cz/data/pdf/pomucky/slovník1s.pdf>, s. 75-76.

²⁴⁴ Tamtéž, s. 79.

²⁴⁵ KOLÁŘ, Pavel a PULLMANN, Michal. *Co byla normalizace?: studie o pozdním socialismu*. s. 64 a 79.

opatřením.²⁴⁶ S tím, že se doba socialismu nechápe jako ryze totalitní, souvisí také zodpovědnost za věci, které se tehdy děly. Václav Havel ve svém novoročním projevu v roce 1990 řekl: „*všichni jsme - byť pochopitelně každý v jiné míře - za chod totalitní mašinerie odpovědni, nikdo nejsme jen její obětí, ale všichni jsme zároveň jejími spoluvůrci.*“²⁴⁷ Podle Havla je tedy za to, co se v době socialismu dělo zodpovědný každý, kdo v té době žil a svým životem se na fungování tohoto režimu nějak podílel, i když každý jinou měrou.

Hypotéza o vztahu mezi StB a Adolfem Petrem

O Petrovi víme, že byl známou osobností.²⁴⁸ Zároveň však jako farář působil na odlehlém místě v pohraničí, kde se také uskutečňovaly brigády na Travné, které byly dle dotazovaných jeho celoživotním dílem. V tom, jakým způsobem měl být od roku 1981 prováděn zásah StB proti Petrovi, můžeme vidět, že se Státní bezpečnost snažila ovlivnit hlavně jeho okolí a významné lidi v lokální církvi.²⁴⁹ Z toho, že proti němu Státní bezpečnost vystupovala také zprostředkovaně, tj. skrze jemu bližší osoby, a také pro jeho známost na veřejnosti, vyvozují, že měl Petr určitý prostor, ve kterém mohl působit a za nějž byl také zodpovědný. On chtěl, aby se setkávání mládeže mohla konat. Státní bezpečnost nad ním chtěla mít kontrolu a měla zase své požadavky, chtěli Petrovu práci omezit, nebo úplně zastavit, ale nechtěli to udělat násilně a příliš veřejně.²⁵⁰ Z dostupných informací bylo asi nejsilnějším zásahem, když Státní bezpečnost přijela na Travnou a chtěla

²⁴⁶ Tamtéž, s. 72-79.

²⁴⁷ V. HAVEL, *Novoroční projev prezidenta ČSSR Václava Havla* [online]. Pražský hrad, 1990 [zobrazeno 20. března 2018]. Dostupné z: http://www.vaclavhavel.cz/docs/projevy/327_projevy.html.

²⁴⁸ Rozhovor s Hanou PETROVOU, říjen 2017.

²⁴⁹ DINUŠ, Peter. *Československá církev evangelická v agenturním rozpracování StB: Sešity*. Praha, 2004, s. 79.

²⁵⁰ KOLÁŘ, Pavel a PULLMANN, Michal. *Co byla normalizace?: studie o pozdním socialismu*. s. 64 a 79.

po Petrových záznamy a kartotéky, které však již dříve Petrovi spálili.²⁵¹ Záznamy o spolupráci z roku 1974 a 1983 tedy můžeme chápat jako Petrovu volbu, jíž chtěl v dobách, kdy byla setkávání ohrožena, nebo již pozastavena, usilovat o opětovnou možnost setkávání. Ačkoliv nevíme, jak často, ani jakým způsobem spolupráce probíhala, znamenalo by to, že se stejně jako ostatní, se svým postojem k režimu také Petr podílel na jeho fungování. Znovu však zdůrazňuji, že se jedná pouze o hypotézu a ve skutečnosti tomu mohlo být jinak.

Alternativním vysvětlení může být názor Petrové, jež předpokládá, že Petr spolupráci s StB nepodepsal. Předpokládá to na základě jeho složky v NDR, kterou mu jeden z účastníků Travné po otevření hranic přivezl. V té je prý zaznamenáno, že se setkává s lidmi v NDR podezřelými právě z podobných činností, jimž se sám věnoval na Travné. Petrová tvrdí, že na to Němci upozorňovali československé ministerstvo zahraničí a vnímali Petra jako nepřítele německého státu. Petrová vyvozuje, že kdyby s režimem spolupracoval, nedostalo by se to do Československa takto oklikou.²⁵² Toto tvrzení by však bylo potřebné ověřit prameny, a nevysvětluje první záznam o spolupráci, z doby Petrova studia KEBF. Proto jej zde uvádím jako alternativní vysvětlení.²⁵³

Ne všichni, kdo za socialismu organizovali setkání mládeže, se rozhodli jít cestou spolupráce s režimem. Například farář Jan Keller, signatář charty 77, jenž o státní souhlas pro farářskou službu přišel²⁵⁴, se poté přestěhoval na chalupu Zbytov, kousek od Jimramova, kde za ním na brigády jezdila mládež a kde panovala značně kritická atmosféra vůči režimu.²⁵⁵ Dalším

²⁵¹ Rozhovor s Hanou PETROVOU, duben 2017.

²⁵² Rozhovor s Hanou PETROVOU, duben 2017.

²⁵³ ABS, jmenné evidence, *Protokol registrace svazků spolupracovníků*, 1. zvláštní odbor MV, 6.2.1954, Dostupné z: https://www.abscr.cz/data/pdf/knihy//C54/C54_17.pdf.

²⁵⁴ DINUŠ, Peter. *Českobratrská církev evangelická v agenturním rozpracování StB: Sešity*, s. 53.

²⁵⁵ Rozhovor s Petrem SLÁMOU, květen 2017.

faktorem, který ovlivňoval reálný dopad státních úřadů na konkrétní místo setkávání, byla osobnost církevního tajemníka, jenž měl faráře na starosti, a také krajského tajemníka. O tom svědčí například vzpomínky organizátorů setkávání v Evangelickém středisku Chotěboř, kdy jednou z komplikací, kterou podle dokumentu zapříčinili tajemníci, bylo znesnadnění přístupu k materiálům potřebným na stavbu.²⁵⁶

Snaha skrýt před KNV a StB opravdový rozsah setkávání

Z rozhovorů s Hanou Petrovou a s Antonínem Plachým víme, že se Petr snažil, aby aktivity na Travné nebudily mnoho pozornosti, což se ale minimálně v Javorníku moc nedařilo.²⁵⁷ Dříve zmíněnou událost, kdy po Petrových chtěla Státní bezpečnost ukázat záznamy o setkáních, datovat nemůžeme, ale je možné, že byla součástí snahy StB v 80. letech. Předpokládám tedy, že StB o setkáních pořádaných na Travné věděla, a to možná i od Petra. Teprve později, pravděpodobně v roce 1981, o čemž vypovídá výše zmíněný záznam, objevila také alespoň část rozsahu zahraniční účasti. Petrovi se snažili zahraniční kontakty krýt. Petrová tvrdí, že teoreticky měli všechny návštěvy na faře hlásit úřadům. Praxe ovšem byla taková, že když se s dotyčným předem domluvili, státním úřadům někdy předali adresu na člověka, který jezdil z NDR častěji, a reálně místo něj přijel do Javorníka někdo jiný.²⁵⁸

80. léta a Krajský národní výbor

K 80. letům nemáme dokumenty z Archivu synodní rady, ale dochovalo se několik málo záznamů z KNV v Ostravě. V 80. letech letech

²⁵⁶ VETTER, Jaroslav (ed.). *Evangelické středisko Chotěboř: sborník ke 40. výročí otevření střediska*. s. 14-15.

²⁵⁷ Rozhovor s Hanou Petrovou, duben 2017, Rozhovor s Antonínem PLACHÝM, říjen 2017.

²⁵⁸ Rozhovor s Hanou Petrovou, duben 2017.

Petr administroval sbor v Jeseníku a v roce 1988 byl dočasně moravskoslezským konseniorem a administrátorem sboru v Bruntále.²⁵⁹

Z komunikace tajemníka pro věci církevní Aloise Příbyla s KNV v Ostravě v roce 1984 se dozvídáme, že po skončení administrace Adolfa Petra v Jeseníku je zde navrženo snížení složky jeho výkonnostního platu ze 400, Kčs na 100,- Kčs a je zde také uvedena hodnota za rok 1981, jež činila 300,- Kčs.²⁶⁰ To se na první pohled zdá logické, ale jak je v úvodu uvedeno, výkonnostní složka platu byla státními orgány vytvořena za účelem systému odměn za loajalitu státu. Teoreticky to tedy nemusela být odměna za administraci jesenického sboru a tajemník mohl odměňovat Adolfa Petra za něco, čím mu byl přínosný. Jak tomu ale doopravdy bylo, z těchto dokumentů zjistit nemůžeme, vše totiž záviselo na osobě konkrétního tajemníka.

Adolf Petr chtěl také vyjet v 80. letech do Švýcarska, k čemuž potřeboval souhlas. Pokoušel se o to v letech 1981, 1984 a 1985, u prvního pokusu výsledek neznáme, u druhého pravděpodobně souhlas nedostal a u třetího v roce 1985 dle dokumentů KNV pravděpodobně souhlas dostal.²⁶¹ Zde je důležité poznamenat z dřívějšího zkoumání, že právě v roce 1985 se pravděpodobně setkání na Travné nemohla uskutečnit. Podobně jako u otázky spolupráce s StB ani zde nemáme informace o tom, za co konkrétně Petr výkonnostní mzdu dostával. Pokud pak kvůli případnému přerušení provozu mohl vyjet do Švýcarska, je pravděpodobné, že kvůli tomu setkávání na Travné nepřerušil. Mohlo to být spíše gesto tajemníka, aby v nich nepokračoval. Ani tuto hypotézu však nemůžeme ověřit.

²⁵⁹ SM KNV Ostrava, Osobní spis Adolf Petr.

²⁶⁰ Tamtéž, *Zastavení výkonnostního příplatku, měsíčního Šumperk*, 1984.

²⁶¹ SM KNV Ostrava, Osobní spis Adolf Petr.

Dopad normalizace na mládež

Doba normalizace našťastí setkání nepohřbila úplně a po krátké pauze vždy mohla Travná obnovit svou činnost, ačkoliv potom již hlavně s Němci z NDR. Na základě předešlých hypotéz v tom jistou roli nejspíš hrála vzájemná komunikace mezi Petrem, KNV a StB, v jaké míře a jakým způsobem se tak dělo, však nevíme. Pokud se ptáme na důsledky tohoto dění pro účastníky z Československa, vidíme, že mládežníci byli silně spjati s Travnou, ale když bylo potřeba, přijeli pomoci i na jiná místa. Z nižší účasti na první brigádě²⁶² po této pauze vyvozují, že nejspíše také ostatní brigády mimo Travnou byly poznamenány úbytkem účastníků.

3.6 Rodina Petrových

Státní zřízení a jeho postoj k náboženství se nevyhnul ani rodině Petrových. I diplomová práce Marty Horníkové, jež pojednává o situaci Českobratrské církve evangelické na Jesenicku v době socialistického Československa, zmiňuje Adolfa Petra a jeho působení na Travné. Zmiňuje, že rodina Petrových měla s tehdejšími režimem problémy, jelikož s KSČ odmítali spolupracovat. *„Bylo jim opakovaně dáváno najevo, že jejich děti budou mít problém dostat se na jakoukoliv střední školu. Navíc byly děti Adolfa Petra vystaveny posměchu ze strany spolužáků již na základní škole, stejně jako ponižovány ze strany učitelů.“*²⁶³ K situaci v jejich rodině se vyjadřuje i sama Hana Petrová a její výpověď souhlasí s tím, že jejich děti měly na základní škole problémy a vypadalo to, že nebudou moci studovat dále. Jelikož však byly nadané a vyžádali si je učitelé z jiných prestižnějších škol, nakonec

²⁶² Rozhovor s Janem LUKÁŠEM, říjen 2017.

²⁶³ HORNÍKOVÁ, Marta. *Českobratrská církev evangelická v Jeseníku od roku 1945 po současnost*. Brno, 2008. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Ústav Religionistiky. Vedoucí práce Mgr. Jana Rozehnalová, Ph. D., s. 17.

se jim vzdělání dostalo a zároveň byly svým způsobem chráněné od další diskriminace tím, že nebyly v Javorníku, kde rodinu Petrových všichni znali.²⁶⁴

3.7 Dopad snahy církevních tajemníků a StB na Travnou

Práce církevních tajemníků a tajné policie za doby socialistického Československa ohrozila minimálně dvakrát setkávání na Travné a zasahovala kvůli pořádání brigád také do soukromého života Petrových. Ačkoliv od dotazovaných víme, že Petr s tajemníky a StB řešil mnoho nepříjemností, spolupráci se Státní bezpečností podepsal, což hypoteticky mohlo fungování Travné částečně chránit a tím pádem mít i pozitivní dopad v podobě na ní probíhajících programů a společenství věřících. Zdá se mi pravděpodobné, že i před StB prezentoval Petr Travnou jako rodinnou rekreaci, ačkoliv ta si dle dochovaného záznamu myslela svoje.²⁶⁵ Nechala však tyto setkání dále fungovat, a to po většinu této doby. Zda to bylo ze strachu před veřejným míněním, aktivitou Petra, nebo z jiných důvodů, přesně nevíme, ale pravděpodobně bylo těchto důvodů více.

²⁶⁴ Rozhovor s Hanou PETROVOU, říjen 2017.

²⁶⁵ DINUŠ, Peter. *Československá církev evangelická v agenturním rozpracování StB. Sešity*. Praha, 2004, s. 79.

4. Travná a ekumena

4.1 Ekumenické rysy Travné

Určitou formou ekumenické práce byl samotný mezinárodní rozměr Travné. Přijížděli sem němečtí luteráni, mládež z Německé evangelické církve (Evangelische Kirche in Deutschland, EKD)²⁶⁶ a od převratu také pietističtí Norové.²⁶⁷ Podrobněji je to rozepsáno v kapitole *Práce na Travné a její mezinárodní charakter*. Petrová o československé mládeži z jiných denominací tvrdí, že se na Travné objevovala stále, ve větší míře však až po roce 1989.²⁶⁸ Jan Lukáš a Jaroslav Brančík vzpomínají, že v 80. letech jezdili běžně na Travnou také mladí lidé ze Slezské církve evangelické augsburského vyznání.²⁶⁹

Po převratu se situace na Travné změnila. Štěpán Janča tvrdí, že na Travnou jezdili lidé ze všech možných církví od členů Římskokatolické církve až po letniční křesťany. Vzpomíná na setkání s výraznou osobností katolíka Viktora Ambrožka, pozdějšího ministra životního prostředí, ale i na skupinky mládeže z Prahy-Braníka nebo Krnova, jež byly v té době podle něj velmi charismatické.²⁷⁰ Není však jasné, zda jezdili na Travnou mládežníci z Krnova i po roce 1995, kdy se společenství rozdělilo na Křesťanské sbory a ČCE.²⁷¹

Tomáš Černý vzpomíná, že v 90. letech jezdily na Travnou skupinky z různých denominací, jako například římsští katolíci nebo baptisté a dává tuto

²⁶⁶ Rozhovor s Hanou PETROVOU, duben 2017.

²⁶⁷ Rozhovor s Petrem SLÁMOU, květen 2017.

²⁶⁸ Rozhovor s Hanou PETROVOU, říjen 2017.

²⁶⁹ Dále jen SCEAV. Rozhovor s Janem LUKÁŠEM, říjen 2017. Rozhovor s Jaroslavem BRANČÍKEM, listopad 2017.

²⁷⁰ Rozhovor se Štěpánem JANČOU, říjen 2017.

²⁷¹ *Historie Evangelické církve v Krnově* [online]. [zobrazeno 12. října 2017]
Dostupné z: <http://krnov.evangnet.cz/historie/>.

skutečnost do souvislosti s pluralitou názorů, jež na Travné panovala. Vzpomíná dále, jak program vedl jistý *Charlie* z Církve bratrské a jednou také někdo ze společenství *Reach out for Christ* v Bruntále. Zmíněná pluralita názorů však byla podle Černého i v rámci ČCE.²⁷²

Tomáš Černý tomuto pluralismu názorů, jež na Travné jistý čas panoval a který popisuje jako „*Tavnej kotel na názory*“, rozuměl jako prostoru, ve kterém se účastníci mohli naučit lépe argumentovat a obhájit si svůj postoj, třeba i při rozhovorech s nevěřícími. Jan Lukáš tvrdí, že „*o problematických otázkách víry, který křesťany i rozdělujou, se tam vždycky mluvilo otevřeně*“²⁷³, Štěpán Janča to dále rozvíjí a vzpomíná, že ačkoliv někdy zaznívaly názory velmi charismatické, nebo velmi liberální, byla Travná právě tím místem formování, kde se takzvaně obrušovaly hrany. Účastníci Travné však podle něj přesto cítili, že patří k sobě.²⁷⁴ K tomu jistě přispíval i charakter Travné a skutečnost, že se nejednalo o lokální sbor, ale o setkávání, které se odehrávalo pouze několikrát do roka. Potvrzuje to i vzpomínka jedné účastnice z Almanachu k 40. výročí Travné, jež píše mimo jiné také o programu *Charlieho*. V článku však zmiňuje především svoji první akci na Travné - Silvestr v roce 2003: „*I když patřím do jiné církve, znám skoro všechny písničky, cítím pouto, které nás spojuje a je pro mě přirozené modlit se v tomto společenství víry.*“²⁷⁵

Ekumenický rozměr Travné byl tedy především v tom, že byla otevřená všem, kdo se setkání chtěli účastnit, věřícím, nevěřícím, mládeži ČCE i křesťanům jiných denominací. Někteří z nich na ní dokonce vedli program. V množství zastoupených církví i sborů odlišných zbožností můžeme vidět, že na Travné nebylo tak důležité, k jaké denominaci se účastníci hlásili.

²⁷² Rozhovor s Tomášem ČERNÝM, říjen 2017.

²⁷³ Rozhovor s Janem LUKÁŠEM, říjen 2017.

²⁷⁴ Rozhovor se JANČOU, říjen 2017.

²⁷⁵ Kolektiv autorů, *Almanach Travná 2008*. 2008, s. 14.

To potvrzuje i Hana Petrová, když uvádí, že se moc neptali, kdo do jaké církve patří.²⁷⁶ Kolik lidí z jiných církví, když pomineme církve zahraniční, na Travnou jezdilo, je těžké říci. Pravděpodobně do konce 70. let to byli pouze jednotlivci. V 80. letech víme o členech SCEAV a po převratu se pak počet účastníků z jiných církví ještě zvýšil. Na Travnou jezdily celé skupiny z různých sborů a denominací, účastníci od baptistů, z Církve bratrské, římsští katolíci a další. Zvýšil se i celkový počet účastníků, o čemž je pojednáno v kapitole Aktivita na Travné.²⁷⁷ Důsledkem přítomnosti a působení účastníků z jiných denominací panovala na Travné ještě větší pluralita názorů. Pamětníci ji však chápou pozitivně. Na základě rozhovorů tedy předpokládám, že účastníci Travné mohli mít v 90. letech větší příležitost o své víře kriticky přemýšlet, a obhajovat, případně si utříbit své vlastní názory, a zároveň se učit přijímat ty, se kterými nesouhlasí. Předpokládám, že k tomuto přijetí docházelo díky skutečnosti jednoho společenství, a to jak v oblasti brigád a práce, tak ve společenství věřících.

4.2. Řádové sestry

Velmi specifickým rysem ekumenických vztahů byla spolupráce Adolfa Petra, několika málo účastníků Travné a řádu Školských sester v Javorníku. V 50. letech byly na Javornicko sestěhovány všechny ženské řády. O tomto tématu pojednává kniha *Diktatura versus naděje: „Ačkoliv ženské řehole nepovažoval komunistický režim za tak nebezpečné jako jejich mužské protějšky, zakročil proti nim s obdobnou bezohledností.“*²⁷⁸ Klíčový zde byl rok 1950. Tehdy ve 32 řádech působilo asi 7 500 sester, zejména ve školství,

²⁷⁶ Rozhovor s Hanou PETROVOU, říjen 2017.

²⁷⁷ Rozhovor se Štěpánem JANČOU, říjen 2017.

²⁷⁸ KOURA, Petr, VANÍČKOVÁ, Vladimíra, ed. *Diktatura versus naděje: pronásledování římskokatolické církve v Československu v letech 1948-1989*. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2014. ISBN 978-80-87912-00-3. s. 44.

zdravotnictví a v sociálních ústavech. Proběhla proti nim „akce Ř“, kdy bylo na 4 000 z nich převedeno do průmyslu, bylo omezeno přijímání nových členek a posléze byly dosazeny vlastní sestry představené. Následky byly pro řády devastující; současně však bylo problematické jejich nahrazení, například ve zdravotnictví.²⁷⁹

Většina ženských řádů byla během cca 40 let po roce 1950 v rámci integrace násilně přesunuta do Bílé Vody a do Vidnavy, ale řád Školských sester do Javorníka.²⁸⁰ Hana Petrová vzpomíná, že sestra představená byla jistá Benediktina, sestra spisovatele Jana Drdy. Všechny sestry pak byly vzdělané. Štěpán Janča tvrdí, že dávaly tvář celému Javorníku a že kdo šel z Javorníka na vysokou školu, docházel na doučování k sestrám.²⁸¹ Jedna ze sester například učila na hudební škole, avšak pod oficiálním označením „konzultantka kulturního domu.“²⁸² Podle Hany Petrové nebyly vztahy s Římskokatolickou církví zpočátku nijak intenzivní, což se změnilo se začátkem Travné. Podle Petrové v ní sestry spatřovaly možnost, jak pomoci, když již samy s mládeží pracovat nemohly.²⁸³

Adolf Petr se jim rozhodl pomáhat, a když sestry něco potřebovaly, obracely se na něj. Fungovalo to i naopak. Petr za nimi občas jezdil s několika mládežníky vykonat nějakou manuální práci a ony zase někdy přivezly autem na Travnou třeba jahody nebo bednu koláčů.²⁸⁴ Petrová s úsměvem vzpomíná: „*první taková akce byla, když bylo těch 120 lidí na té Travné, tak jednou tam u toho kostela, zastavilo auto. Vystoupily 2 sestry a začaly něco vytahovat zezadu a přinesly 2 obrovské koše koláčů. To byla první ekumenická akce.*“

²⁷⁹ Tamtéž.

²⁸⁰ *Historie kláštera školských sester* [online]. [zobrazeno 26. září 2017]. Dostupné z: http://www.muzeum.jesenik.net/prispevky/Klaster_Javornik_net.pdf.

²⁸¹ Rozhovor se Štěpánem JANČOU, říjen 2017.

²⁸² Rozhovor s Hanou PETROVOU, říjen 2017.

²⁸³ Tamtéž.

²⁸⁴ Rozhovor s Antonínem PLACHÝM, květen 2017.

Takových událostí bylo více. Antonín Plachý uvádí, že někdy sestry přijely i dvakrát za pobyt, někdy vůbec, ale skoro vždy, když věděly, že je na Travné mládež, přivezly něco „na přilepšení“.

Zajímavou vzpomínku má Plachý na velikonoční zvyky. Když přijeli k sestřím mládežníci s pomlázkami, sestry jim říkaly: „*ještě přitlačte, ať nás blešky neštípou*“²⁸⁵ a přitom z toho měly velikou radost. Všeobecně na ně Plachý vzpomíná jako na „*veselé ženské*“. Rozumím tomu tak, že mu tehdy pomohly překonat stereotyp, jak má řádová sestra vypadat. Na setkání s nimi vzpomíná jako na vzácnou chvíli, jakou mládež tehdy nemohla zažít někde jinde.²⁸⁶ Štěpán Janča vzpomíná, že když sestry něco potřebovaly, například vybetonovat dvorek, tak o to byl velký zájem, protože velmi dobře vařily.²⁸⁷ Nutno však podotknout, že spolupráce se sestrami se netýkala úplně všech. Petr Sláma vzpomíná, že mládež fascinovalo, že Adolf Petr s nimi udržuje přátelské vztahy a že na Travnou občas přivezou jídlo, ale na sestry samotné si moc nepamatuje.²⁸⁸

Zajímavá skutečnost je také ta, že jelikož sestry nemohly přijímat novicky, zřídili manželé Petrovi jedné mladé sestře na faře pokojík, kam se mohla v případě potřeby uchýlit. Petrová vzpomíná, že tato sestra prakticky žila v klášteře, ale na faře měla nějaké svoje věci. Po delší době se objevila další uchazečka, a jelikož by bylo příliš podezřelé, kdyby na faře bydlely dvě, byla ubytována na faře v Jeseníku.²⁸⁹

Sestry ovlivnily i javornický sbor. Petrová vzpomíná, jak sestra Konráda chodila hrát po mši také do javornického sboru ČCE. Musela na to mít však souhlas arcibiskupství.²⁹⁰ Sestrám byl po převratu navrácen majetek

²⁸⁵ Tamtéž.

²⁸⁶ Tamtéž.

²⁸⁷ Rozhovor se Štěpánem JANČOU, říjen 2017.

²⁸⁸ Rozhovor s Petrem SLÁMOU, květen 2017.

²⁸⁹ Rozhovor s Hanou PETROVOU, říjen 2017.

²⁹⁰ Tamtéž.

v Hradci Králové. Štěpán Janča vzpomíná, jak na začátku civilní služby pomáhal celý měsíc sestry stěhovat: „*Vždycky jsme ráno naložili kamion věcí z toho kláštera, pak jsme sedli do auta a jeli do Hradce za kamionem, tam jsme to zas vyložili a jeli zpátky.*“²⁹¹ Dobré vztahy s lidmi z Travné, kteří jim pomáhali, si sestry uchovaly i po odchodu z Javorníka.²⁹²

V setkávání Školských sester a mládežníků na Travné můžeme vidět velmi specifické ekumenické vztahy, jež byly založeny na vzájemné praktické pomoci. Dotazovaní vzpomínali na sestry pouze v dobrém, a ač mnohé ze sester dnes již nežijí²⁹³, zůstaly mezi nimi a konkrétními tehdejšími mládežníky vřelé vztahy a pěkné vzpomínky. Zároveň se jedná o jedinečnou skutečnost, která Travnou odlišuje od podobných setkání v době před rokem 1989, neboť několik účastníků Travné mohlo takto nahlédnout do řádového života perzekuovaných sester.

²⁹¹ Rozhovor se Štěpánem JANČOU, říjen 2017.

²⁹² Rozhovor s Hanou PETROVOU, říjen 2017.

²⁹³ Rozhovor se Štěpánem JANČOU, říjen 2017.

5 Aktivity na Travné a její charakter

Abychom mohli pojednat o tom, jaké vlivy působily na aktivity na Travné, je důležité specifikovat, jaké aktivity se tam odehrávaly. Práci a jejímu mezinárodnímu rozměru jsme se již věnovali dříve. Sociální práci, která se na Travné také na krátký čas konala, se budeme věnovat v kapitole následující. V této kapitole se zaměříme především na volnočasové aktivity a duchovní i jiné programy. Zároveň nás bude zajímat otázka po charakteru Travné a důvodech, proč byla pro mladé lidi atraktivní.

5.1 Četnost setkání a účast

Antonín Plachý vzpomíná, že setkání na Travné se konalo zhruba čtyřikrát až pětkrát do roka: na Vánoce, Velikonoce, v létě, a o některých dalších svátcích, jako byl 9. květen.²⁹⁴ Štěpán Janča vzpomíná také Velikonoce, Silvestra a letní brigády, ale zmiňuje, že později k nim přibylo setkání na 28. října, kdy byl ustanoven státní svátek.²⁹⁵ Mládež se tedy scházela zhruba čtyřikrát až pětkrát do roka, ale nejsou mezi to počítány setkání ostatních skupin, jako například německých konfirmandů, a dalších lidí, kteří na Travnou jezdili.²⁹⁶

Není možné dopátrat, kolik lidí přesně na Travnou jezdilo, a pravděpodobně to bylo značně individuální a závislé od mnoha faktorů, jako byl stávající politický režim, stav budovy na Travné, nadšení a časové možnosti účastníků, informovanost a možnosti zahraničních hostů a podobně. Jisté tendence však pozorovatelné jsou.

²⁹⁴ Rozhovor s Antonínem PLACHÝM, květen 2017.

²⁹⁵ Rozhovor se Štěpánem JANČOU, říjen 2017.

²⁹⁶ Rozhovor s Hanou PETROVOU, říjen 2017.

O počátcích jsme se již zmiňovali výše, účast se tehdy pohybovala od několika jedinců až ke 131 osobám.²⁹⁷ V 80. letech vzpomíná Janča na asi 60, 70, možná i 100 účastníků, ale zdaleka nejvyšší počty lidí jezdily na Travnou v 90. letech, kdy tam v jednu chvíli bylo asi 150 lidí. To bylo maximum, jinak jich jezdilo méně.²⁹⁸ Tomáš Černý vzpomíná, že ovšem už při 100 lidech v objektu „*byly normálně naskládány stoly, a spalo se pod stolama, mezi těma nohama a druhá várka spala navrchu.*“²⁹⁹ Mnohokrát v historii byla tedy kapacita budovy na Travné jistou komplikací. Předpokládám, že to byl jeden z důvodů k jejímu rozšiřování.

Množství účastníků svědčí hlavně o popularitě Travné a o obeznamenosti s ní. V době socialismu byla účast na setkáních ovlivněna mimo jiné i nouzí o takové události. Po převratu to bylo jak zájmem o západní svět, jež spatřovali účastníci v Norech³⁰⁰, tak celkově svobodou setkávat se.

5.2 Programy na Travné

Antonín Plachý vzpomíná, že programy na Travné v době, kdy na ni jezdil, nebyly nijak zvlášť organizované. Adolf Petr sice někdy mládeži něco pověděl, ale nechtěl do programů příliš vstupovat.³⁰¹ Podle Petra Slámy Petr často dával prostor druhým a sám se snažil, aby všechno fungovalo.³⁰² Podle Plachého se programy lišily od programů mládeží ve sborech. Programy na Travné byly více diskuzní a spontánnější. Nebyly uměle vytvářeny, ale pojednávaly o aktuálních tématech, jako například o strachu sdílet se o své

²⁹⁷ Archiv SR ČCE, složka Travná, 1969-1974. Zpráva o akci na Travné, léto 1969.

²⁹⁸ Rozhovor se Štěpánem JANČOU, říjen 2017.

²⁹⁹ Rozhovor s Tomášem ČERNÝM, říjen 2017.

³⁰⁰ Rozhovor s Petrem SLÁMOU, květen 2017.

³⁰¹ Rozhovor s Antonínem PLACHÝM, květen 2017.

³⁰² Rozhovor s Petrem SLÁMOU, květen 2017.

víře v práci nebo ve škole.³⁰³ Jan Lukáš vzpomíná, že v 80. letech, kdy na Travnou jezdil, se již chvíli dopředu vědělo, jaký program bude následovat.³⁰⁴

Později, když jezdili na Travnou Štěpán Janča a Tomáš Černý, vznikly na Travné tzv. staršovstva. Ta měla za úkol řídit aktivity během dne a byla volena na konkrétním pobytu, a to demokratickým způsobem.³⁰⁵ Černý však vzpomíná, že později se přestalo volit a chvíli fungovala tzv. „*samozvanstva*“, což byly skupiny lidí, v předchozích letech často ve vedení, kteří se pak již pravidelně vedení ujímali. Celkový program brigád se však připravoval dopředu.³⁰⁶

Černý vzpomíná, že v době, kdy již účastníci nemohli bydlet v budově Travné, se vedení ujal sám. Po navrácení domu Občanskému sdružení Travná již podle něj k obnovení staršovstev nedošlo. Na místo toho po roce 2004 došlo k vytvoření tzv. „*týmu*“, který se každoročně obměňuje a připravuje pobyty na Travné dodnes.³⁰⁷

Do roku 2004 se z českých účastníků na Travné do přípravy programů kromě Adolfa Petra a Tomáše Černého zapojili také Jan Krupa, Libor Fidža, Antonín Plachý, Jan Lukáš, Štěpán Janča, Dana Kenningová, Petr Sláma, „*Charlie*“ a Daniel Freitinger,³⁰⁸ což je však velmi částečný a nevyčerpávající výčet z výpovědí dotazovaných, zahrnující především organizátory, jež zmínili sami dotazovaní. Z rozhovorů je známo, že programy připravovali také zahraniční hosté, včetně Klause Labesia a Sveina Slettevolda, mnozí studenti teologie, ale také laici.³⁰⁹

³⁰³ Rozhovor s Antonínem PLACHÝM, květen 2017.

³⁰⁴ Rozhovor s Janem LUKÁŠEM, říjen 2017.

³⁰⁵ Rozhovor se Štěpánem JANČOU, říjen 2017.

³⁰⁶ Rozhovor s Tomášem ČERNÝM, říjen 2017.

³⁰⁷ Tamtéž.

³⁰⁸ Rozhovory s Antonínem PLACHÝM, Janem LUKÁŠEM, Petrem SLÁMOU a Štěpánem JANČOU, 2017.

³⁰⁹ Tamtéž.

5.3 Volnočasové aktivity a zvyky

Kromě práce a duchovních programů se dělo na Travné mnoho dalších volnočasových aktivit. Pořádaly se výlety se zahraničními hosty, v odpoledních hodinách se chodilo pěšky do okolí na krátké výlety, ale někdy se vyjelo třeba i do Šumperka nebo na Praděd.³¹⁰ Výlety zmiňuje také Plachý a Janča³¹¹, což znamená, že se konaly i v době, kdy na Travnou jezdili. Dodnes jsou výlety na Travné oblíbené, především kvůli pěkné přírodě Rychlebských hor. K aktivnímu pohybu účastníků patřila také cesta z Travné do Javorníka, jež byla absolvována většinou pěšky. Podle Petra Slámy se to již stalo takovým rituálem, že vždycky v neděli sešli všichni dolů na bohoslužby a potom zase vyšli zpátky na Travnou.³¹² Štěpán Janča z dalších aktivit zmiňuje také hry a tvrdí, že některé z těch, jež vymysleli na Travné, později našel v jedné oficiální knize her. Kromě toho zmiňuje, že se na Travná držela řada zvyklostí, k nimž patřili například předjídelní písně.³¹³ Ty se před jídlem zpívají i v současnosti.

5.4 Duchovní programy, politické debaty a zpěv

Duchovní programy v době socialistického Československa

Hana Petrová vzpomíná na krátké ranní pobožnosti a programy kolem večere.³¹⁴ Plachý si pamatuje, že každé ráno začínalo (zřejmě biblickým) čtením a modlitbou, a večery měly spontánnější charakter, po nějaké době se také začalo hodně zpívat.³¹⁵ To značí, podle doby, kdy Plachý Travnou

³¹⁰ Rozhovor s Hanou PETROVOU, duben 2017.

³¹¹ Rozhovor s Antonínem PLACHÝM, květen 2017, rozhovor se Štěpánem JANČOU, říjen 2017.

³¹² Rozhovor s Petrem SLÁMOU, květen 2017.

³¹³ Rozhovor se Štěpánem JANČOU, říjen 2017.

³¹⁴ Rozhovor s Hanou PETROVOU, duben 2017.

³¹⁵ Rozhovor s Antonínem PLACHÝM, květen 2017.

navštěvoval, že větší množství písní pro ni bylo charakteristické již od druhé poloviny 70. let. Antonín Plachý zmiňuje, že měli na Travné vlastní zpěvníček a později zpěvníček s modrou vlnovkou z Nizozemska. Druhým z nich byl tedy pravděpodobně zpěvníček s názvem „*Nová píseň*“, jež odpovídá popisu Plachého. Důležité pro účastníky byly tehdy hlavně setkání na Velikonoce a na Silvestra, na kterém se konala pobožnost před půlnocí.³¹⁶ Dnes se na Travné konají na Silvestra půlnoční bohoslužby.

Jan Lukáš vzpomíná, že v době, kdy jezdil na Travnou, mohlo dojít k situaci, že jej někdo vyzval: „*Ty studuješ teologii, připrav nějaký program.*“³¹⁷ To ukazuje nejen to, že byli o program žádáni studenti teologie, ale také, že příprava programů se děla spontánnějším způsobem než později. Lukáš tvrdí, že za jeho účasti na Travné měly programy většinou biblické téma, ale někdy se dotýkaly i vztahu církve a státu a otázek, jak se stavět ke stávajícímu státnímu režimu.³¹⁸ Podle Plachého však spojoval mládež určitý druh protestu proti tehdejší společnosti již v dřívějších dobách. Vzpomíná, že se zpívaly různé písničky, nejenom o Masarykovi, s nimiž by tenkrát podle Plachého byli mohli mít problém.³¹⁹ Tomu můžeme rozumět buď jako protestu proti způsobu fungování tehdejší společnosti nebo jako kritice státního zřízení. Možné je obojí.

Petr Sláma, který jezdil na Travnou ve stejnou dobu jako Jan Lukáš a i chvíli poté, také vzpomíná na diskuze o tom, jak se máme k režimu postavit. Tvrdí, že na Travné se mluvilo o politice zcela otevřeně a panovala tam pluralita názorů. Z duchovních programů konaných na Travné zmiňuje kromě bohoslužeb také to, že se tam hodně zpívalo, a vzpomíná také

³¹⁶ Tamtéž.

³¹⁷ Rozhovor s Janem LUKÁŠEM, říjen 2017.

³¹⁸ Tamtéž.

³¹⁹ Rozhovor s Antonínem PLACHÝM, květen 2017.

na modlitební chvíle, které staví do výrazného kontrastu se setkáními na Zbytově.

5.5 Obohacení Travnou

Upřímná radost a pestrost duchovních programů

Kromě modlitebních chvil vzpomíná Petr Sláma také na upřímnou radost účastníků ze Vzkříšení Ježíše Krista o Velikonocích a na společnou křížovou cestu, kterou celé osazenstvo Travné absolvovalo.³²⁰ To naznačuje, že prožívání víry a jakási opravdovost okamžiku hrály na Travné určitou roli. Tomáš Černý tvrdí, že úroveň pobožností byla odvislá od lidí, kteří je připravovali. Do kontrastu by bylo možno postavit jím zmiňované „*zasvěcené výklady bohoslovců*“ a programy, které byly složeny pouze z biblických citátů. Opravdu tedy záleželo, kdo v té době, tj. po roce 1993, program připravoval. Tomáš Černý přitom především oceňoval období, kdy připravovali program studenti teologie, jichž podle jeho odhadu v určité době mohlo na jednom setkání být i 10-12.³²¹

Na slavení Velikonoc a společné cesty na bohoslužby v Javorníku vzpomínají také přispěvatelé almanachu ke 40. výročí Travné.³²² Dana Kenningová zmiňuje, jak se po jedné probdělé noci o Velikonocích rozhodli vyjít podívat se na východ slunce. Tvrdí, že od té doby se tyto vycházky staly tradicí. „*Jít ještě za šera, zpěvem oslavovat Kristovo vzkříšení, vítězství Života nad Smrtí, Dne nad Nocí, Světla nad Temnotou.*“³²³ Na prvním setkání byli čtyři a o několik let později s norskými účastníky Travné přemýšleli u svítání,

³²⁰ Tamtéž.

³²¹ Rozhovor s Tomášem ČERNÝM, říjen 2017.

³²² Kolektiv autorů. *Almanach Travná 2008*. 2008.

³²³ Tamtéž, s. 5.

v počtu kolem sta lidí, jaké znají anglické velikonoční písně.³²⁴ Tato tradice se dochovala až dodnes, ačkoliv se jí účastní mnohem méně lidí.³²⁵

Travná byla tedy pestrá na duchovní programy a to, co se na ní dělo, se v průběhu času rozvíjelo. Stálým prvkem byly bohoslužby, jež se konaly v Javorníku. Jak již bylo zmíněno výše, bylo nepřehlédnutelné, když se množství mládežníků vypravilo v neděli do javornické modlitebny. O kázáních Adolfa Petra je pojednáno v kapitole o jeho osobě. Zde pouze připojíme, že kázal také německy. Když zde potom Štěpán Janča konal civilní službu, zhruba jednou do měsíce nahradil Petra na kazatelně on.³²⁶ Důležité je podotknout, že kázali i zahraniční hosté. Tomáš Černý vzpomíná na Sveina v bílém taláru a tvrdí, že kázání samotné měli připravené většinou jeho mladší kolegové.³²⁷

Duchovní přínos

To, že byl na Travné kladen důraz na prožívání víry, bylo již výše naznačeno. Potvrzuje to nejen skutečnost modlitebních chvil, nebo prožívání radosti z Kristova vzkříšení, ale i svědectví účastníků, jež je zmíněno níže. Účastníci mohli být obohaceni také diskuzemi s množstvím studentů teologie, kteří podle Tomáše Černého měli rozdílné názory a trochu odlišný pohled na *věci víry*, než laici. Jiné názory a zkušenosti měli také Norové a Němci, přičemž názory Norů měly v očích Čechů větší autoritu. Účastníci zde tedy mohli nejen víru prožívat, ale také rozšiřovat své obzory. Zároveň s tímto vším působil na účastníky také Adolf Petr jak svou osobností, tak korigováním diskuzí.

Když postavíme výše zmíněné aspekty Travné do kontextu výpovědí některých respondentů, můžeme vidět, že pro ně byla Travná inspirací

³²⁴ Tamtéž.

³²⁵ V roce 2018 to bylo mezi 10 a 20 lidmi.

³²⁶ Rozhovor se Štěpánem JANČOU, říjen 2017.

³²⁷ Rozhovor s Tomášem ČERNÝM, říjen 2017.

a ovlivnila jejich vnímání víry. Každý z těchto aspektů v tom hrál větší nebo menší roli. O tom, jak formovala Travná Tomáše Černého, jsem se zmiňoval již dříve. O jisté formaci hovoří také Štěpán Janča. Vzpomíná, že na Travnou přijel mezi věřící vrstevníky v době, kdy hledal svou víru. Jeho zážitky na Travné mu ji pak pomohly najít.³²⁸ Jan Lukáš viděl jako obrovský přínos možnost setkávat se s věřícími vrstevníky. Sám tvrdí, že mu setkávání pomohla dostat se do širší komunity mládeže. Ačkoliv se účastnil i jiných mládežnických setkání v církvi, tvrdí, že Travná v jeho duchovním životě sehrála velkou roli a že to tak platilo i pro více lidí.³²⁹ Potvrzení tohoto tvrzení vidím v šíři výše zmíněných aspektů a ve výpovědích pamětníků, ale potvrzuje to i široká komunita, která dodnes Travnou navštěvuje. Právě to, že Travná sehrála v životě svých účastníků zásadní roli v jejich duchovním vývoji, vidím jako klíčové. Někteří jak svoji víru, tak vztah, který měli k Travné, předali svým dětem, což potvrzují další generace mládeže, které jezdí na Travnou v současnosti.³³⁰ Pro zjištění, u kolika z nich to platí, by však bylo potřeba udělat kvantitativní výzkum. Jelikož, alespoň z mého pozorování, se Travné v posledních letech účastnila mládež často ze stejných sborů jako v minulosti, nebude jich málo.

5.6 Charakter a zbožnost Travné

Jednotlivé aspekty Travné jsme již mohli sledovat na několika místech této práce. Víme, že Travná byla otevřeným a přijímajícím společenstvím, navzdory věkovým, denominačním, věroučným i spirituálním rozdílům. Nelze předpokládat, že nebyly výjimky, ale všeobecně bylo pro Travnou charakteristické, že její účastníci drželi pospolu. K tomu jim mohla pomáhat

³²⁸ Rozhovor se Štěpánem JANČOU, říjen 2017.

³²⁹ Rozhovor s Janem LUKÁŠEM, říjen 2017.

³³⁰ Rozhovor s Radkem MATERNOU, říjen 2017.

jak realita uzavřeného společenství na odlehlém místě, tak i společná práce, společenství s ostatními mladými věřícími a určité vymezení proti věřícím nepříznivé atmosféře ve společnosti, která měla být stavěna na vědeckých základech³³¹, a vůči lidem, již tuto ideologii převáděli do praxe ve všech státních institucích - školy a úřady nevyjímaje.

Co se týče zbožnosti účastníků Travné, je možno vidět jisté náznaky jejího vývoje. Prvním z nich je zvýšený zájem o zpěv, který jsme určili přibližně od druhé poloviny 70. let. O prvních letech toho v této oblasti příliš nevíme. Petrova kázání byla podle Jana Lukáše klasicky evangelická. Vycházela z biblického textu, ale zároveň byla autentická a zasazená do života.³³² Slovu evangelická můžeme rozumět podle výpovědi Lukáše a Slámy tak, že se jednalo o střízlivější pojetí víry, spojené s oblibou mládežnických písní a otevřeností světu.³³³ Plachý zdůrazňuje svobodu a otevřenost, s jakou tehdy nad různými věcmi diskutovali. Mezi účastníky se tehdy podle něj nacházeli také jak evangelikálnější křesťané, jako byl Jan Krupa, tak lidé nevěřící. Adolf Petr však sehrával především jednotící roli, kdy pro něj nebylo tolik důležité, kdo z jakého prostředí přichází³³⁴, ale to, jaké společenství se na Travné utváří. To usuzuji právě z toho, jak bylo uvedeno dříve, že Petr jednotlivé proudy a jejich diskuze vlídně usměrňoval.³³⁵

Ještě zhruba v první polovině 80. let byla podle Jana Lukáše Travná věroučně celkem jednotná, ale poté se také na ní začalo silněji projevovat charismatické hnutí se svými důrazy. Dále ne už tak výrazně byly zastoupeny

³³¹ KOLÁŘ, Pavel – PULLMANN, Michal. *Co byla normalizace?: studie o pozdním socialismu*. s. 79.

³³² Rozhovor s Janem LUKÁŠEM, říjen 2017.

³³³ Tamtéž, Rozhovor s Petrem SLÁMOU, 2017.

³³⁴ Rozhovor s Antonínem PLACHÝM, květen 2017.

³³⁵ Rozhovor se Štěpánem JANČOU, říjen 2017.

projevy pietismu, evangelikalismu, tradičního evangelictví a několika málo liberálnějších účastníků a nevěřících lidí.³³⁶

Když pak reflektuje zbožnost na Travné Petr Sláma, jenž na ni jezdil od druhé poloviny 80. let, tvrdí, že pro Travnou byla charakteristická severomoravská zbožnost, tedy zbožnost evangelická, zároveň otevřená pietismu (Český Těšín) a někdy i charismatismu.³³⁷ V rozhovoru se však termín pietismus a charismatismus překrývá, a proto když Sláma tvrdí, že silnými stránkami charismatismu, jež se na Travné projevovaly, byla emocionalita, možnost a existence modlitebních chvil a také ochota některých účastníků modlit se za konkrétní problém druhého, rozumím jim také jako silným stránkám pietismu. Je tedy těžké, ne-li nemožné, rozlišovat zde evangelikalismus, pietismus a charismatismus. Spíše je lepší předpokládat, že prvky těchto hnutí ovlivnily Travnou po stránce emočního prožívání víry, důrazu na osobní vztah s Bohem a na modlitbu, přičemž je možné, že i na Travné se vyskytly některé konkrétní projevy charismatismu, jako je například modlitba v jazycích. Zároveň však Sláma poznamenává, že z evangelické zbožnosti zde zůstala svoboda otevřeně a s humorem o všem diskutovat.³³⁸ Tomáš Černý tvrdí, že každý, kdo na Travnou přijel, měl nějaký názor a atmosféra na Travné se střídala ve vlnách, nejspíše podle toho, kdo ji zrovna vedl. Liberální a konzervativnější směry rozlišuje například podle toho, kdy na Travné byly dámské a pánské pokoje striktně odděleny a kdy se toto rozdělení neřešilo.³³⁹ Travná tedy byla v 90. letech více pluralitní. Převládající smýšlení se v průběhu času měnilo, a svou roli zde opět měl v pozici prostředníka také Adolf Petr. 90. léta však byla spojená také se zvýšenou účastí pietistických Norů a účastníků z jiných denominací.

³³⁶ Rozhovor s Janem LUKÁŠEM, říjen 2017.

³³⁷ Tamtéž, Rozhovor s Petrem SLÁMOU, 2017.

³³⁸ Rozhovor s Petrem SLÁMOU, 2017.

³³⁹ Rozhovor s Tomášem ČERNÝM, říjen 2017.

Podrobně se pak této době věnuje kapitola *Travná a Ekumena*, kde jsme došli k závěru, že pro účastníky byl více než konkrétní zbožnost důležitý pocit sounáležitosti.

Na Travné se tedy v průběhu let setkalo klasické evangelictví s dalšími proudy zbožnosti. Z výpovědí dotazovaných však nemůžu tvrdit, že byla někdy úplně čistě evangelická, charismatická, nebo liberální. Ve větší nebo menší míře na ní panovala pluralita názorů, jež se během zkoumaného období ještě rozšiřovala. Vnímám z rozhovorů, že se na Travné setkávaly různé tradice a vedoucí i účastníci se z nich snažili dostat to nejlepší. Do jisté míry se to alespoň ze slov dotazovaných povedlo, a tak mohla být Travná inspirací i za hranicemi svého setkávání.

Při pokusu o přehled, v jakém období na Travné která zbožnost dominovala, se setkáváme pouze s omezeným množstvím informací. Následující řádky je tedy nutno brát pouze hypoteticky. Od počátku Travné asi do poloviny 80. let převládala umírněná zbožnost evangelická s několika evangelikálními účastníky.³⁴⁰ V polovině 80. let se Travná začala více otevírat charismatickým a evangelikálním prvkům.³⁴¹ Mám za to, že právě charismatismus zde byl v této době nejvíce dominantní. Travná se však zároveň stávala čím dál více pluralitní.³⁴² V 90. letech se pak dominantní skupinou stali pietističtí Norové, ale podle Petra Slámy byla Travná celkově otevřena duchovnímu hledání a přijala do sebe třeba také některé katolické praktiky, jako je například konání křížové cesty.³⁴³ Adolf Petr zde jistě také hrál určitou roli, ačkoliv ne tak velkou, jak by se mohlo na první pohled zdát. Jak bylo již zmíněno, dával hodně prostoru druhým³⁴⁴. V jeho zbožnosti pak spatřuji dříve popsané evangelictví, důraz na žití víry v běžném životě,

³⁴⁰ Rozhovor s Antonínem PLACHÝM, květen 2017, Rozhovor s Janem LUKÁŠEM, říjen 2017.

³⁴¹ Rozhovor s Janem LUKÁŠEM, říjen 2017.

³⁴² Tamtéž.

³⁴³ Rozhovor s Petrem SLÁMOU, květen 2017.

³⁴⁴ Tamtéž.

ekumenické smýšlení v pomoci sestrám a prvky pietismu v osobních rozhovorech s účastníky. Dovolím si však předpokládat, že jeho vlastní zbožnost procházela jistým vývojem spolu s Travnou, podobně, jak tomu bylo i v jeho kázáních.³⁴⁵ Zásadní pro ni mohlo být setkávání s německými a později norskými faráři a účastníky Travné a Petrovy životní zkušenosti.

5.7 Travná a Zbytov

Podle Petra Slámy lze mezi Travnou a Zbytovem najít spoustu analogií, ale zároveň se tato místa setkávání také lišila. O státních souhlasech a skutečnostech s nimi spojenými je napsáno v kapitole *Travná v době socialistického Československa*. Podobně jako Travná i Zbytov vznikl zakoupením domu.³⁴⁶ Ve Zbytově to byl farář Jan Keller, který se svou ženou Martou a s manželi Dorkas a Vojenem Syrovátkovými zakoupili osamělou chalupu na Vysočině kousek od Jimramova.³⁴⁷ Na Zbytově se také setkávala mládež, jezdilo se tam třeba na vodu a na brigády.³⁴⁸ Setkání se však lišila atmosférou, formou zbožnosti a přístupem k tehdejšímu režimu. Podle Jana Kellera bylo na Travné trochu „zbožnější prostředí“, než na Zbytově.³⁴⁹ Zbytov byl pak podle Slámy kritičtější k tehdejšímu režimu, intelektuálněji, a jaksí „dospělejší“. I setkání na Travné měla podle Slámy disidentský charakter, našli se však i takoví, kteří vyjadřování se církve k politice viděli velmi neradi.³⁵⁰ Štěpán Janča tvrdí, že Travná nikdy nebyla centrem disidentů, ale například vzpomíná, že jinde než na Travné by se k některým dokumentům, jako byla

³⁴⁵ Viz kapitola *Adolf Petr a vznik Travné*.

³⁴⁶ Rozhovor s Petrem SLÁMOU, květen 2017.

³⁴⁷ Archiv ETF UK, Digitální sbírka rozhovorů „Faráři a laici ČCE, 1968–89“, rozhovor s Janem Kellerem vedl Michael Pfann a Peter Morée, 8. 7. 2015.

³⁴⁸ Tamtéž.

³⁴⁹ Tamtéž.

³⁵⁰ Rozhovor s Petrem SLÁMOU, květen 2017.

třeba petice *Několik vět*, nedostal.³⁵¹ „Mániček“ bylo na Travné podle Slámy jen pár, do kontrastu k nim však staví například spořádané mládežníky z Českého Těšína, z čehož vyplývá, že se na Travné, jak již bylo výše zmíněno, setkávali křesťané různé zbožnosti. Přesto však nebyli podle Slámy dlouhovlasí mládežníci na Travné ostrakizováni. Ačkoliv tedy Travná nebyla vysloveně disidentská, její účastníci po svobodě toužili a několik disidentů se mezi nimi vyskytlo.

Rozdíl byl také v atmosféře setkání: zatímco na Zbytově si podle Kellera prošlo několik generací pitím a kouřením, čehož se po čase zbavily³⁵², na Travné se o pití a kouření nikdo z dotazovaných ani nezmínil. I z toho, jak Travnou popisuje Sláma, předpokládám, že pokud tyto vlivy na Travné byly přítomny, týkaly se spíše jednotlivců. Politika a zbožnost se na Travné potkaly také v tom, že po politické debatě se lidé za situaci v zemi společně modlili. Petr Sláma vzpomíná na modlitební chvíli kolem převratu, kdy se jeden z účastníků modlil zhruba takto: „*Pane Bože, ať se do naší země přijde svoboda, ať se věci změni.*“³⁵³ V současnosti je součástí programu na mládežnických setkáních také večerní modlitební chvíle. Zájem o politické dění se mezi účastníky vyskytuje, ale není pro setkání zásadní.

5.8 Travná v kontextu církve

V lokálních sborech ČCE se účast na Travné někdy setkávala s nepochopením. Jan Lukáš vzpomíná, jak olomouckému sboru vadilo, že mládež pojede na Travnou a nezapojí se tak do společných zpěvů

³⁵¹ Rozhovor se Štěpánem JANČOU, říjen 2017.

³⁵² Archiv ETF UK, Digitální sbírka rozhovorů „Faráři a laici ČCE, 1968–89“, rozhovor s Janem Kellerem vedl Michael Pfann a Peter Morée, 8. 7. 2015.

³⁵³ Rozhovor s Petrem SLÁMOU, květen 2017.

na silvestrovské bohoslužby.³⁵⁴ Antonín Plachý zmiňuje, že některým farářům vadilo, že je Travná připravuje o mládežníky během svátků. Jako příklad uvádí ostravského faráře Karla Veselého, který byl jinak podle něj moc hodný člověk, ale vadilo mu, že mládežníci na svátky nikdy nebyli ve sboru.³⁵⁵

Kromě Zbytova a Travné se i na jiných místech mladí křesťané pokoušeli svou víru v socialistickém Československu předávat. Byli to například saleziáni v církvi Římskokatolické, kteří organizovali tajné teologické vzdělávání mladé generace, a to nejenom v Praze, ale třeba právě i v Jeseníku, Zábřehu, nebo v Šumperku.³⁵⁶ V ČCE to byla již v úvodu zmíněná setkávání, kde se také konalo mnoho aktivit, například setkávání v Chotěboři, kde docházelo k mezigeneračnímu setkávání od dětí až po lidi v důchodovém věku.³⁵⁷ I Chotěboř byla ohrožena na své existenci, a to dokonce po dostavění střediska, v čemž je podobná Travné. Představitelům církve se však nakonec podařilo uhájit pořádání tzv. rekreačních táborů u krajského tajemníka Jonáše, namísto pořádání mládežnických a dětských táborů. I pod jiným názvem se však ve středisku konaly pobožnosti, a ne pouze rekreace. Zde je zase jistá podobnost s Travnou, kdy Travná byla brána jako rekreační dům Petrových. O skutečné náplni setkání jsme se již dozvěděli výše. Na rozdíl od Travné však byla Chotěboř oficiálním střediskem, kde se setkávaly třeba i různé poradní odbory synodní rady.³⁵⁸

Jaroslav Cuhra, jenž o aktivitách v Římskokatolické církvi píše, tvrdí, že význam mladé generace tkvěl ne v tom, že by byla politickou alternativou, ale že mladí „jednoznačně pokořili tradovaný výklad o odumírání náboženství,

³⁵⁴ Rozhovor s Janem LUKÁŠEM, říjen 2017.

³⁵⁵ Rozhovor s Antonínem PLACHÝM, květen 2017.

³⁵⁶ VANĚK, Miroslav. *Ostrůvky svobody: kulturní a občanské aktivity mladé generace v 80. letech v Československu*. s. 125.

³⁵⁷ VETTER, Jaroslav (ed.). *Evangelické středisko Chotěboř: sborník ke 40. výročí otevření střediska*.

³⁵⁸ Tamtéž, s. 25-27.

*jedno ze základních marxisticko-leninských dogmat.*³⁵⁹ Sám bych se neodvážil tvrdit tak dalekosáhlé závěry, ale je třeba říci, že Travná, Chotěboř a další setkání měla svůj nezastupitelný podíl na předávání křesťanské víry dalším generacím. Odpověď na otázku, proč byl o ně takový zájem, vidím kromě jiného také v tom, že bylo náboženství v socialistickém Československu postupně potlačováno a lidem duchovní prožívání v jejich životech scházelo.

6 Travná a Diakonie

Kapitola o vzájemném setkání Travné a Diakonie stojí trochu stranou, zároveň však považuji motiv sociální práce za jeden z vlivů, který místo setkávání Travné zasáhl. Ve stejném období se však odehrálo několik zásadních událostí, které s tímto vlivem více či méně souvisejí. Patří mezi ně například stavba přístavby na Travné, nebo postavení Adolfa Petra před soud. Jak se tedy tyto vlivy podepsaly na fungování a obsahu Travné?

6.1 Jak se Travná dostala pod správu Diakonie

EAN kódy a invalidní vozíky

Ještě v roce 1988 proběhla podle Radka Materny televizí lživá informace, kdy byly lidem slibovány invalidní vozíky, a to jeden vozík za zaslání 1000 čárových (EAN) kódů. Podle Hany Petrové je tehdy lidé hodně sbírali a poté, co se zjistilo, že to byl podvod, vypravili se zrovna Petrovi do Norska a tam si na tento podvod rozčilený Adolf Petr před Nory stěžoval. Na druhý den ráno měli u auta jeden vyřazený vozík a zpátky už se vraceli se dvěma. Petrová vzpomíná, že se báli, co bude na hranicích. Jeli tam nejspíš už po převratu, a jelikož byly pohraniční kontroly na vnitřních hranicích

³⁵⁹ Tamtéž, s. 143.

zrušeny až se vstupem České Republiky do Schengenského prostoru, setkali se zde s celní správou.³⁶⁰ Když k hranicím přijeli, Hana Petrová chtěla vystoupit z auta, ale bylo jí řečeno: „*Paní, sedte, já vidím, že vy nemůžete.*“³⁶¹ A tak se jim podařilo vozíky propašovat. Norové a později i Švýcaři jim pak vozíky přivázeli a oni je zadarmo rozdávali, případně si nechali někdy proplatit cestovné za jejich dopravu. Celkem se nakonec dovezlo asi 350 vozíků a k tomu další použité pomůcky pro invalidy.³⁶²

Bylo to však problematické, jelikož v zahraničí chtěli vozíky předávat nějaké organizaci, a ne jednomu člověku.³⁶³ Petr byl prý za toto počínání kritizován.³⁶⁴ Nejspíše tak jednal proto, že již před revolucí byl ve středu všeho dění jak v javornickém sboru, tak na Travné, ale také prostředníkem komunikace se zahraničím.

Lidé se tehdy o distribuci repasovaných vozíků a pomůcek na Travné dozvěděli, a na oplátku, přesto, že kampaň s čárovými kódy byla podvodem, posílali čárové kódy do Javorníka. Podle Daniely Kenningové se tato informace, že mají lidé kódy na Travnou posílat, dostala také do televize.³⁶⁵ Takto tedy tehdy Petr pomáhal lidem s postižením, což mělo pozitivní dopad na společnost v podobě opravených vozíků a pomůcek pro mnoho lidí.³⁶⁶

³⁶⁰ MACHOTKOVÁ, Šárka. MINISTERSTVO VNITRA ČR. Vstup ČR do Schengenu [online]. [zobrazeno 13. prosince 2017]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8750/sekce/vstup-cr-do-schengenu/>.

³⁶¹ Rozhovor s Hanou PETROVOU, říjen 2017.

³⁶² Tamtéž.

Rozhovor s Radkem MATERNOU, říjen 2017.

³⁶³ Tamtéž.

³⁶⁴ Rozhovor s Evou GROLLOVOU, listopad 2017.

³⁶⁵ Rozhovor s Danielou KENNINGOVOU, duben 2018.

³⁶⁶ Rozhovor s Hanou PETROVOU, říjen 2017.

Rozhovor s Radkem MATERNOU, říjen 2017.

Co předání Travné Diakonii předcházelo

Štěpán Janča vzpomíná, že ještě před začátkem stavby přístavby, kolem roku 1989, se vybagrovala část pozemku vedle domu na Travné pro dvě garáže, jež měly sloužit jako shromažďovací místnosti. Kolem převratu již tedy vidíme tendenci budovu rozšiřovat.³⁶⁷

S převratem pak přišly nové možnosti, kdy vedení Travné spolu se zahraničními partnery začalo uvažovat, jak aktivity na Travné rozšířit.³⁶⁸ Nová práce s lidmi na vozíku tyto obdarované podle Kenningové táhla na Travnou a vznikl tak projekt,³⁶⁹ kdy Petrovou vizí bylo postavit na Travné bezbariérové středisko mezinárodních setkání lidí zdravých a lidí s postižením.³⁷⁰ Jak můžeme sledovat v předchozích kapitolách, od začátku usiloval Petr o to, aby byla Travná mezinárodním střediskem mládeže. V 90. letech k tomu přibyl ještě sociální rozměr.

Nejen Petr však do střediska promítal své představy. Kenningová vzpomíná na rok v křesťanské komunitě v Německu. Tvrdí, že ve stejný rok žili v podobné komunitě v Anglii také Štěpán Janča se svou ženou. Jedním z důvodů, proč pak přijeli pracovat na Travnou, byla jakási vize podobné komunity, jakou zažili v zahraničí.³⁷¹

Daniela Kenningová tvrdí, že tehdy Norská misie nabídla na tento projekt 8 miliónů korun.³⁷² Aby však mohlo být dosaženo tohoto grantu z Norska, bylo třeba setkávání zaštitit právníckou osobou. Veškerá komunikace se zahraničními partnery se totiž děla přes Petra.³⁷³ K předání

³⁶⁷ Rozhovor se Štěpánem JANČOU, říjen 2017.

Rozhovor s Tomášem ČERNÝM, říjen 2017.

Rozhovor s Evou GROLLOVOU, listopad 2017.

³⁶⁸ Tamtéž.

³⁶⁹ Rozhovor s Danielou KENNINGOVOU, duben 2018.

³⁷⁰ Dopis Petrových Představenstvu Diakonie, Javorník, březen 1992. Kolektiv autorů. *Almanach Travná 2008*. 2008, s. 13.

³⁷¹ Rozhovor s Danielou KENNINGOVOU, duben 2018.

³⁷² Tamtéž.

³⁷³ Rozhovor se Štěpánem JANČOU, říjen 2017.

budovy Travné právnické osobě vedly Petra nejen hlasy těch, kdo na Travnou zasílali vozíky, ale také nabídka tohoto grantu, jenž by posunul jeho vizi blíže realizaci.

Nejprve Petr nabídl Travnou církvi, ale ta ji odmítla, protože již měla dost práce s dalšími mládežnickými objekty. Ani javornický sbor na takovou aktivitu neměl dost síly, a tak se v té době zdálo být dobrým řešením učinit z Travné středisko Diakonie, která se v té době hodně rozrůstala. Kenningová tvrdí, že jeden z účastníků se snažil Petrovi předložit také negativa takového rozhodnutí a snažil se mu to rozmluvit, jelikož již měl s Diakonií vlastní zkušenosti. Jinak šlo rozhodování pravděpodobně mimo ostatní účastníky³⁷⁴ a mládež prý podle Štěpána Janči vnímala později středisko Diakonie jen papírově ve smyslu toho, že je má kdo zaštitit.³⁷⁵ Problematika spojení Travné s Diakonií vyplývá z toho, že Diakonie rozuměla provozování sociální práce jinak než Adolf Petr. Eva Grollová, bývalá náměstkyně ředitele Diakonie přitom tvrdí, že již při projednávání, zda ústředí Diakonie přijme Travnou jako své středisko, bylo zřejmé, že na Travné bude muset být nějaký diakonický program. V případě vozíčků se jednalo o pomoc druhým, ale ne o objekt, jež by poskytoval sociální služby, jak sociální práci Diakonie ČCE rozuměla.³⁷⁶ Podle Evy Grollové chtěl Petr zachovat na Travné práci s mládeží a měl srdce otevřené i pro sociální práci. Jeho vize se však podle jejího názoru nedala spojit s tím, jak Diakonie fungovala.³⁷⁷

Rozhovor s Tomášem ČERNÝM, říjen 2017.

Rozhovor s Evou GROLLOVOU, listopad 2017.

³⁷⁴ Rozhovor s Danielou KENNINGOVOU, duben 2018.

³⁷⁵ Rozhovor se Štěpánem JANČOU, Orlová, říjen 2017.

³⁷⁶ Tamtéž.

³⁷⁷ Rozhovor s Evou GROLLOVOU, listopad 2017.

6.2. Adolf Petr a jeho způsob vedení střediska Diakonie

Po rozhovorech s Petrem³⁷⁸ byla Travná Diakonií přijata jako středisko Diakonie v září roku 1992.³⁷⁹ Adolf Petr byl ustaven do vedení tohoto střediska k 1. 10. 1992.³⁸⁰ Ohledně tohoto pověření panuje několik nejasností, jež by bylo třeba ověřit dalšími prameny. Štěpán Janča tvrdí, že mu nebylo známo, že by byl někdy Petr vedením oficiálně pověřen³⁸¹ a podle Jaroslava Brančíka byl pověřen funkcí jakéhosi dočasného vedoucího, kterou v jeho chápání řády Diakonie neznají, čímž ukazuje na absenci dostatečné kontroly a vymezení práv a odpovědností Petrovy pozice.³⁸²

Během svého působení ve vedení střediska Diakonie zakoupil Adolf Petr na začátku 90. let pro Diakonii dům č. 85, který je dnes pod autobusovou točnou na Travné, a také pozemky v okolí tohoto domu, jež vyměnili za pozemky, které dostali v restitucích někde na druhé straně České Republiky. Původně měl sloužit dům pro zaměstnance, případně pro ředitele střediska,³⁸³ a i na tomto domě se konaly mládežnické brigády.³⁸⁴

Jak je již zmíněno v kapitole *Práce na Travné a její mezinárodní charakter*, od roku 1992 do roku 1997 (a možná i v roce 1998) probíhala stavba velké přístavby. Tu začal Petr stavět ještě dříve, než měla Travná dostat peníze od Norské misie.³⁸⁵ Podle Kenningové však nakonec nově vzniklé středisko nedostalo od této organizace peníze žádné, jelikož Česká Republika přestala být vnímána jako součást východní Evropy.³⁸⁶ Dále pak Kenningová tvrdí, že Petr začal s prosbou o finanční podporu objíždět zahraniční kontakty

³⁷⁸ Tamtéž.

³⁷⁹ Zřizovací listina ČCE v Travné, Praha, září, 1992.

³⁸⁰ SWIATKOVÁ, Iwana. Seznam ředitelů střediska diakonie v Javorníku, 2017.

³⁸¹ Rozhovor se Štěpánem JANČOU, říjen 2017.

³⁸² Rozhovor s Jaroslavem BRANČÍKEM, listopad 2017.

³⁸³ Rozhovor s Hanou PETROVOU a Štěpánem JANČOU a Danielou KENNINGOVOU, 2017.

³⁸⁴ Rozhovor se Štěpánem JANČOU, říjen 2017.

³⁸⁵ Rozhovor s Danielou KENNINGOVOU, duben 2018.

³⁸⁶ Tamtéž.

a konal tam prezentace. Takto pak vznikly tzv. *kontaktgruppen*, což byly zahraniční spolky, jež Travnou finančně podporovaly. Za podporu střediska jsou ale podle Kenningové zodpovědní především jednotlivci. Podle Radka Materny byla roku 1995 přerušena dotační podpora ze zahraničí. Důvodem mělo být, že už byli viděni jako soběstační a rozjetí, a tak se podpora přesunula do jiné země. Přesně si to však nepamatuje.³⁸⁷ Zde však není jasné, zda se jednalo o dříve zmíněný grant z Norska, nebo o podporu z *kontaktgruppe*. Radek Materna odhadl, že v té době chybělo na dokončení asi tak 100-200 tisíc marek.³⁸⁸ Z rozhovoru s Evou Grollovou usuzuji, že v Diakonii bylo časté, že zahraniční granty měly jako svou podmínku konání sociální práce. Pak je možné, že i o takové granty Petr zažádal, ale z nedostatku zdrojů je to pouze hypotetické tvrzení. U grantu z Norské misie to však podle Kenningové a Janči takto nebylo a dárci z *kontaktgruppe* byli často Petrovi přátelé.³⁸⁹ Předpokládám tedy, že v tomto ohledu byla většina finanční podpory bez podmínky konání sociální práce.

Adolf Petr byl tehdy přesvědčen, že pod Diakonii se jeho záměry s Travnou mohou uskutečnit. Potvrzuje to i zmínka o Javornickém sboru v knize *Církev v proměnách času*: „Když se tolik zmiňujeme o Travné, byl to onen úzký vztah sbor – diakonie – Diakonie, který je dodnes jeho nosným společným prvkem, neumíme si představit jinak spolupráci než jako symbiózu sboru a střediska“.³⁹⁰ Nutno však poznamenat, že to bylo ještě předtím, než byl zbaven vedení střediska ředitelem Diakonie.

Když už nebylo možno čerpat další dotace z grantů, podařilo se Petrovi v komunikaci se zahraničními partnery vymyslet jiný způsob financování Travné. Zahraniční partneři zprostředkovávali staré a použité věci,

³⁸⁷ Rozhovor s Radkem MATERNOU, říjen 2017.

³⁸⁸ Tamtéž.

³⁸⁹ Rozhovor s Hanou PETROVOU, Štěpánem JANČOU a Danielou KENNINGOVOU, 2017.

³⁹⁰ Petr, Stoupalová, BROŽ, Miroslav. *Církev v proměnách času 1969-1999: Sborník Českobratrské církve evangelické*, s. 170.

jež označuje Radek Materna jako „*harampádí*“.³⁹¹ Štěpán Janča vzpomíná, jak jeli v rámci jeho civilní služby do NSR a na hotelu, který byl renovován, vybourávali dveře a umyvadla, které pak měly být zužitkovány na přístavbě.³⁹² Materna dále vzpomíná, jak tyto věci skladovali v Javorníku: „*Naplnilo se kino, sokolovna, bývalý soud, na Travné to v přístavbě to bylo všude možné.*“³⁹³ Stejně jako Radek Materna, také Tomáš Černý vzpomíná, jak opakovaně stěhovali tyto věci z místa na místo po různých budovách v Javorníku.³⁹⁴ Podle Štěpána Janči Petr také zabral objekty po Školských sestřích a udělal z nich sklady pro věci na vybavení střediska Diakonie, na prodej a na burzy, ze kterých se pak financoval třeba i personální fond javornického sboru.³⁹⁵ Většina věcí se pak podle Radka Materny prodala v roce 1997 při povodních. Štěpán Janča tvrdí, že ve skladu měli také připravené vybavení do nové přístavby. Když však bylo zřejmé, že nebude dokončena, vybavení jako např. postele se buďto prodaly, rozdaly nebo zlikvidovaly.³⁹⁶ Některé z těchto věcí však slouží jako vybavení Travné dodnes.³⁹⁷ Podle Kenningové si Adolf Petr bral na větší výdaje i půjčky a investoval do stavby i vlastní stavební spoření.³⁹⁸

Jako problematické zde můžeme vidět ani ne tolik to, jakým způsobem Petr peníze pro Travnou získával, jako to, že se vše řešilo přes jeho osobu. Tento již dříve nastíněný problém se tedy nevyřešil, ale naopak prohloubil. Štěpán Janča předpokládal, že když Adolf Petr něco potřeboval v Diakonii podepsat, tak jednoduše zašel za příslušnou osobou, a není si vědom,

³⁹¹ Tamtéž.

³⁹² Rozhovor se Štěpánem JANČOU, říjen 2017.

³⁹³ Rozhovor s Radkem MATERNOU, říjen 2017.

³⁹⁴ Rozhovor s Tomášem ČERNÝM, říjen 2017.

Rozhovor s Radkem MATERNOU, říjen 2017.

³⁹⁵ Rozhovor se Štěpánem JANČOU, říjen 2017.

³⁹⁶ Rozhovor se Štěpánem JANČOU, říjen 2017.

³⁹⁷ Rozhovor s Radkem MATERNOU, říjen 2017.

³⁹⁸ Rozhovor s Danielou KENNINGOVOU, duben 2018.

že by se za dobu, kdy tam na civilní službě byl, představenstvo javornické Diakonie ČCE sešlo.³⁹⁹

Travná tedy za Petra byla střediskem Diakonie spíše papírově, ačkoliv očekávání ze strany vedení možná bylo jiné. Nemůžeme zde totiž mluvit o sociální práci, již Diakonie očekávala. Nejbližší k ní byla distribuce vozíků a pomůcek. Dále se na Travné stavěla přístavba, setkávala se zde mládež a do Javorníka se dovážely věci ze zahraničí, z jejichž prodeje se financovalo jak středisko, tak sbor.

Konec Adolfa Petra ve vedení střediska Diakonie

Z odpovědí respondentů se dozvídáme, že vedení Diakonie mělo s Adolfem Petrem problémy. Proto byl Adolf Petr 28. 2. 1997⁴⁰⁰ vedení střediska zbaven ředitelem Diakonie dr. Schwarzem.⁴⁰¹ Důvodem mohly být finanční nesrovnalosti v účetnictví střediska Diakonie v letech 1996 a 1997⁴⁰², o nichž bude řeč později, dříve nastíněný způsob vedení střediska, absence sociální práce na středisku, nebo kombinace zmíněných faktorů. Dle tehdejšího řádu Diakonie však bylo naprosto oprávněné, aby ředitel Diakonie odvolal vedení střediska.⁴⁰³ Problematické mohlo být pouze to, v jakém vztahu vlastně Petr k Diakonii byl.⁴⁰⁴ Ačkoliv to muselo být pro Petra velmi nepříjemné, později sám uznal, že nemůže pokračovat ve vedení Travné. To nám dokládá zpráva, kterou napsal Antonín Plachý dr. Schwarzovi: *„Bylo nám, včetně Adolfa, jasné, že on nemůže vést Travnou a že nebude dělat jakékoliv finanční operace!“*⁴⁰⁵

³⁹⁹ Rozhovor se Štěpánem JANČOU, říjen 2017.

⁴⁰⁰ SWIATKOVÁ, Iwana. Seznam ředitelů střediska diakonie v Javorníku, 2017.

⁴⁰¹ Rozhovor s Jaroslavem BRANČÍKEM, listopad 2017.

⁴⁰² Usnesení okresního soudu v Jeseníku, Jeseník, 2011, s. 1-2.

⁴⁰³ Statut diakonické práce platný do roku 1998.

⁴⁰⁴ Rozhovor s Jaroslavem BRANČÍKEM, listopad 2017.

⁴⁰⁵ E-mail Antonína PLACHÉHO dr. Karlu Schwarzovi, červen 1999.

Dopad odstavení Adolfa Petra na mládež

Jak bylo zmíněno dříve, mládež pravděpodobně až na výjimky do Petrova odvolání žila v představě, že Travná je pod Diakonií pouze papírově. Najednou se musela vyrovnat se skutečností, že člověk, který od počátku za Travnou stál, už není ředitelem střediska Diakonie, které tehdy budovu spravovalo. To neznamenovalo nutně, že se Adolf Petr v setkání dále nijak neangažoval. Podle Hany Petrové se ještě za ředitele dr. Schwarze do práce na Travné zapojoval.⁴⁰⁶ Štěpán Janča tvrdí, že se Petr zapojoval do práce, dokud mohl.⁴⁰⁷ Sám Petr prý situaci příliš nedramatizoval, jelikož svými problémy nechtěl mládež zatěžovat.⁴⁰⁸ Situace na Travné se však začala měnit, o čemž je napsáno níže. Štěpán Janča vzpomíná, že Petrovo odvolání vnímali negativně. Mládež cítila, že Diakonie jim narušuje něco, co podle nich jinak dobře fungovalo.⁴⁰⁹ Zde můžeme vidět nekritický přístup pravděpodobně mnohých mládežníků, který k Petrovi a jeho jednání v Diakonii měli. Zároveň bylo ale Petrovou zodpovědností, že Travnou s Diakonií ČCE svázal, což později vedlo k mnohým problémům a nedorozumění.⁴¹⁰

6.3. Ředitelé střediska

Doktor Schwarz a výběrové řízení

Aby Diakonie situaci vyřešila, byl na místo Adolfa Petra dočasně do 30. 11. 1998 dosazen bývalý ředitel celé Diakonie ČCE PhDr. Karel Schwarz.⁴¹¹ Ten přijel na Travnou jen několikrát do roka⁴¹²

⁴⁰⁶ Rozhovor s Hanou PETROVOU, říjen 2017.

⁴⁰⁷ Rozhovor se Štěpánem JANČOU, 2017.

⁴⁰⁸ Rozhovor s Danielou KENNINGOVOU, duben 2018.

⁴⁰⁹ Rozhovor se Štěpánem JANČOU, říjen 2017.

⁴¹⁰ Rozhovory s dotazovanými, viz níže.

⁴¹¹ SWIATKOVÁ, Iwana. Seznam ředitelů střediska diakonie v Javorníku, 2017.

⁴¹² Rozhovor s Jaroslavem BRANČÍKEM, Olomouc, listopad 2017.

a snažil se uvést účetnictví Diakonie Travné alespoň trochu do pořádku⁴¹³, budoucí ředitelé však pro jeho způsoby práce neměli přílišné pochopení. Zvláště pro jeho neobvyklý způsob vedení účetnictví, které nebylo prezenčně na Travné, ale které si na ni dovážel vždy sebou autem.⁴¹⁴

Po několika měsících vypsala Diakonie na pozici ředitele výběrové řízení. Adolf Petr se do něj hlásil také, ale Hana Petrová tvrdí, že bylo komisi sděleno, že jej v žádném případě vybrat nesmí.⁴¹⁵ To je v kontextu toho, že byl vedení předtím zbaven, poměrně logické. Průběh volby zpochybnila také Kenningová, již připadalo, že její průběh byl již dopředu nachystaný.⁴¹⁶ Zda to tak bylo, však nevíme.

Eva Svobodová

Jako ředitelka nového střediska byla zvolena Eva Svobodová, která funkci vykonávala od 1. 12. 1998 do 30. 4. 2001.⁴¹⁷ Z malé obce kousek od Telče, kde byla předtím starostkou, se na Travnou přestěhovala s Abrahamem Staňkem. Staňek se toho roku vrátil z Kanady, kde žil od 80. let.⁴¹⁸ Hana Petrová vzpomíná, že ze začátku Adolf Petr Evě Svobodové se vším pomáhal a vysvětloval jí, jak co na středisku funguje. Vztah mezi nimi podle Svobodové však již od začátku nebyl dobrý už jen proto, že se Petr také ucházel o stejné místo a také kvůli skutečnosti nedostavěné přístavby. Eva Svobodová ji vyhodnotila jako zcela zbytečnou naddimenzovanou stavbu, jež na Petra v jejích očích vrhala špatné světlo. Z jejího tvrzení, že ve státní správě, kde dříve pracovala, se otáčela každá pětikoruna, předpokládám,

⁴¹³ E-mail Antonína Plachého Dr. Karlu Schwarzovi, červen 1999.

⁴¹⁴ Rozhovor s Evou SVOBODOVOU, listopad 2017, rozhovor s Jaroslavem BRANČÍKEM, Olomouc, listopad 2017.

⁴¹⁵ Rozhovor s Hanou PETROVOU, Javorník ve Slezsku, říjen 2017.

⁴¹⁶ Rozhovor s Danielou KENNINGOVOU, duben 2018.

⁴¹⁷ SWIATKOVÁ, Iwana. Seznam ředitelů střediska diakonie v Javorníku, 2017.

⁴¹⁸ Rozhovor s Evou SVOBODOVOU, listopad 2017.

že jí bylo podezřelé, kde Petr na takto velkou budovu peníze sehnal a také díky komu.⁴¹⁹

Eva Svobodová chápala jako svůj úkol na Travné zajistit budově sociální rozměr.⁴²⁰ Podle Kenningové byli organizátoři Svobodovou na prvním setkání ujistěni, že setkání mládeže budou moci dále pokračovat.⁴²¹ Spolu s Abrahamem Staňkem hledala Svobodová v průběhu svého působení pro Travnou sociální využití. Zkušenosti se sociální prací sice neměla, ale pomohly jí právě zkušenosti starostky obce. A tak podzim roku 1999 domluvili spolupráci s psychiatrickou léčebnou v Bílé Vodě. Léčebna jim poskytla klienty a personál a Diakonie umožnila budovu využít jako dům na půl cesty, s lidmi, kteří se starali o její fungování. Středisko tedy začalo provozovat tyto služby na Travné pro několik málo klientů. K zajímavostem patří, že pro klienty opatřili vedle personálu také několik zvířat, jako byly koně, kozy a ovce.⁴²²

Eva Svobodová tvrdí, že vnímala toto období práce s klienty na budově pozitivně.⁴²³ Ústředí Diakonie však stejné nadšení zcela nesdílelo, jelikož pro ně byla budova na Travné přítěží. Jednak proto, že neměla peníze do ní investovat, a také proto, že na diakonickou práci nebyla budova stavěná (leží v údolí, není bezbariérová a podobně)⁴²⁴ a bylo náročné ji vytopit.⁴²⁵ Eva Grollová vzpomíná, jak chladno bylo na Travné při její návštěvě v zimě.⁴²⁶ Na druhou stranu se na Travné začala konat sociální práce, což by mělo být pro ústředí Diakonie pozitivní. Že tomu tak bylo, můžeme

⁴¹⁹ Tamtéž.

⁴²⁰ Tamtéž.

⁴²¹ Rozhovor s Danielou KENNINGOVOU, duben 2018.

⁴²² Rozhovor s Evou SVOBODOVOU, listopad 2017.

⁴²³ Tamtéž.

⁴²⁴ Rozhovor s Evou GROLLOVOU, listopad 2017.

⁴²⁵ Rozhovor s Hanou PETROVOU a rozhovor se Štěpánem JANČOU, 2017.

⁴²⁶ Rozhovor s Evou GROLLOVOU, listopad 2017.

vidět z rozhovoru s Evou Grollovou, a to především z jejího popisu pomoci konkrétním klientům.⁴²⁷

Zákaz setkávání mládeže na Travné a vztah mládeže k Diakonii

Hana Petrová tvrdí, že již v únoru roku 1999, což je několik měsíců před podzimem, oznámila Eva Svobodová mládežníkům a pořadatelům Travné, že Travná musí mít sociální rozměr, a že se tam tudíž nemohou jako mládež dále setkávat.⁴²⁸ To potvrzují i tvrzení zakládajících členů občanského sdružení Setkávání. Ta zmiňují tvrzení Hany Řezáčové, ředitelky střediska Diakonie v Sobotíně, že Eva Svobodová několikrát řekla, „že náplň Domu setkávání není možno spojovat s programem Diakonie ČCE.“⁴²⁹ Štěpán Janča vzpomenu, že setkávání na Travné Svobodová se Staňkem velmi omezili, nebo znemožnili.⁴³⁰ Daniela Kenningová zmiňuje, že měli tehdy jet pravděpodobně na podzimní brigádu, ale týden nebo dva týdny předem se dozvěděli, že na budově Travné ji konat nemohou.⁴³¹ Radek Materna zase tvrdí, že poslední brigáda byla tehdy letní brigáda a že byli tehdy na Travné „trpěni“.⁴³² Vyvozují z toho, že setkávání bylo přerušeno na podzim, nejspíše tehdy, když se ve středisku dozvěděli, že budou mít pro objekt klienty z psychiatrické léčebny. Oznámení tedy pravděpodobně přišlo opravdu na poslední chvíli. Zároveň však již účastníci setkání tou dobou neměli z vývoje na středisku dobrý pocit.

Proč tedy bylo mládeži zakázáno pořádat setkání v budově Travné? Z rozhovoru s Evou Grollovou vyvozují, že není možné, aby v budově Travné zároveň bydleli klienti a zároveň tam probíhalo setkávání mládeže.

⁴²⁷ Tamtéž.

⁴²⁸ Rozhovor s Hanou PETROVOU, říjen 2017.

⁴²⁹ Dopis občanského sdružení Setkávání Představenstvu Diakonie ČCE, prosinec 1999.

⁴³⁰ Rozhovor se Štěpánem JANČOU, říjen 2017.

⁴³¹ Rozhovor s Danielou KENNINGOVOU, duben 2018.

⁴³² Rozhovor s Radkem MATERNOU, říjen 2017.

Pro Svobodovou bylo klíčové zajistit pro budovu na Travné stálou klientelu pro středisko Diakonie. To vedlo bezprostředně k tomu, že potřebovala dům oddělit pro tento účel. Dostala se tím však do rozepře s účastníky a pořadateli setkání, kteří chtěli v setkáních pokračovat. Ze strany Diakonie necítila jako povinnost setkávání zachovat, ale během svého působení věděla dobře o setkávání mládeže.⁴³³ Předpokládám, že zde hrál roli také negativní vztah mezi Svobodovou a Petrem, který již tak nepříjemnou situaci ještě více zatížil. Ani s mládeží se Svobodová neztotožňovala. Sama sice na brigády na jiném místě dříve jezdila, ale tvrdí, že jí mládež nebyla blízká jednak kvůli generačnímu rozdílu, tak kvůli tomu, že jí prý předtím nikdo z Diakonie neřekl, že na středisku se mládež bude chtít setkávat.⁴³⁴ Zde je otázkou, zda tomu tak opravdu bylo, jelikož setkávání byla v církvi poměrně známá. Na druhou stranu mohlo ústředí Diakonie tuto informaci zamlčet záměrně, jelikož si přálo konat sociální práci podle svých stanov. Jedná se však pouze o hypotetická tvrzení.

Po zákazu setkávání na domě Travné bylo podle Tomáše Černého ústředí Diakonie vnímáno mládežníky velmi negativně. Tomáš Černý, jenž tehdy setkání provizorně organizoval, popisuje, že především na začátku období, kdy byla Eva Svobodová ředitelkou Travné, se musel vypořádat s hněvem, jež vůči ředitelce Svobodové a Staňkovi choval.⁴³⁵ Také Štěpán Janča a Kenningová zdůrazňují, že mládeži vadilo, že Eva Svobodová nebrala ohledy na dosavadní dění na Travné.⁴³⁶

Z toho je zřejmé, že tehdy mezi mládeží a Diakonií minimálně ze začátku nebyly dobré vztahy a panovalo zde vzájemné napětí a u mládeže pocit křivdy. Během cca dvou let se Eva Svobodová ve své funkci dostala

⁴³³ Rozhovor s Evou SVOBODOVOU, listopad 2017.

⁴³⁴ Tamtéž.

⁴³⁵ Rozhovor s Tomášem ČERNÝM, říjen 2017.

⁴³⁶ Rozhovor se Štěpánem JANČOU, říjen 2017, a Danielou KENNINGOVOU, duben 2018.

do situace, kdy necítila ve funkci ředitelky žádnou oporu pro způsob, jímž směřovala sociální práci střediska, a to ani ze strany Ústředí Diakonie, z církve, ani odjinud. Rozhodla se tedy s touto funkcí skončit. Založili však se Staňkem Občanské sdružení Ester, které v jejich práci pokračovalo. Převzalo také část klientů ze střediska Diakonie a pokračuje s ní dodnes, jen už ne pod hlavičkou Diakonie.⁴³⁷

Jaroslav Brančík

Poté, co Eva Svobodová odešla z funkce ředitelky střediska, byl zvolen novým ředitelem ke dni 17. 9. 2001 Jaroslav Brančík.⁴³⁸ Jeho jediným důvodem stát se ředitelem střediska Diakonie bylo zasadit se o to, aby dům na Travné mohl znovu sloužit svému původnímu účelu.⁴³⁹ Klienti z budovy Travné byli tehdy přestěhováni částečně do Zálesí, kde působilo občanské sdružení Ester, a částečně na budovu č. 85, jež byla za působení Evy Svobodové a Abrahama Staňka rekonstruována.⁴⁴⁰

Vztah ústředí k ředitelům Diakonie

S každým ze zmíněných ředitelů se vedení Diakonie v něčem rozcházelo. S Evou Svobodovou to bylo její směřování sociální práce, Brančík pak tvrdí, že pro jeho finanční nezávislost na ústředí.⁴⁴¹ Středisko Diakonie vystřídalo poté ještě 4 ředitele a zaniklo s koncem roku 2010⁴⁴² zejména z finančních důvodů. Jeho práce se přesunula pod středisko sobotínské Diakonie ČCE.⁴⁴³

⁴³⁷ Rozhovor s Evou SVOBODOVOU, listopad 2017.

⁴³⁸ Jmenování do funkce ředitele Diakonie ČCE – Středisko v Javorníku -Travné, Praha, září 2001.

⁴³⁹ Rozhovor s Jaroslavem BRANČÍKEM, listopad 2017.

⁴⁴⁰ Rozhovor s Evou SVOBODOVOU, listopad 2017.

⁴⁴¹ Rozhovor s Jaroslavem BRANČÍKEM, listopad 2017.

⁴⁴² SWIATKOVÁ, Iwana. Seznam ředitelů střediska diakonie v Javorníku, 2017.

⁴⁴³ Rozhovor s Evou GROLLOVOU, listopad 2017.

6.4 Občanské sdružení Setkávání a navrácení budovy Travné jejímu původnímu účelu

Vznik O. S. Setkávání

V roce 1999 bylo založeno občanské sdružení Setkávání. Důvodem byla touha po zachování původního účelu Travné, kterým je mezinárodní setkávání mládeže a po listopadovém převratu také její setkávání s lidmi s postižením.⁴⁴⁴ Vzniklo však poměrně rychle, právě v reakci na rozhovor mezi Antonínem Plachým a novým ředitelem Diakonie Pavlem Vychopněm, jenž

„vyjádřil názor, že by Diakonie ČCE ráda předala středisko Travná jiné organizaci. Tuto informaci jsme prodiskutovali se zástupci představenstva Diakonie Javorník - Travná, se zástupci FS ČCE v Javorníku, se zahraničními partnery a s dalšími zainteresovanými osobami.“⁴⁴⁵

Na základě těchto rozhovorů se pak rozhodli občanské sdružení založit. Je zde vidět, že se účastníkům Travné otevřela nová, nadějná možnost setkávání v budově Travné obnovit. Zakládajícími členy občanského sdružení Setkávání byli: Jan Lukáš, Antonín Plachý a Kateřina Vítečková⁴⁴⁶ a nejspíše také Adolf Petr.⁴⁴⁷ Ne všichni z nich se však poté aktivně podíleli na jeho snahách.⁴⁴⁸ Občanské sdružení Setkávání poslalo v prosinci roku 1999 písemnou žádost o předání domu na Travné Představenstvu Diakonie ČCE. Odůvodňují to tím, že v držení Diakonie nemůže budova Travné sloužit svému původnímu účelu, jež je uveden výše, a předchozím vlastnictvím budovy manželé Petrovými, jež ji Diakonii k tomuto účelu

⁴⁴⁴ Dopis občanského sdružení Setkávání Představenstvu Diakonie ČCE, prosinec 1999.

⁴⁴⁵ Dopis občanského sdružení Setkávání Představenstvu Diakonie ČCE, prosinec 1999.

⁴⁴⁶ Rozhovor s Janem LUKÁŠEM, říjen 2017.

⁴⁴⁷ Dopis občanského sdružení Setkávání Představenstvu Diakonie ČCE, prosinec 1999.

⁴⁴⁸ Rozhovor s Janem LUKÁŠEM, říjen 2017.

darovali. Prosí Diakonii ČCE o názor a případné podmínky k předání.⁴⁴⁹ Ze strany ústředí Diakonie byla podle Evy Grollové snaha středisko jeho původnímu účelu navrátit.⁴⁵⁰ Komplikovanější to bylo u střediska v Javorníku.

Začalo tehdy vyjednávání mezi Diakonií a občanským sdružením Setkávání.⁴⁵¹ Zde je nutno poznamenat, že to byla záležitost velmi bolestivá, a to pro obě strany. Nikdo na společná jednání nevzpomínal rád.⁴⁵²

První setkání O. S. Setkávání se zástupci Diakonie v Javorníku

První setkání proběhlo na jednání valné hromady občanského sdružení Setkávání. Zde se setkala nově vzniklé občanské sdružení se zástupci javornické Diakonie. Z toho, jak setkání popisuje Štěpán Janča, vyplývá, že ani jedna ze zúčastněných stran na něj nebyla příliš připravena. Občanské sdružení Setkávání chtělo podle Janči pokračovat v práci s mládeží na Travné, bylo sice připraveno s Diakonií i vyjednávat, ale částečně počítalo se skutečností, že se možná budou muset setkávat na jiném místě.⁴⁵³ Štěpán Janča byl na tomto setkání zvolen předsedou občanského sdružení Setkávání, což vedlo k jeho intenzivnějšímu zapojení do těchto jednání.⁴⁵⁴

Zároveň z rozhovoru s ním vyznělo jisté překvapení z toho, že na jednání přijeli Staněk se Svobodovou, a z toho, že učinili návrh na předání domu občanskému sdružení Setkávání, z výše uvedených důvodů jeho nepraktičnosti pro sociální práci, což korespondovalo s postojem ústředí Diakonie.⁴⁵⁵ Později však podle něj změnili názor a chtěli za dům zaplatit.⁴⁵⁶

⁴⁴⁹ Dopis občanského sdružení Setkávání Představenstvu Diakonie ČCE, prosinec 1999.

⁴⁵⁰ Rozhovor s Evou GROLLOVOU, listopad 2017.

⁴⁵¹ Rozhovor s Tomášem ČERNÝM, říjen 2017.

⁴⁵² Rozhovor se Štěpánem JANČOU a rozhovor s Evou SVOBODOVOU, 2017.

⁴⁵³ Tamtéž.

⁴⁵⁴ Tamtéž.

⁴⁵⁵ Tamtéž.

⁴⁵⁶ Rozhovor s Evou SVOBODOVOU, listopad 2017.

Na jeho případnou koupi ale občanské sdružení Setkávání nemělo dost financí.⁴⁵⁷

Z toho vyplývá, že obě strany na tomto jednání pravděpodobně nedomyslely do důsledku svůj postup a ze strany střediska poté došlo ke změně návrhu z předání na prodej. Druhou možností je, že mezi občanským sdružením a vedením střediska došlo k nedorozumění.

Protahující se vyjednávání a předání

Od té doby se konala vyjednávání v Kopřivnici. Janča spolu s dalšími členy Setkávání zde vyjednávali s Evou Svobodovou a Abrahamem Staňkem. Podle Janči se jednání protahovala asi dva roky, a jelikož neměli finanční prostředky na určitou blíže nespécifikovanou „kompenzaci“, kterou po nich Staněk a Svobodová za předání chtěli, nebylo už kam ustupovat. Občanské sdružení Setkávání tedy chtělo obnovit setkávání v budově Travné, ale představenstvo Diakonie v Javorníku jim budovu nechtělo pouze darovat. Eva Svobodová totiž tvrdí, že si nedokázala představit, že by se středisko předalo zdarma.⁴⁵⁸

Domy a pozemky Petrovy Diakonii darovali zdarma. Jak jsme se dočetli dříve, Petr a jeho sponzoři do Travné pro účel setkávání také mnoho investovali. Během funkčního období Svobodové se investovalo spíše do druhého objektu a na budově Travné se pouze opravoval balkón. Na druhou stranu se nic nemohlo konat s rozestavěnou přístavbou, která takto ztrácela na hodnotě a ani Diakonie se jí nijak nevěnovala.⁴⁵⁹ Určitou roli mohly hrát i některé dluhy, jež po Petrovi zůstaly v Diakonii u zahraničních

⁴⁵⁷ Rozhovor se Štěpánem JANČOU, říjen 2017.

⁴⁵⁸ Rozhovor s Evou SVOBODOVOU, listopad 2017.

⁴⁵⁹ Tamtéž.

partnerů.⁴⁶⁰ Domluvit se na rozumném řešení, které by vyhovovalo oběma stranám, tedy nebylo jednoduché.

Dále mohla vyjednávání Svobodové ovlivňovat dřívější zkušenost ze státního sektoru a Staňkovy zkušenosti ze zahraničí, ale teoreticky v tom mohl hrát roli i negativní vztah k osobě Petra. Dalším důvodem se zdá být podezření Staňka a Svobodové z finančních nesrovnalostí Adolfa Petra v otázkách stavby přístavby. Staněk vypověděl, že se kvůli tomuto podezření s Petrem osobně sešel a navrhl mu, aby na pozici faráře rezignoval. Následné založení občanského sdružení Setkávání si pak vyložil jako přímý útok na existenci střediska.⁴⁶¹ Bylo-li tomu tak, je zřejmé, že Svobodová se Staňkem později nemuseli chtít středisko občanskému sdružení Setkávání předat.

Svou roli zde hráli také zahraniční partneři, kteří byli blízce svázáni s osobou Adolfa Petra, a synod ČCE v čele se synodní radou. Zahraniční partneři střediska, jeho podporovatelé a přispěvatelé nebyli s děním na Travné spokojeni a bylo třeba je přesvědčit, že to, co do Travné investovali, bude využito, v souladu s tím, k čemu byly jejich peníze určeny.⁴⁶² Podle Janči se totiž tím, že se zastavilo na Travné setkávání mládeže, cítili být podvedeni. Kenningová tvrdí, že například z Německa jezdily na Vánoce na Travnou pravidelně rodiny s dětmi. Ani zahraniční hosté se však již v budově nemohli dále setkávat, což podle Kenningové vedlo k trvalému přerušování těchto setkávání.⁴⁶³ Janča také zmiňuje, že kromě podpory této práce měli k Travné její partneři také osobní vztah a navštěvovali ji.⁴⁶⁴ Jednání mezi občanským sdružením Setkávání a Diakonií se dostaly až k synodní radě. Ta se nakonec rozhodla předání občanskému sdružení podpořit.⁴⁶⁵

⁴⁶⁰ Rozhovor s Danielou KENNINGOVOU, duben 2018.

⁴⁶¹ Archiv SR ČCE, 3. zasedání 30. Synodu, 6. List výsledku svědka ze dne 26. 6. 2001.

⁴⁶² Rozhovor s Jaroslavem BRANČÍKEM, listopad 2017.

⁴⁶³ Rozhovor s Danielou KENNINGOVOU, duben 2018.

⁴⁶⁴ Rozhovor se Štěpánem JANČOU, říjen 2017.

⁴⁶⁵ Archiv SR ČCE, 2. zasedání 30. Synodu, usnesení č. 45, 2000.

Po odstoupení Evy Svobodové převzal jednání ze strany střediska Diakonie Jaroslav Brančík, jehož důvodem k obsazení této funkce bylo, aby se předání Travné občanskému sdružení Setkávání mohlo uskutečnit.⁴⁶⁶ Když nastoupil do funkce, umožnil mládeži se v domě na Travné znovu setkávat, přičemž klienti byli v péči občanského sdružení Ester a posléze také na druhé budově, kterou Diakonie vlastnila.⁴⁶⁷ Robert Kovařík, který začal jezdit na Travnou až od dob těchto vyjednávání, vzpomíná, jak jeli se Štěpánem Jančou na Travnou převzít dům a provést rychlou inventarizaci. „*Probírali jsme se hromadou povlečení, polštářů a dek, prohlíželi vybavení kuchyně .. ze všech těch věcí na nás dýchaly nedávno minulé akce.*“⁴⁶⁸ Předat Travnou občanskému sdružení Setkávání nebylo však vůbec lehké. Brančík vzpomíná, jak jeli se Štěpánem Jančou a Adolfem Petrem vysvětlovat situaci všem zahraničním partnerům. Oceňoval, že mu důvěřovali. Nakonec učinila Diakonie se zahraničními partnery dohodu, že středisko Diakonie předá občanskému sdružení Setkávání budovu č. 4 „Travnou“, ale budova č. 85, na niž byli přesunuti někteří klienti, zůstane středisku. Zahraniční partneři, spolky i jednotlivci pak na oplátku za to po Diakonii už nikdy nebudou nic chtít.⁴⁶⁹ Podle Kenningové snad bylo díky předání domluveno i odpuštění větších dluhů od zahraničních dárců, jež v Diakonii po Petrově působení zůstaly. Uvádí také, že pozemky, které Petrovi dříve Diakonii darovali, již zůstaly ve vlastnictví Diakonie.⁴⁷⁰ To vypadá logicky, jelikož sousedily s domem č. 85. Tato dohoda tedy pro zahraniční partnery znamenala, že již nemohou vymáhat zpět finance, které do aktivit odehrávajících se na Travné investovali. Zadostiučiněním jim mělo být navrácení

⁴⁶⁶ Rozhovor s Jaroslavem BRANČÍKEM, listopad 2017.

⁴⁶⁷ Rozhovor s Jaroslavem BRANČÍKEM, listopad 2017.

⁴⁶⁸ KOVAŘÍK, Robert, Kolektiv autorů. *Almanach Travná 2008*. 2008, s. 9.

⁴⁶⁹ Rozhovor s Jaroslavem BRANČÍKEM, listopad 2017.

⁴⁷⁰ Rozhovor s Danielou KENNINGOVOU, duben 2018.

domu č. 4 mládežnickým aktivitám zaštiťovaným O. S. Setkáváním. Situace nebyla jednoduchá, ale došlo k určitému kompromisu.

Travná tedy byla předána občanskému sdružení Setkávání zhruba po dvou letech od nástupu Brančíka do pozice ředitele Diakonie v Javorníku.⁴⁷¹ Mládež se mohla dále setkávat na Travné a založením občanského sdružení Ester mohla i Eva Svobodová pokračovat v sociální práci. Středisko Diakonie se pak po vystřídání několika ředitelů sloučilo se střediskem v Sobotíně, což prakticky znamenalo, že javornické zaniklo, ale v Sobotíně se mohly vykonávat stejné služby, jež byly poskytované dříve na Travné.⁴⁷²

Rozkol ve sboru

Svobodová i Brančík se zasloužili o fungování sociální práce na Travné i v budově č. 85. O fungování a problematice této práce se zde nebudu rozepisovat, jelikož to není pro tuto práci podstatné. Podstatným je zde mimo jiné také dopad nově fungující služby ve středisku Diakonie na Javornický sbor. Každé představenstvo Diakonie je spojeno s konkrétním sborem ČCE, což prakticky v Javorníku znamenalo, že někteří členové sboru byli zároveň členové představenstva místní Diakonie.⁴⁷³ Část farníků se tehdy nadchla pro práci Evy Svobodové a tak podle Štěpána Janči došlo k ostrým sporům mezi Petrovými a některými členy sboru. Později se však situace uklidnila.⁴⁷⁴ O reakci mládeže a zahraničních partnerů je napsáno výše.

⁴⁷¹ Tamtéž.

⁴⁷² Rozhovor s Evou GROLLOVOU, listopad 2017.

⁴⁷³ Rozhovor s Evou GROLLOVOU, listopad 2017.

⁴⁷⁴ Rozhovor se Štěpánem JANČOU, říjen 2017.

6.5 Hypotéza o polistopadovém vývoji na Travné v kontextu 90. let.

Již v *Úvodu* jsme se dozvěděli, že církve hledala nové cesty a způsoby, jak fungovat v nové společenské situaci, kdy nebyla omezena dohledem církevních tajemníků. Podobně tomu bylo i na Travné, kdy Petr hledal různé způsoby, jak místo setkávání dále rozšiřovat a financovat. Na základě kritiky privatizace, a tím pádem i vývoje ekonomického a právního systému předpokládám, že v mnohém se fungování organizací, zejména v první části 90. let teprve formovalo, což s sebou mohlo nést mnoho nejasností, podobně jako u výkladu Petrovy pozice ve vedení střediska. Na rozdíl od předchozího režimu, kdy všechno fungovalo přes Petra, by jako soukromé osoby neměli budoucí členové občanského sdružení Setkávání žádný hlas, a tak bylo třeba založit sdružení, jež by jim jejich zájmy o zachování původního účelu Travné pomohlo prosadit. Předávání střediska Diakonii pak bylo sice částečně učiněno pod vidinou financování střediska, ale zároveň možná Petr nechtěl vidět důsledky s tím spojené, nebo je nebral vážně, jelikož byl zvyklý vždy si věci nějak zařídit, na což pak společenství na Travné doplatilo. Jedná se však pouze o hypotézy.

6.6 Soudní spor s Adolfem Petrem

Vše začalo tím, když Eva Svobodová s Abrahamem Staňkem našla v účetnictví z let 1996 a 1997⁴⁷⁵ několik nesrovnalostí z doby, kdy se stavěla přístavba za domem Travné. Chtěla to řešit a řešila to nejprve v rámci Diakonie a církve, ale jelikož v nich podle vlastních slov nenašla dostatečnou

⁴⁷⁵ Usnesení okresního soudu v Jeseníku, Jeseník, 2011, s. 1-2.

podporu, rozhodla se případ řešit soudně a podala na Adolfa Petra trestní oznámení. Sama tvrdí, že to bylo „po několika bezesných nocích.“⁴⁷⁶

Spor z pohledů médií

Účelně zde nahlížím spor nejprve z pohledu médií, jelikož ty ukazují jeho nejširší možný dopad. Soud s Adolfem Petrem se odehrál až po roce 2004, obviněn byl však již v červnu roku 2000⁴⁷⁷ a debata o tomto případu se pak dostala již na 3. zasedání 30. synodu ČCE v roce 2001.⁴⁷⁸ Po jeho skončení se případu chopila média a prezentovala dle Hany Petrové spoustu polopravd a lží.⁴⁷⁹ Po několika měsících poskytl tehdejší synodní senior Pavel Smetana rozhovor novináři Petru Vysloužilovi, jenž mu přislíbil, že odpovědi, jež mu Smetana zaslal v písemné podobě, nepozmění.⁴⁸⁰ Článek následně vyšel v časopise *Týden*, ale nejednalo se o rozhovor s Pavlem Smetanou, ale o daleko komplexnější pohled na celou záležitost, jež pospojoval výpovědi ze všech stran do jednoho obsáhlého článku s názvem *Farářův konec?*⁴⁸¹ Následně na to vyšlo několik desítek krátkých novinových článků⁴⁸² a téma se dostalo i do České televize a rozhlasu.⁴⁸³ Jejich analýza by vystačila na celou kapitolu, a proto uvedu z obou mediálních vln po jednom příkladu, kdy články nekorespondovaly s realitou. *Mladá fronta* pro okres Olomouc napsala 30. 5. 2001, že Petr věnoval objekt po revoluci církvi.⁴⁸⁴ Tak tomu ale nebylo, z dříve uvedených informací víme, že jej církvi chtěl dát, ale ta jej nechtěla. *Blesk* z 1. února roku 2001 o Petrovi napsal,

⁴⁷⁶ Rozhovor s Evou SVOBODOVOU, listopad 2017.

⁴⁷⁷ Rozhovor s Hanou PETROVOU, říjen 2017, osobní archiv Hany PETROVÉ, dokumenty soudu.

⁴⁷⁸ Archiv SR ČCE, 3. zasedání 30. Synodu ČCE.

⁴⁷⁹ Rozhovor s Hanou PETROVOU, říjen 2017.

⁴⁸⁰ ROSKOVCOVÁ Lydie, *Farářův případ*. Český bratr, č. 10, 2001, s. 13-14.

⁴⁸¹ VYSLOUŽIL, Pavel, *Farářův konec?*. Týden, 2001.

⁴⁸² Osobní archiv Hany PETROVÉ, novinové články.

⁴⁸³ Rozhovor s Hanou PETROVOU, říjen 2017.

⁴⁸⁴ *Mladá Fronta pro okres Olomouc, Farářův případ rozdělil církev*, 30. 5. 2001.

že „pro svou osobní potřebu utrácel podle policie.“⁴⁸⁵, přičemž všichni dotazovaní včetně Evy Svobodové nesouhlasili s tím, že by se Petr financemi určenými pro stavbu domu na Travné obohacoval. Podle Kenningové do ní vkládal i vlastní finanční prostředky.⁴⁸⁶ Příklady, kdy články pozměnily název ČCE, ani neuvádím.

V Českém bratru vyšel v reakci na toto dění v říjnu 2001 článek s názvem *Farářův případ*, jež vysvětluje zdrženlivý postoj synodní rady, jež nechce dále rozdmýchávat stávající situaci s odvoláním se na stále probíhající vyšetřování případu. Vysvětluje také zneužití poskytnutého rozhovoru a dává na vědomí, že původní Smetanovy odpovědi na Vyskočilovy otázky byly rozeslány do všech sborů ČCE. Členy církve článek také vybízí k nepřispívání ke stávajícímu napětí, jež již tak média rozšířily.⁴⁸⁷

K dříve zmíněnému článku z časopisu *Týden* se vyjadřuje také Petr Sláma, jenž vznáší na celou událost kritičtější pohled.⁴⁸⁸ Zajímavě přitom interpretuje zdrženlivost synodní rady, jež podle něj není důsledkem hlubokého rozkolu, jak spor nazvali některé dříve zmíněné články, ale dilematu mezi úctou k zákonu a vydáním soudu „celoživotně sedřeného chlapa“.⁴⁸⁹

Osobní a oficiální rovina sporu

Nelze tvrdit, že za vyhrocení situace mohla pouze média, ta pouze ještě více zkreslila pohled na již tak komplikované události, jež tehdy vedly Evu Svobodovou k podání žaloby na Adolfa Petra. Adolf Petr nebyl jediným obžalovaným, spolu s ním byl obžalován také stavební dozor přístavby

⁴⁸⁵ Okradl církev o milión, *Blesk*, 1. února 2001.

⁴⁸⁶ Rozhovor s Danielou KENNINGOVOU, duben 2018.

⁴⁸⁷ Roskovcová Lydie, Farářův případ. *Český bratr*, č. 10, 2001 s. 13-14.

⁴⁸⁸ SLÁMA, Petr, *Evangelický týdeník*, č.24, 2011.

⁴⁸⁹ Tamtéž.

Petr Soukup. Škoda, jejíž výši podle obvinění měl Petr středisku Diakonie způsobit, činila 795 784,6 Kč.⁴⁹⁰

Z výpovědí respondentů a výpovědí svědků je zřejmé, že Adolf Petr v účetnictví chyboval a s financemi nakládal způsobem, na který byl zvyklý z doby před převratem. Jednalo se například o osobní půjčky beze smlouvy a pravděpodobně i o neexistenci účetnictví v určitých obdobích a podobně.⁴⁹¹ Dle Jaroslava Brančíka byl také minimálně jednou z firem, jež pracovala na přístavbě, okraden.⁴⁹² Není však možné zde o tom zda, případně jak moc jednal Adolf Petr protiprávně, učinit jasný závěr. Nakonec o tom totiž nerozhodl ani jesenický Okresní soud. Několik respondentů vzpomíná na to, jak tíha všeho, co bylo proti Petrovi řečeno, podlomila jeho zdraví.⁴⁹³ Opakovaně mu pak bylo doporučováno lékaři, aby se soudních sporů neúčastnil,⁴⁹⁴ a i proto se jednání protahovala.

Soud byl nakonec zrušen amnestií Václava Klause, jelikož se již vlekl velmi dlouho a bezvýsledně. Poslední jednání bylo podle Hany Petrové v roce 2012, kdy soudce po polední pauze všechny propustil se slovy, že je nutné vykonat nové odborné posudky.⁴⁹⁵

Nejrychlejší interpretační roli zde tedy hrála média. Ta v reakci na události synodu, kde se o Petrově obvinění mluvilo, rozvířila debatu svými neúplnými a nepřesnými články. Jelikož to byla záležitost synodu, vyjádřil se k dané situaci také synodní senior Smetana, jehož výroky byly také dezinterpretovány, načež se znovu média zaplnila dalšími články o Petrovi

⁴⁹⁰ Obžaloba Mgr. Adolfa Petra a Petra Soukupa. Okresní soud v Jeseníku, 8. 9. 2004.

⁴⁹¹ Rozhovor se Štěpánem JANČOU, říjen 2017, rozhovor s Jaroslavem BRANČÍKEM, listopad 2017, rozhovor s Evou SVOBODOVOU, listopad 2017.

Osobní archiv Hany PETROVÉ, dokumenty soudu, výpovědi svědků.

⁴⁹² Rozhovor s Jaroslavem BRANČÍKEM, listopad 2017.

⁴⁹³ Rozhovor s Hanou PETROVOU, říjen 2017, rozhovor se Štěpánem JANČOU, říjen 2017, rozhovor s Tomášem ČERNÝM, říjen 2017.

⁴⁹⁴ Osobní archiv Hany PETROVÉ, lékařské záznamy v soudních dokumentech.

⁴⁹⁵ Rozhovor s Hanou PETROVOU, říjen 2017.

a jeho obvinění. Toto pořadí nutně muselo vyvolávat otázky i u mnohých členů ČCE. Odpovědnost za vzniklou situaci, a pravdivost toho, co bylo o Petrovi zveřejněno, se tedy řešilo jak v jejích sborech, včetně javornického⁴⁹⁶, tak na synodní radě. Vytvořené napětí se pak synodní rada snažila uklidnit.⁴⁹⁷ Proto rozeslala plné znění Smetanových odpovědí do sborů církve. Je otázkou, zda rozumět její zdrženlivosti v rozsuzování celé záležitosti a čekání na výrok státního soudu jako útěku před zodpovědností, anebo dilematu mezi úctou k zákonům a úctou k faráři, který se sice dopustil mnoha chyb, ale aktivně se celý život nasazoval do práce s mládeží. Možné je obojí, ale jisté je, že to neměla jednoduché, jelikož názory jednotlivých farářů a zainteresovaných lidí, jak v této situaci postupovat, se velmi lišily.⁴⁹⁸

Soud v kontextu reflexe Českého soudnictví v 90. letech

Na soudní spor se můžeme dívat i v kontextu nově vznikajícího právního systému. Reflexí soudnictví v České Republice se zabývá například Zpráva spolku Šalamoun z roku 1999. Ten podává kritický pohled na české soudnictví a upozorňuje na nedostatečnou odbornost a morální odpovědnost některých obhájců, státních zástupců a soudců, nedostatečné kontroly v legislativě, svévolné vykládání legislativy a nekritické přijímání tendenčních názorů médií občany. Zpráva také ukazuje na to, že vyšetřovatelé často sháněli důkazy pouze proti obviněnému a nehledělo se příliš na presumpci nevin. Jelikož se soudní spor odehrál jen několik let po vydání této zprávy, předpokládám, že se toho mnoho nezměnilo.⁴⁹⁹ Ačkoliv z uvedeného nemůžeme tvrdit, že to automaticky platilo o každém soudním řízení,

⁴⁹⁶ SMETANA, Pavel, Odpovědi synodního seniora Pavla Smetany na otázky redaktora ČTK Pavla Vysloužila. 28. 5. 2001.

⁴⁹⁷ 2. zasedání 31. Synodu ČCE. Usnesení č. 19: Dopis Jana Z. Dusa, dostupné online: http://www.evangelnet.cz/cce/czr/usneseni/u_31_2/usneseni.html.

⁴⁹⁸ Archiv SR ČCE, 3. zasedání 30. Synodu ČCE.

⁴⁹⁹ PROCHÁZKOVÁ, Lenka. *Zpráva spolku Šalamoun o stavu soudnictví v České republice*. Praha: Primus, 1999. ISBN 80-85625-99-7.

tak vzhledem k výše uvedenému minimálně některé z těchto poznatků spolku Šalamoun platily i pro tento soudní proces.

Dopad soudního sporu a Adolf Petr

Dopad Petrova sporu pro církve rozhodně pozitivní nebyl a nedostatek zadostiučinění v jeho nejasném konci pociťovali jak lidé, kteří Petra hájili, tak lidé, kteří proti němu vystoupili.⁵⁰⁰ Osobně Petra spor velice zasáhl a svěřil se jednomu z respondentů, „že si v určité fázi života sáhl na až na dno“.⁵⁰¹

Dopad tohoto sporu však musíme chápat nejen v lidských selháních a mediálním rozšíření, ale také v kontextu dříve zmíněného vývoje na Travné a celkového charakteru porevolučního období, kdy církve hledala nové cesty a způsoby, jak fungovat v nové situaci, kdy nebyla omezena dohledem církevních tajemníků a kdy se formoval nový ekonomický a právní systém.

Adolf Petr dokázal za doby socialistického Československa nejen uhájit možnost setkávání na Travné za nálepkou rodinné rekreace, ale také pro Travnou shánět finanční prostředky. Důkazem toho bylo právě fungující středisko a vzpomínky dotazovaných. Ač nám není znám obsah jeho setkání se Státní bezpečností a církevními tajemníky, svou spolupráci s režimem podle dotazovaných nevyužíval pro své obohacení, ale pro středisko na Travné, jež bylo pro Petra velmi důležité. Někteří respondenti uvádějí, že to bylo „jeho dítě“.⁵⁰² V tom můžeme spatřovat, že Travná pro něj nejen mnoho znamenala, ale že to bylo jeho celoživotní dílo.

Podobným způsobem je možno pohlížet i na otázku soudního sporu. Zůstává zde, že hlavní Petrovým záměrem dle většiny dotazovaných byla starost o pokračování a rozšiřování setkávání na Travné. Petr udělal mnoho chyb a nesprávných rozhodnutí v oblastech, kterým dostatečně nerozuměl,

⁵⁰⁰ Rozhovor s Hanou PETROVOU, říjen 2017, Rozhovor s Evou SVOBODOVOU, listopad 2017.

⁵⁰¹ Rozhovor s Janem LUKÁŠEM, říjen 2017.

⁵⁰² Rozhovor s Tomášem ČERNÝM, říjen 2017, Rozhovor se Štěpánem JANČOU, říjen 2017.

jak již bylo zmíněno výše. Jejich částečným hypotetickým vysvětlením může být, že s financemi nakládal stejným způsobem jako před převratem a že příliš důvěřoval lidem.⁵⁰³ Nebyla to však pouze jeho vina, což přiznává i synodní rada.⁵⁰⁴ Brančík tvrdí, že odpovědnost za to, že situace došla tak daleko, leží také na vedení církve a Diakonie. Problém vidí v absenci regulace Petrových kompetencí a kroků jeho nadřízenými.⁵⁰⁵ V jakém přesném vztahu však k němu byli, co se týče jeho konání ve středisku, je ovšem diskutabilní.

⁵⁰³ Rozhovor s Jaroslavem BRANČÍKEM, listopad 2017.

⁵⁰⁴ 2. zasedání 31. Synodu ČCE. Usnesení č. 19: Dopis Jana Z. Dusa.

⁵⁰⁵ Rozhovor s Jaroslavem BRANČÍKEM, listopad 2017.

Závěr

Vize setkávání mládeže

Zda by Petr dokázal dotáhnout svou práci na středisku a sehnat pro ni i zahraniční klientelu a potřebné finance, zůstane záležitostí spekulací. Povedlo se mu však svým nadšením nadchnout pro svou myšlenku střediska jak mládež, tak zahraniční partnery, díky nimž dokázal pro Travnou sehnat velkou finanční podporu. Ačkoliv vize domu setkávání, kterou Petr mládež nadchnul, prošla krizí v otázce druhu služeb, jež má Travná poskytovat, a ačkoliv i sám Petr si prošel několika těžkými obdobími, na kterých nesl také svou část zodpovědnosti, tak ve formě mezinárodního setkávání mládeže přetrvávala mezi lidmi občanského sdružení Setkávání a příznivci Travné tato vize dál. Právě občanské sdružení Setkávání se ji od té doby snaží na Travné realizovat a hledat způsoby, jak Travnou provozovat, organizačně, obsahově i finančně.

Vlivy formující setkávání

Na začátku této práce jsme si položili otázku o vlivech, které na setkávání na Travné působily. Kapitoly této práce přibližně reprezentují jednotlivé vlivy, přičemž někdy jich jedna kapitola zahrnuje více. Jako o jednom z vlivů jsem zde psal o osobě Adolfa Petra. Farář Petr nejen setkávání započal, ale v mnoha jeho pozitivních i negativních stránkách jej formoval, a to po celou dobu zkoumaného období. V úplném počátku jim dal charakter podobný lesním brigádám, později, ač nevíme přesně, jak, se zasloužil o zachování jejich existence a díky manželům Petrovým se setkání mohla dál konat pod hlavičkou rodinné rekreace. Díky kontaktům, které měl v zahraničích, se mohl na Travné rozvíjet její mezinárodní rozměr a svou roli Petr hrál také ve spolupráci se Školskými sestrami. Travná však doplatila na jeho chaotičnost a na to, že zůstal po celou dobu až do konce

svého působení ve vedení střediska. Adolf Petr sice není jediným, kdo Travnou ovlivnil, právem je však Travná spojována právě s jeho jménem.

Vliv práce a mezinárodního rozměru setkávání jsem spojil do jedné kapitoly. Vliv práce Travnou zasazuje do kontextu ostatních setkání brigádami na ní pořádaných a mezinárodní rozměr ji pak činí jedinečnou účastí, spiritualitou a pohledy na život jejich zahraničních hostů. Zde je důležité zmínit německého a norského faráře, Klause Labesia a Sveina Slettevolda, kteří v debatách s dotazovanými reprezentovali nejvýraznější skupiny mládeže z těchto zemí a i jejichž zásluhou se mohlo Travné zúčastnit tolik zahraničních hostů. Velké množství financí pro Travnou bylo rovněž získáno díky jejím zahraničním partnerům.

Doba, ve které se setkávání po většinu času odehrávala, Travnou rovněž ovlivnila. Bylo by možné o tom napsat celou práci, a tak se zde omezují pouze na vztah na jedné straně mezi státními úřady, Státní bezpečností a na straně druhé s Adolfem Petrem, potažmo samotným setkáváním. Právě Petr sám byl s těmito orgány nejčastěji ve styku, což je logické, jelikož byl javornickým farářem. Jednalo se zde především o existenční rozměr samotných setkávání, o to, zda se setkání mohou konat a případně v jaké míře. V práci jsme se dozvěděli, kdy byla setkávání pravděpodobně přerušena a stejně tak i to, že se na Travné o postoji k režimu diskutovalo a názory na to, zda se má křesťan angažovat v politickém dění, nebyly zcela jednotné.

Dalším specifickým a vlivem, jež na setkání působil, je ekumenický rozměr setkání. Dozvěděli jsme se, že silnější byl až po převratu, s větším množstvím přijíždějících Norů a účastníků z jiných církví. Vlastní setkáním, ač v omezené míře, několika jednotlivců, nebo zahraničních církví téměř po celou dobu setkávání. Dopad měl nejen na účastníky a jejich vnímání víry a tříbení názorů, ale také na to, jakým způsobem se Travná

formovala, když do sebe postupně přijímala prvky různých zbožností a tradic. Zvláštní kapitolkou, která dnes již možná není tolik známá, byla spolupráce se Školskými sestrami. Ty Travnou sice neovlivnily nijak výrazně, ale daly několika jednotlivcům možnost lépe porozumět řádovému životu a jak sestry, tak mládež se vzájemně obohacovaly v praktické rovině vzájemnou výpomocí.

Kapitola o aktivitách Travné a jejím charakteru nepojednává ani tak o vlivech, které na Travné působily, jako spíš o obsahu jednotlivých setkání a jeho proměnách v čase. Zde můžeme vidět, jak jednotlivé výše zmíněné vlivy Travnou prakticky zasáhly a jaký měly dopad na její účastníky. Zároveň zde byla Travná porovnána s podobným místem setkávání na Zbytově a dalšími podobnými aktivitami a ukázalo se, že ač ne jako oficiální místo setkávání i ona patří k důležitým místům, kde se před rokem 1989 konala v ČCE práce s mládeží. K jejím silným stránkám patřil, podle dotazovaných, kromě komunity mladých věřících lidí právě důraz na prožívání víry, svoboda a spontánnost.

Posledním vlivem, kterému rozumím jako důležitému pro dění na Travné je myšlenka sociální práce. Má být setkání „pouze“ mezinárodní, nebo má překračovat i další hranice, jako je setkávání zdravých lidí s lidmi s postižením? Byl to Petr, kdo tuto myšlenku chtěl zrealizovat, ale ukázalo se, že nebylo dobré, aby jeden člověk vedl vše, co se na Travné dělo. Po všem, co se na Travné a v životě Petra událo, se k ní již noví vedoucí nevrátili. Byli rádi, že může činnost střediska vůbec být zachována. Občanské sdružení Setkávání se vrátilo k práci s mládeží v ekumenickém charakteru s občasnou návštěvou zahraničních hostů a občanské sdružení Ester pokračovalo v sociální práci. Každý tedy dospěl k tomu, na čem se chtěl podílet, jak občanské sdružení Setkávání, tak Eva Svobodová s Abrahamem Staňkem. Pouze středisko Diakonie se po čase vytratilo. Nevyřešený soud zanechal některé otázky napořád otevřené a ani mně nenáleží kromě zpřehlednění

událostí v této oblasti k nějakému závěru docházet. Poslední slova této práce bych rád věnoval Adolfu Petrovi, který k Travné a jejímu setkávání bude napořád patřit. Jedná se o jeho vlastní slova reflektující pravděpodobně těžké období, jímž si procházel v době soudního sporu. Vidím v nich naději i poučení z toho, čím si on i Travná prošli. „*Jeden čas se zdálo, že už bude konec. Ale jde to dál, Pán Bůh má svoje plány, které překračují i naši nedověru a dávají všemu nový směr, i když třeba jinak.*“⁵⁰⁶

⁵⁰⁶ VEČERKOVÁ (KOUTECKÁ), Dana. *Kam už nemůže operátor, může stále Pán Bůh.* 2013, 2013(5). dostupné online: <http://www.ceskybratr.cz/archives/category/cirkev-zije/page/35>.

Seznam literatury

Archivní materiály:

Archiv bezpečnostních složek (jmenné evidence)

1. Protokol registrace svazků agenturního a kontrarozvědného rozpracování, SEO KS SNB Ostrava [online]. 1974 [cit. 2018-04-08]. Dostupné z:
https://www.abscr.cz/data/pdf/knihy//OST/OST_15.pdf.
2. Protokol registrace svazků spolupracovníků, 1. zvláštní odbor MV, 6. 2. 1954. Dostupné z:
https://www.abscr.cz/data/pdf/knihy//C54/C54_17.pdf.
3. Protokol registrace svazků agenturního a kontrarozvědného rozpracování, SEO KS SNB Ostrava [online]. 1983 [cit. 2018-04-08]. Dostupné z:
https://www.abscr.cz/data/pdf/knihy//OST/OST_28.pdf.
4. *Slovník rozvědčné terminologie (I. správa SNB)* [online]. 1988. [zobrazeno 28. února 2018]. Dostupné z:
<https://www.abscr.cz/data/pdf/pomucky/slovník1s.pdf>.

Archiv Evangelické teologické fakulty Univerzity Karlovy

1. Digitální sbírka rozhovorů „Faráři a laici ČCE, 1968–89“, rozhovor s Janem Kellerem vedl Michael Pfann a Peter Morée, 8. 7. 2015.

Osobní archiv Hany Petrové

1. Dokumenty soudu.
2. Dokumenty soudu, výpovědi svědků.
3. Dokumenty soudu, lékařské záznamy.
4. Dopis Petrových Představenstvu Diakonie, Javorník, březen 1992.

5. Jmenování do funkce ředitele Diakonie ČCE – Středisko v Javorníku - Travné, Praha, září 2001.
6. Novinové články.
7. Obžaloba Mgr. Adolfa Petra a Petra Soukupa. Okresní soud v Jeseníku, 8. 9. 2004.
8. Usnesení okresního soudu v Jeseníku, Jeseník, 2011.

Ústřední archiv SR ČCE (fondy)

1. Složka Travná, 1969-1974
2. Složka Travná, 1969-1974, A. PETR - Záležitosti kolem Travné, srpen 1973.
3. Složka Travná, 1969-1974, *Dodatek k předchozímu původnímu usnesení staršovstva, Javorník ve Slezsku 25. dubna 1973.*
4. Složka Travná, 1969-1974, *Dokument o odprodeji domu čp. 89 Adolfovi a Haně Petrovým.*
5. Složka Travná, 1969-1974, *Dopis MS seniorátu synodní radě ve věci situace br. f. Adolfa Petra.*
6. Složka Travná, 1969-1974, *Korespondence mezi Adolfem Petrem a synodní radou, Šumperk, 1972.*
7. Složka Travná, 1969-1974, *Rozsudek, Šumperk, 1972.*
8. Složka Travná, 1969-1974, *Obvinění, Šumperk, 1972.*
9. Složka Travná, 1969-1974, *Obžaloba, Šumperk, 1972.*
10. Složka Travná, 1969-1974, *Pozvánka na instalační bohoslužebné shromáždění Adolfa Petra, 1964.*
11. Složka Travná, 1969-1974, *Prohlášení Adolfa Petra, srpen 1973.*
12. složka Travná, 1956-1974. STEHLÍK, *Visitace v Javorníku, 1957.*
13. Složka Travná, 1969-1974, *Usnesení staršovstva o domu č. 89, Javorník ve Slezsku v Javorníku-osadě Travná, 1974.*

14. Složka Travná, 1969-1974, *Vyjádření k věci br. f. Adolfa Petra v Javorníku*, Olomouc, 1972.
15. Složka Travná, 1969-1974, *Zpráva o akci na Travné, léto 1969*.
16. Složka Travná, 1969-1974, *Zpráva o návštěvě sboru Javorník ve Slezsku*, Listopad 1969.
17. 2. zasedání 30. Synodu, usnesení č. 45, 2000.
18. 3. zasedání XXX. Synodu ČCE
19. 3. zasedání 30. Synodu, 6. List výsledku svědka ze dne 26. 6. 2001.

Zemský archiv v Opavě, SM KNV Ostrava (fondy)

1. Osobní spis Adolf Petr.
2. Osobní spis Adolf Petr, *Zastavení měsíčního výkonnostního příplatku*, Šumperk, 1984.

Rozhovory:

Rozhovor s Antonínem PLACHÝM, spolupracovníkem Adolfa Petra na Travné. Slavkov, květen 2017.

Rozhovor s Danielou KENNINGOVOU, dlouholetou účastnicí Travné. Olomouc, duben 2018.

Rozhovor s Evou GROLLOVOU, bývalou náměstkyní ředitele Diakonie. Praha, listopad 2017.

Rozhovor s Evou SVOBODOVOU, bývalou ředitelkou střediska Diakonie v Javorníku. Javorník ve Slezsku, listopad 2017.

Rozhovor s Hanou PETROVOU, manželkou Adolfa Petra. Javorník ve Slezsku, duben 2017.

Rozhovor s Hanou PETROVOU, manželkou Adolfa Petra. Javorník ve Slezsku, říjen 2017.

Rozhovor s Janem LUKÁŠEM, bývalým účastníkem Travné. Olomouc, říjen 2017.

Rozhovor s Jaroslavem BRANČÍKEM, bývalým ředitelem střediska Diakonie v Javorníku. Olomouc, listopad 2017.

Rozhovor s Petrem SLÁMOU, bývalým účastníkem Travné. Praha, květen 2017.

Rozhovor s Radkem MATERNOU, dlouholetým účastníkem Travné. Travná, říjen 2017.

Rozhovor se Štěpánem JANČOU, bývalým účastníkem a bývalým vedoucím Travné. Orlová, říjen 2017.

Rozhovor s Tomášem ČERNÝM, dlouholetým účastníkem a bývalým vedoucím Travné. Travná, říjen 2017.

Monografie a sborníky:

BROŽ, Miroslav. *Církev v proměnách času 1969-1999*: Sborník Českobratrské církve evangelické. Praha: Kalich, 2002. ISBN 80-7017-697-0.

CUHRA, Jaroslav. *Církevní politika KSČ a státu v letech 1969-1972*. Praha: Ústav pro období dějiny AV ČR, 1999. ISBN 80-85270-84-6, s. 9.

DINUŠ, Peter. *Českobratrská církev evangelická v agenturním rozpracování StB: Sešity 11*. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, 2004. ISBN: 80-8621-08-01.

DVOŘÁK, František. *Velká loupež, aneb, Bourání státu*. Praha: CZ Books, c2004. ISBN 80-903515-2-2.

HLAVÁČ, Pavel a kolektiv. *Cesta církve I-VIII. Knižnice studijních textů Českobratrské církve evangelické*. Praha: Českobratrská církev evangelická, 2009-2017.

Kalendář českobratrský na rok 2018. Praha: Kalich, 1922-. ISBN 978-80-7017-243-8. ISSN 0862-0814.

KOLÁŘ, Pavel – PULLMANN, Michal. *Co byla normalizace?: studie o pozdním socialismu*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2016. ISBN 978-80-87912-62-1.

KOURA, Petr, VANÍČKOVÁ, Vladimíra, ed. *Diktatura versus naděje: pronásledování římskokatolické církve v Československu v letech 1948-1989*. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2014. ISBN 978-80-87912-00-3.

KVALE, Steinar – BRINKMANN, Svend. *InterViews: learning the craft of qualitative research interviewing*. Third edition. Los Angeles: Sage Publications, 2015. ISBN 978-1-4522-7572-7.

LABESIUS, Klaus. *Fotokniha Petrových*. Nepublikováno.

MORÉE, Pieter a Jiří PIŠKULA. *"Nejpokrokovější církevní pracovník": protestantské církve a Josef Lukl Hromádka v letech 1945-1969*. Benešov: EMAN, 2015. ISBN 978-80-88060-03-1.

PROCHÁZKOVÁ, Lenka. *Zpráva spolku Šalamoun o stavu soudnictví v České republice*. Praha: Primus, 1999. ISBN 80-85625-99-7.

ŠVAŘÍČEK, Roman – ŠEĐOVÁ, Klára. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0644-6.

VALEŠ, Lukáš a Jiří PETRÁŠ. *Sametová revoluce v českých obcích, městech a regionech, aneb, 25 let poté*. V Českých Budějovicích: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2014. ISBN 978-80-87472-75-0.

VANĚK, Miroslav. *Ostrůvky svobody: kulturní a občanské aktivity mladé generace v 80. letech v Československu*. Praha: Votobia, 2002. ISBN 80-7285-016-4.

VANĚK, Miroslav a Pavel MÜCKE. *Třetí strana trojúhelníku: teorie a praxe orální historie. Orální historie a soudobé dějiny*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015, s. 159. ISBN 978-80-246-2931-5.

VETTER, Jaroslav (ed.). *Evangelické středisko Chotěboř: sborník ke 40. výročí otevření střediska*. Praha: Českobratrská církev evangelická, 2011. ISBN 978-808-7098-240.

Kvalifikační práce:

DVOŘÁČKOVÁ, Magdalena. *Českobratrská církev evangelická v demokratické revoluci 1989*. Bakalářská práce. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2014.

HORNÍKOVÁ, Marta. *Českobratrská církev evangelická v Jeseníku od roku 1945 po současnost*. Brno, 2008. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Ústav Religionistiky. Vedoucí práce Mgr. Jana Rozehnalová, Ph. D.

LABAJ, Radek. *Oživení nebo rozkol?*. Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2010.

MAŠKOVÁ, Bc. et BcA. Tereza. „Západní cizinci“ v normalizačním Československu. Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2013. Vedoucí práce PhDr. Přemysl Houda, PhD. Dostupné online: <https://goo.gl/9xUCrt>.

VANTOVÁ, Alena. *Fungování Sekretariátu pro věci církevní 1967 – 1989*. Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2013. Vedoucí práce Dr. Pieter Morée.

Články:

HALAŠOVÁ, Denisa. *Úvodem*. Almanach Travná 2008, s. 1.

JEŽEK, Tomáš. *Fond Národního Majetku: Výroční zpráva 1993.*, 1993. s. 5.

JEŽEK, Tomáš. *The National property of the Czech Republic: 1992 Annual Report*. 1992.

KENNINGOVÁ, Daniela a kolektiv. *Almanach Travná 2008*. 2008.

s. 1-20.

KENNINGOVÁ, Daniela. *Kuchyňská hymna a východ slunce*. Almanach Travná 2008, s. 5.

Mladá Fronta pro okres Olomouc, *Farářův případ rozdělil církev*, 30. 5. 2001.

KOVAŘÍK, Robert. *Kouzelné místo*. Almanach Travná 2008, s. 9.

KRUPA, Jan. *Na Travnou na kole, ale hlavně pěšky*. Almanach Travná 2008, s. 2-3.

Okradl církev o milión, Blesk, 1. února 2001.

ROSKOVCOVÁ Lydie, *Farářův případ*. Český bratr, č. 10, 2001, s. 13-14.

SLÁMA, Petr. *Ad: Farářův konec?* Almanach Travná 2008, s. 13.

SLÁMA, Petr, *Evangelický týdeník*, č.24, 2011.

SMETANA, Pavel, *Odpovědi synodního seniora Pavla Smetany na otázky redaktora ČTK Pavla Vysloužila*. 28. 5. 2001.

ŠUPČÍKOVÁ, Renata. *Setkání s Travnou (Silvestr 2003)*. Almanach Travná 2008, s. 14.

VYSLOUŽIL, Pavel, *Farářův konec?* Týden, 2001.

Internetové zdroje:

V. HAVEL, *Novoroční projev prezidenta ČSSR Václava Havla* [online]. Pražský hrad, 1990 [zobrazeno 20. března 2018]. Dostupné z: http://www.vaclavhavel.cz/docs/projevy/327_projevy.html.

Historie Diakonie ČCE [online] (cit. 23. října 2017). URL: <https://www.diakonie.cz/o-diakonii/historie/>.

Historie Evangelické církve v Krnově [online]. [zobrazeno 12. října 2017] Dostupné z: <http://krnov.evangnet.cz/historie/>.

Historie kláštera školských sester [online]. [zobrazeno 26. září 2017].
Dostupné z:

http://www.muzeum.jesenik.net/prispevky/Klaster_Javornik_net.pdf.

JANDÍKOVÁ, Hana. *F. Adolf Petr (zemř.)* [online] (cit. 26. září 2017).
URL: https://www.evangelnet.cz/cce/kazatel/145-adolf_petr.

KOUTECKÝ, Martin a kolektiv. *Adolf Petr. Vzpomínka na bratra faráře Adolfa Petra* [online]. 2015 (cit. 25. září 2017). URL:
<https://padlet.com/martinkoutecky/adolf>

MACHOTKOVÁ, Šárka. MINISTERSTVO VNITRA ČR. Vstup ČR do Schengenu [online]. [zobrazeno 13. prosince 2017]. Dostupné z:
<https://www.euroskop.cz/8750/sekce/vstup-cr-do-schengenu/>.

Něco málo z historie domu [online] (cit. 6. prosince 2017). URL:
<http://www.travna.cz/index.php?section=247>.

Obyvatelstvo podle náboženské víry v letech 1921 - 2011 [online],
1 [zobrazeno 23. ledna 2018]. Dostupné z:
<https://www.czso.cz/documents/10180/20551795/1702201401.pdf/68758640-22b5-4eba-9733-95c75a479d42?version=1.0>.

E-mail Antonína PLACHÉHO dr. Karlu Schwarzovi, červen 1999. E-mailová konverzace Aleše Rosického s Antonínem Plachým. 17. 12. 2017.

PLACHÝ, Antonín, e-mailová konverzace Aleše Rosického s Antonínem Plachým. 17. 12. 2017.

PLACHÝ, Antonín. *Setkání na Travné ovlivnila životy i víru mnohých. Jubilea manželů Petrových. Český bratr*. 2012, 2012(4). Dostupné také z:
<http://www.ceskybratr.cz/archives/category/cirkev-zije/page/45>.

Statut diakonické práce platný do roku 1998, e-mailová konverzace Aleše Rosického s Evou Grollovou. 20. 11. 2017.

SWIATKOVÁ, Iwana. Seznam ředitelů střediska diakonie v Javorníku, 2017, e-mailová konverzace Aleše Rosického s Evou Grollovou. 20. 11. 2017.

Úvod [online] (cit. 12. prosince 2017). URL:

<http://travna.cz/index.php?section=1>

Něco málo z historie domu [online]. [zobrazeno 26. září 2017].

Dostupné z: <http://www.travna.cz/index.php?section=247>.

VEČERKOVÁ (KOUTECKÁ), Dana. *Kam už nemůže operátor, může stále Pán Bůh*. 2013, 2013(5). Dostupné online:

<http://www.ceskybratr.cz/archives/category/cirkev-zije/page/35>.

2. zasedání 31. Synodu ČCE. Usnesení č. 19: Dopis Jana Z. Dusa, dostupné online:

http://www.evangelnet.cz/cce/czr/usneseni/u_31_2/usneseni.html.

Seznam zkratk

ABS – Archiv bezpečnostních složek

ČCE – Českobratrská církev evangelická

EKD - Evangelische Kirche in Deutschland

ETF – Evangelická teologická fakulta (Dříve Komenského evangelická bohoslovecká fakulta KEBF)

FNM – Fond národního majetku

MS – Moravskoslezský

NDR – Německá demokratická republika „východní Německo“

NSR – Německá spolková republika „západní Německo“

ONV – Okresní národní výbor

SCEAV – Slezská církev evangelická augsburského vyznání.

Sm KNV – Severomoravský Krajský národní výbor

SR – Synodní rada

StB – Státní bezpečnost (tajná policie)

Přílohy

Příloha 1. Časová osa

- 1957 Adolf Petr začíná působit v Javorníku
- 1968 - 1973 Od vzniku Travné po první přerušení, hlavní náplní práce, mezinárodní rozměr, brigády státem tolerovány
- 1973 - 1975 Brigády se konaly na jiných místech, na Travné pravděpodobně pouze němečtí konfirmandi
- 1970 -1980 Antonín Plachý se účastní Travné, důraz na práci, osoba Adolfa Petra
- 1980 - 1988 Jan Lukáš na Travné, od poloviny 80. let výraznější charismatismus, program připravovali studenti bohosloví
- 1980 Současnost Radek Materna na Travné
- cca 1985 Setkání se pravděpodobně konaly na jiných místech
- 1985 - cca 1992 Petr Sláma na Travné, hlavně ale do roku 1989
- od 1988 „Akce vozíky“ (asi do 1992)
- cca 1990 – 1996 Jezdily na Travné větší skupiny Norů
- 1992 - Travná přechází pod Diakonii Adolf Petr je jejím vedoucím
- 1992 - 2003 Travná pod Diakonií ČCE
- 1992 - 1998 Budování velké přístavby za domem
- 1993 současnost Tomáš Černý na Travné, na Travnou jezdí hodně studentů teologie (90 léta)
- 1995 - 1997 Civilní služba Štěpána Janči ve středisku Diakonie v Javorníku (na Travné) Jezdil však už dřív 89 - 91 pomáhal s vedením
- 1995 - 1997 (resp. 1998) „doba skladů“ v r. 1997 se většina prodala nebo rozdala po povodních, ale ještě něco zbylo

- 1997 Adolf Petr zbaven vedení, dočasným ředitelem se stal Karel Schwarz
- 1999 - 2001 Travná sloužila pro klienty Diakonie, ředitelka Eva Svobodová, mládež se schází mimo budovu Travné
- 2001 Obnoveno setkávání mládežníků na budově Travné
- 2003 Předání budovy Travné O. S. Setkávání
- 2012 Soudní řízení s Adolfem Petrem přerušeno amnestií prezidenta Václava Klause
- 2015 Zemřel Adolf Petr
- 2018 50. Výročí setkávání Travná⁵⁰⁷

⁵⁰⁷ Jedná se pouze o náčrt některých významných událostí, přestože je seznam vytvořen na základě stejných zdrojů, které jsem použil k diplomové práci, může být v jednotlivostech místy nepřesný.

Příloha 2. Znění písemného souhlasu o zpracování rozhovorů

Udělení souhlasu a podmínky ke zpracování a zpřístupnění osobních a citlivých údajů

....., (narozený/á v, bydlištěm: podle zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů, uděluje Aleši Rosickému (narozenému ve, bydlištěm) svůj souhlas se zpracováním svých osobních a citlivých údajů zaznamenaných během rozhovorů, které mu poskytl/a v roku

..... rovněž souhlasí, aby rozhovory byly uloženy v osobním archivu Aleše Rosického a v archivu Evangelické teologické fakulty Univerzity Karlovy a ve formě obrazového a zvukového záznamu nebo přepisu zpřístupněny pro vědecké a vzdělávací účely a použity pro případnou publikaci.

Aleš Rosický se zavazuje, že s poskytnutými rozhovory a osobními údaji, které obsahují, bude nakládat podle znění této smlouvy a podle svého nejlepšího vědomí a svědomí.

Další ujednání:

.....
.....
.....

V..... dne.....

Podpis...
podpis ...

Příloha 3. Fotografie

Travná v proměnách času

1998 – 30. let Travné, zprava Adolf Petr, Svein Slettevold, Klaus Labesius

26.7.1998 Farář Adolf Petr - 30. let Travné

